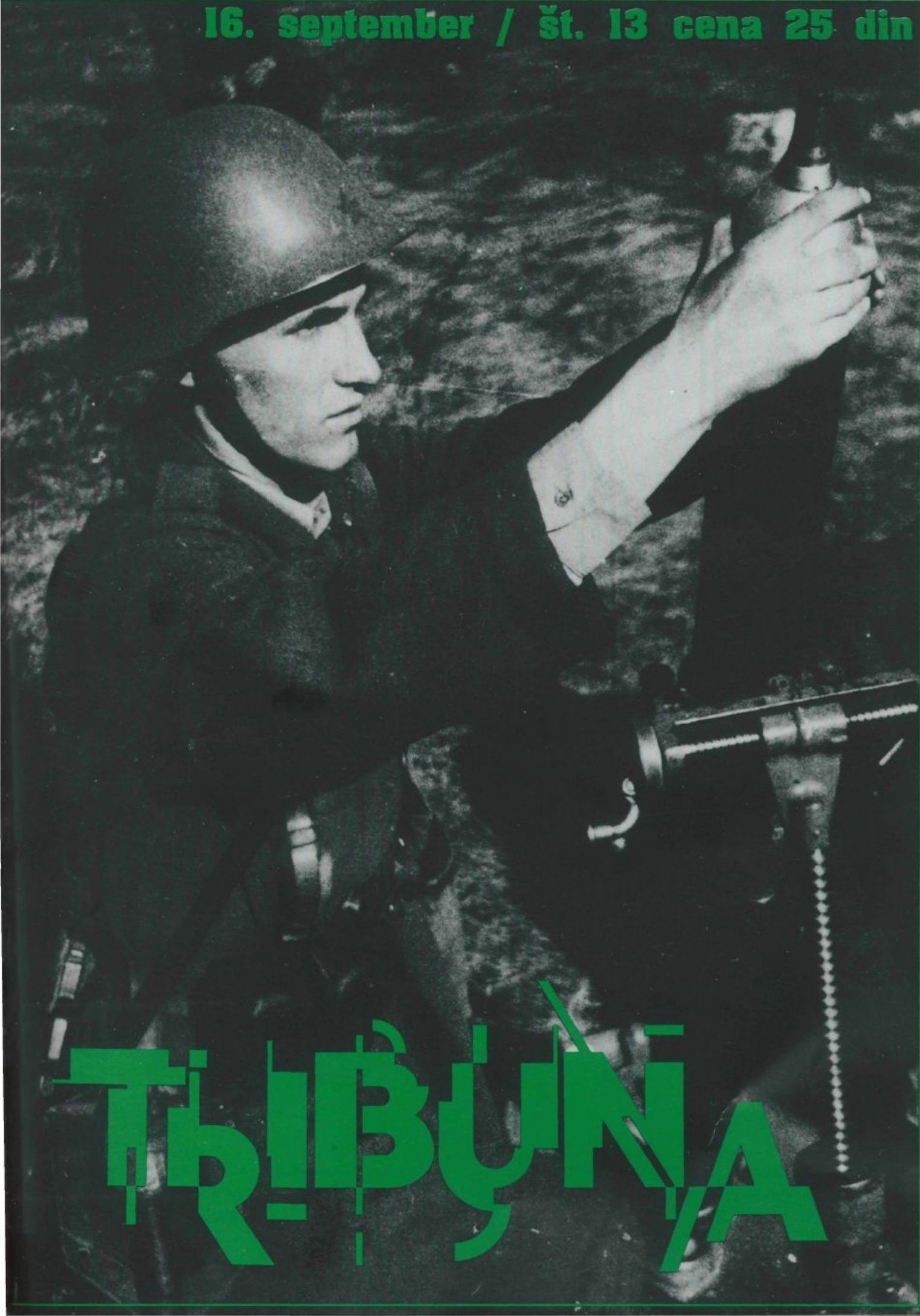

16. september / št. 13 cena 25 din

TRIBUNA

MARY ELIZABETH
MASTRANTONIO
v filmu
ROBIN HOOD

TRIBUNA

KAZALO

- 2 Hrvaški mediji med vojno
- 4 Portret: dr. Franjo Tuđman
- 6 Intervju: dr. Gajo Sekulić
- 9 Tigri branijo Zagreb
- 10 55. kanal
- 12 Privatizacija po slovensko
- 14 Intervju: Janez Stanič o Sovjetski zvezi
- 18 Sibirsko poletje
- 22 Slovenski šport
- 26 Infofaks
- 32 Film: New Jack City
- 40 Literatura
- 41 Gary Gray
- 44 Anarho priročnik
- 46 Pisma
- 48 Nagradna križanka

SLOVENSKO GLASNO MOLČANJE

Mirovni mehanizem, ki ga je sprožila Evropska skupnost za reševanje hrvaško-srbskega vojaškega vozla, je trda preizkušnja ne samo za objekte pogajanj (jugoslovanske republike), temveč tudi evropske diplomate, ki držijo pogajalsko mizo pokonci. Evropa se namreč že dalj časa ukvarja z rečmi, ki so zunaj dogovorjenega dnevnega reda procesov združevanja in ga postavljajo na glavo. Gre za red, ki je vseboval strah pred anarhijo, kaosom, vojno in končno razpadom Sovjetske zveze na vzhodu in Jugoslavije na jugu. In zgodilo se je to, česar so se najbolj bali: sovjetski imperij je razpadel de iure, balkanski pa je de facto gnil. Tako so se evropski diplomati znašli goli in presenečeni, da si še cesarjevih novih oblačil niso mogli nadeti. Da jih zaradi predhodne neodločnosti Srbi, pa tudi Hrvati ne jemljejo resno, gre bolj pripisati neizmernemu taktiziranju Evrope kot balkanski mentaliteti.

Po svoje je absurdno dejstvo, da so spopadi na Hrvaškem nadaljevanje državljanske vojne iz let 1941-45, vendar z "drugimi sredstvi". Spopadata se medijsko skonstruirani podobi četnika in ustaša, ki pa nista imuni pred naboji in noži. Za to je pridevniška hiperprodukcija na eni (srbsko-četniško-komunistično-okupatorsko) in drugi (hrvaško-ustaško-fašistično-genocidno-vatikansko) strani potrební pogoj. Če je v slovenski desetdnevni vojni Kacinova ekipa izšla kot zmagovalec, predvsem zato, ker je imela nepripravljenega in nesposobnega nasprotnika, so Hrvati na slabšem. Srbski in armadni mediji so v ofenzivi že dalj časa, Hrvati pa so se ukvarjali predvsem z homogenizacijo, ki je nujno potrebna v medijskih vojnah.

Je nojevska slovenska politika do vojne na Hrvaškem "povračilni" ukrep za hrvaško "pomoč" junija ali pa je resnično izraz nemoči Slovenije za pomoč Hrvatom? Je Hrvaška v pragmatičnem smislu politike sploh slovenska zaveznica? Smo v "spravi" s Srbi bližje mednarodnemu priznanju? In končno, ali pogojevanje našega priznanja s hrvaškim omejuje manevrski prostor Ruplovi diplomaciji? Morda je na vsa ta vprašanja najbolje glasno molčati, kot to počenja slovenska politika. Toda, koliko časa še?

Branko Čakarmiš

TRIBUNA je glasilo Študentske organizacije Univerze v Ljubljani. · Tisk: tiskarna Ljudske pravice, Ljubljana. · Naslov uredništva: Kersnikova 4, 61000 Ljubljana, tel. (061)319-496 telefax (061) 319-448. · V uredništvu dežuramo med 10. in 12. uro. · V.d. glavnega urednika: Bojan Korenini. · V.d. odgovornega urednika: Branko Čakarmiš. · Lektorica: Nives Klinc. · Cena 25 din. · Publikacija je obdavčena po 10. alineji 1. točke ter številke 8 Zakona o začasnih ukrepih o davku od prometa proizvodov in storitev (Uradni list SFRJ, št.4/91). · Naslednja številka izide 30. septembra 1991.

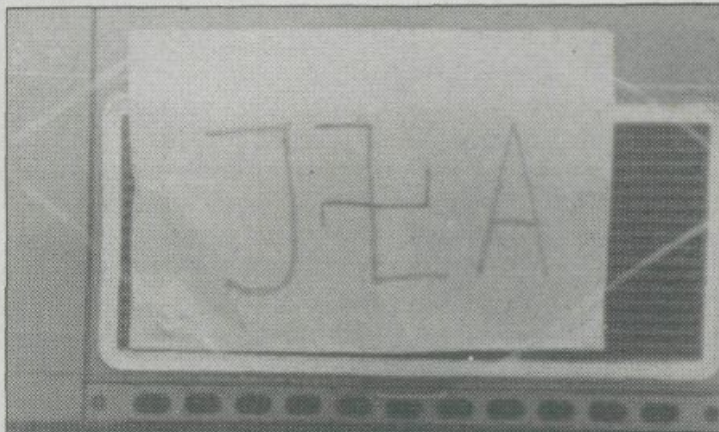
V uredništvu Tribune ali pri Tribuninih kolporterjih na fakultetah lahko študentje s indeksom kupijo Tribuno po ceni 5 dinarjev.

Televizor kot skrivno orožje

Zadnje dni smo na Hrvaškem priča poskusu organiziranja medijev za delovanje v vojnih razmerah.

Dejstvo, da je bil velik del hrvaških medijev takoj po volitvah podvržen neposredni oziroma posredni kontroli osrednjih oblasti, je medijski podobi Hrvaške v prvih dneh vojne bolj škodilo kot koristilo. Kontrolirani mediji so s svojimi neskončnimi hvalospevi hrvaškemu vodstvu sčasoma izgubili kredibilnost med ljudmi in hkrati izgubili občutek za realnost. Kazanje neskončnih kolon beguncev, prikazovanje mrtvih, ranjenih, mučenih in masakriranih Hrvatov na eni strani, ter zagotavljanje hrvaške politike, da kontrolira položaj na drugi, so nujno privedli do ugotovitve, da so se pri oceni situacije zmotili bodisi mediji bodisi politiki. Prvi konkretniji korak pri spreminjanju medijev v vojno mašinerijo s sicer očitnim političnim ozadjem je naredil *Branimir Glavaš*, osiješki obrambni minister, ali po domače *slavonski Rambo*. Ta si je podredil uredništvo *Glasa Slavonije* in iz njega naredil vojaški časopis. Televizija je na vojno odgovorila s projektom *Stop the war in Croatia*, glasbenim spotom *Tomislava Ivčića* namenjenim zahodnoev-

ropskemu občinstvu. Kljub temu, da gre ob slabi koreografiji (spremljevalni zbor deklic spominja na pevski zbor Rdeče Armade, torej na komunizem) projektu zameriti tudi nespretno izbran dokumentarni material, je spot očitno priletel na plodna tla. Tako je svojemu kolegu sledila še *Josipa Lisac* s svojo inačico pesmi *Ave Maria*. V skladu s proklamirano miroljubno politiko njenega vrhovništva je tako tudi hrvaška televizija začela s pozivi k razumu. Da pa stvari nekemu ne bi ušle iz rok, je sam gospod predsednik *Franjo Tuđman* v skladu s svojimi vojnimi pooblastili podpisal *Zakon o informiranju v vojnih razmerah*. Na podlagi tega zakona so uredništva

vseh TV centrov hrvaške televizije dobila 11 zapovedi (glej okvirček) za poročanje z bojišč. Zakon, ki so ga mnogi z nestrpnostjo pričakovali je s seboj prinesel tako dobre kot tudi slabe novice. Televizija je na ta način sicer prenehala biti reklamna služba vojnega sovražnika, vendar je hkrati postala tudi toga in monotona. Ob tem pa enajsta točka ukaza novinarjem neposredno polaga laž v usta. Sami materiali, ki prihajajo z bojišč, so s tem zakonom postali predmet kontrole in stroge selekcije znotraj centralne postaje v Zagrebu. Material, ki ga pošljejo dopisništva, v Zagrebu pregledajo in »obdelajo« za nadaljnjo uporabo.

Ukaz za poročanje z vojnih področij

1. Poročila se morajo pričeti z naj-novejšimi informacijami, sledi objava retrospektive dneva.

2. Ne objavljati načrtovanih akcij MUP-a in Garde.

3. Ne objavljati joka in tar-nanja prebivalstva.

4. Ne objavljati slik raz-neseni, težko ranjenih in prestreljenih hrvaških vojakov (gardistov in policajev), niti izjave ran-jenih.

5. Ne uporabljati termine »četniki« in »ekstremisti« temveč izključno »srbski teroristi«.

6. JNA ne imenovati nikakor drugače kot »SRBSKO-KOMUNISTIČ NA-OKUPATORSKA VOJSKA«.

7. Ne uporabljati termin »mupovci« temveč »policaji«.

8. Ne objavljati imena lastnikov mini-ranih hiš.

9. Skupaj s številkami o padlih gardis-tih in policajih obvezno reči »padli za svobodo Hrvaške«, »dali življenje na braniku domovine«, »heroji v obrambi domovine«...

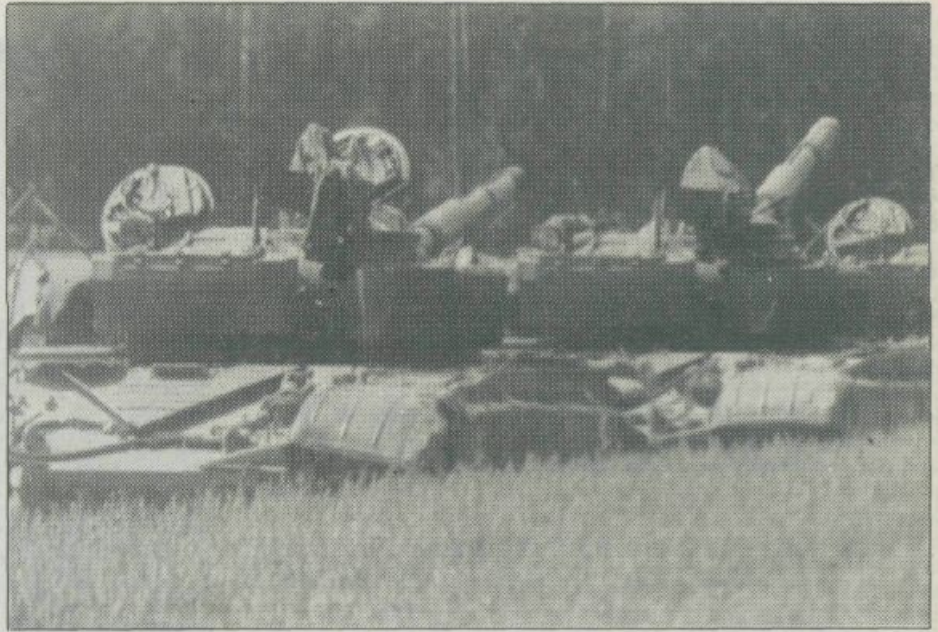
10. Iz poročil izločiti komentarje, navajati le dejstva.

11. Poraze na fronti ne zamolčati, ven-dar je potrebno poudariti rušilno moč, ki jo je uporabil sovražnik, nečlovečnost, s katero se je sovražnik posluževal. Take prispevke obvezno končevati z optimističnimi napovedmi

in obljubami (»ali mi čemo ponovno donijeti slobodu našemu Kijevu«, npr.). Delati reportaže o uspešnih obrambah mest za posebne oddaje.

Neupoštevanje teh navodil s seboj prinaša temu primerne delavno-profesionalne in zakonske konsekvence.

S postavitvijo nove vlade, vlade narodne enotnosti, ki je imela poglobljeno nalogo prekiniti nekompetentno politiko ozkega kroga »izbrancev«, pa naj bi na področje obveščanja prinesel tudi novi minister informiranja, ki je bil dolgo jabolko spora v medstrankarskih pogajanjih za sestavo nove vlade. *Branko Salaj* je na to funkcijo dobesedno priletel iz Švedske (tam je šef firme, ki se ukvarja z ocenjevanjem naložb v gospodarstvo, je torej ekonomist) in zamenjal dotedanjega ministra za informiranja, pisca zgodb za otroke *Hrovoja Hitreca*. Minister Salaj si je za svojo temeljno nalogo postavil »efektiven informacijski sistem, ki bo prilagojen vojnim razmeram na Hrvaškem«. Sam se s tem v zvezi zelo rad izogiba besedi »cenzura«, za katero pravi, da mu je tuja, in raje uporablja besedo »konzultacije«, pri čemer ima v mislih »pomoč« države določenim medijem pri oblikovanju dnevnega programa za časa vojne: »Meni osebno je cenzura tuja, tudi v takšnih okoliščinah, kot so današnje. Javnost moramo obveščati čim bolj temeljito, saj lahko le na ta način preprečujemo širjenje netočnih informacij«. Ob tem pa ne gre spregledati dejstva, da se tudi oblasti kdaj »zalomi« in začne sama razširjati informacije, ki so netočne, oziroma informacije, ki jih bodisi ne morejo bodisi ne znajo dokazati. Značilen primer te vrste je statistika, ki jo vodi hrvaška televizija v zadnjem času, ki temelji pa na »uradnih podatkih«. 5 sestreljenih letal aviacije federalne vojske, 20 uničenih tankov, 5 zaplenjenih tankov predstavlja le del podatkov, ki naj bi ponazarjali moč hrvaške obrambe. Če jim lahko odpustimo, da ne premorejo posnetkov uničenih letal, jim ne moremo oprostiti dejstva, da nimajo dokazov o obstoju zaplenjenih tankov, kar je po eni strani lahko dokazati, po drugi pa predstavlja za hrvaško samo močno propagadno sredstvo. Kot že mnogokrat do sedaj je Hrvatom iz neugodne situacije pomagal priti nihče drug kot predstavnik 5. armadnega območja general major *Milan Aksentijević*. Ta je zanikal kakršnekoli izgube na strani federalne

vojske, čemur bi se lahko v malo lepših časih samo smejali. Da bi se o tem prepričali na lastne oči, je dovolj, da se vsedete v neposredno bližino vojaške bolnišnice v Zagrebu ter preštete mnoge helikopterje, ki tja dovažajo ranjence oziroma mrtve.

Da so hrvaške uradne ocene o izgubah federalne vojske nekoliko pretirane, priznava tudi sam minister za informiranje: »Nekaj materiala, ki bi te izgube dokazoval, sicer obstaja. Vendar so tu velike težave, še posebej kar se tiče posnetkov z bojišč okoli Vukovarja. V mislih imam predvsem zelo slabe povezave, v Vukovarju pa se je na primer kot dokaz zbral že velik kup železa. Je pa seveda v našem interesu, da to nekega dne tudi pokažemo javnosti. Kolikor vem, nismo središčna oblast in v nobenem primeru nismo spreminjali podatkov s terena. Seveda je pa veliko vprašanje točnosti števil, ki pridejo do nas. Osebno menim, da so korektni podatki, ki nam jih podaja policija. Že dolgo imajo tradicijo zbiranja in preverjanja podatkov. Pri na novo ustanovljenih enotah Zbora narodne garde pa imamo malo neiznajdljivosti, poveličevanja, subjektivnosti.« Na podobno težavo naletimo pri podatkih, ki omenjajo število žrtev vojne na obeh straneh. Ne glede na to, koliko si ti točni, so hrvaške enote in oblasti redno obveščale o izgubah na svoji strani, z druge strani pa je o teh številkah vedno veljal določen molk. Kot bi v vojni umirali samo Hrvati: »Bila je cela vrsta primerov, ko smo imeli dokaj natančne podatke o iz-

gubah sovražnika. Te smo dobili bodisi preko prisluškovanj bodisi preko ujetnikov. Vendar smo jih iz meni neznanih razlogov do sedaj vedno zamolčali. Tako smo zamolčali tudi primere, ko smo imeli natančne podatke, te številke pa so bile zelo visoke. Seveda pa je tudi pri teh podatkih vprašanje verodostojnosti, saj tudi ti podatki prihajajo samo iz ene strani, tokrat iz srbske«. Svojevrstni dilentanizem je na tem področju vladal precej časa tudi zaradi preprostega dejstva, da so tovrstne podatke producirali nekompetentni ljudje. V primeru »Struga« so hrvaške oblasti na glas zatrjevale, da so bili pripadniki policije zamaskirani in ta podatek s pridom uporabljali tudi v svojih kontaktnih s tujino. Kmalu pa se je izkazalo, da ni šlo za klanje temveč trupla, ki so jih raznesle granate. Te uradne podatke obdukcije pa hrvaške oblasti niso objavile nikoli. Prav zaradi tega so se hrvaški zdravniki organizirali, tudi sami ustanovili svoj krizni štab ter centralizirali podatke, ki govorijo o naravi smrti določenih ljudi. Danes lahko samo oni kompetentno odgovorijo na vprašanje, koliko ljudi in na kakšen način so hrvaški vojaki umrli. Poleg tega danes vodijo strogo evidenco, ukvarjajo se z vsakim primerom posebej, saj bo po končani vojni za te zločine moral nekdo odgovarjati.

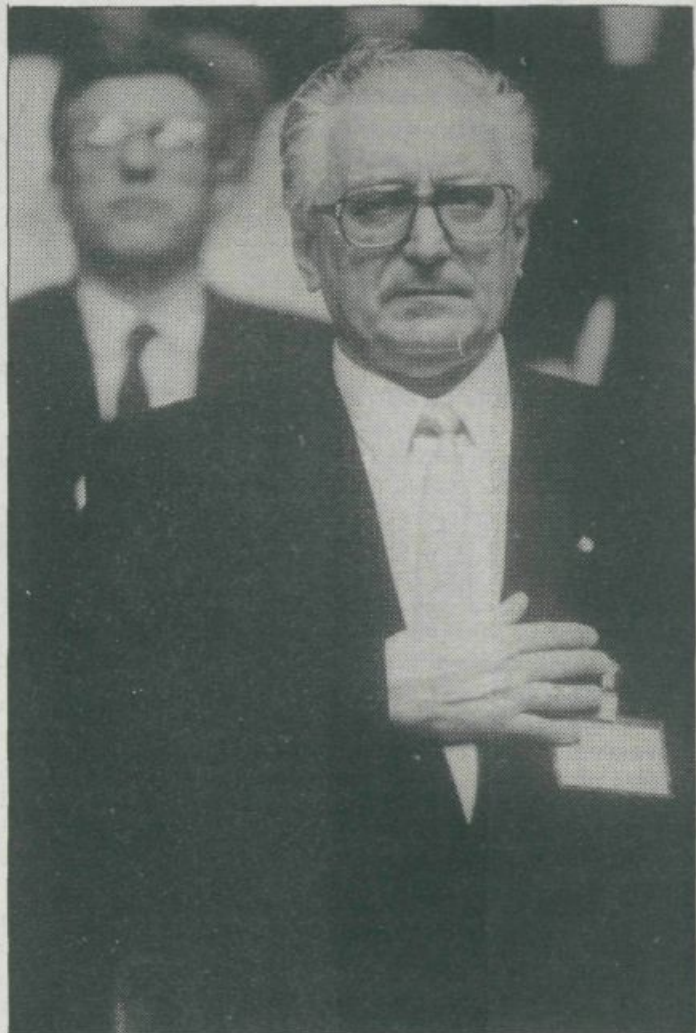
Igor Medjugorac

FRANJO TUĐMAN ČLOVEK IZ PEKLA ALI RAJA?

Onjem vemo pravzaprav vse: da je bil dober učenec in vojak, kasneje tudi bister oficir, ki se je uspel pririniti do generalskega čina, da rad in dobro igra tenis (podobno kot njegov mlajši »politični brat« Stipe Mesić), da se ni maščeval upravnikoma zaporov, v katerih je odsedel del svoje disidentske kariere... Kljub temu pa je prav, da se v trenutkih, ko se Jugoslovanska (srbokomunistična) armada, podprta s srbskimi odpadniki in četniki (ali, če hočete, branilci svojih domov, kot sami sebe imenujejo), približuje velikosrbski sanjski meji Virovitica-Karlovac-Karlobag, še enkrat spomnimo novodobnega hrvaškega bana iz Velikega Trgovišta, ki je pred dvema letoma v neugledni baraki v Savski v središču Zagreba začel kuhati tisto grenko čorbo, ki mu je danes (sicer ne izključno po njegovi krivdi) obtičala v grlu. Tuđman je tipičen predstavnik dandanašnjih liderjev južnoslovanskih plemen, ki je za nekatere na tem delu Balkana pravi starogrški »deus ex machina«, za druge pa navaden »advocatus diaboli«. Odvisno pač, s katere strani jugoslovanske premične železne zavese gledamo, in od tega, ali so naše televizijske antene usmerjene proti Sljemenu ali Avali. Glede na to, da je medijska realnost vedno konstrukt in je kot taka lahko le resnica, nikakor pa ne resničnost, bi bilo pretenciozno pričakovati, da bomo v pričujočem članku odgovorili na vprašanje, ki si ga pogosto zastavljajo bolj ali manj neprizadeti opazovalci krvavega hrvaško-srbskega plesa: »Ali je hrvaški vrhovnik bog ali peklenšček?« Poskušali pa bomo zadeti vsaj pravo barvo (ki ni niti črna niti bela), odtенок pa si boste seveda izbrali sami.

Od komisarja do generala

Franjo Tuđman je sin avnojskega poslanca in brat mladoletnega padlega partizana. V NOB se je vključil kot devetnajstletnik že leta 1941. Že takrat se je okužil z levimi, marksističnimi idejami, s katerimi pa je, kot se rad pohvali, v zrelih letih dokončno obračunal. Kljub temu pa je v njegovem obnašanju in ravnanju ostalo še marsikaj boljševisitičnega, kar mu pogosto očitajo tako dolgoletni nasprotniki kot dovčerajšnji maspokovski prijatelji. Potem, ko je vojno končal kot politični komisar in preverjen vojak Partije, je diplomiral na Višji vojaški akademiji in do leta 1961 delal v Generalštabu JLA. Njegova vojaška kariera je bila bliskovita, saj je užival brezmejno zaupanje tako takratnega obrambnega ministra Ivana Gošnjaka kot tudi samega maršala. V njegovem imenu je ob koncu petdesetih let v Generalštabu JLA izvedel temeljito čistko slavnih partizanskih herojev in

generalov. Že takrat pa je bil bolj teoretik in zgodovinar kot pa operativec. V svojem oficirskem obdobju je izdal tri knjige: »Vojna proti vojni« (l. 1957), »Partizanska vojna v preteklosti in prihodnosti« (l. 1957) ter »Ustvarjanje socialistične Jugoslavije« (l. 1960). V tem času je bil kot velik ljubitelj športa med drugim predsednik športnega društva Partizan. Leta 1961 je vojaško kariero s činom generalmajorja končal, o vzrokih za tako potezo pa še danes krožijo najrazličnejše govore.

Od generala do zapornika

S prihodom v Zagreb na čelo Inštituta za zgodovino delavskega gibanja Hrvaške se je začela njegova nacionalistična disidentska kariera. Prvič se je resneje zapletlo sredi šestdesetih let, ko so vplivni beograjski krogi, ki jim je menda načeloval Aleksandar Ranković, preprečili njegov sprejem v Jugoslovansko akademijo znanosti in umetnosti. Iz Zveze komunistov je bil izključen ob aferi o Deklaraciji o hrvaškem književnem jeziku, čeprav pri njenem oblikovanju ni sodeloval in je ni podpisal. Nekateri srbski poznavalci tega obdobja pa dokazujejo, da je bil izključen iz Partije, da bi prik-

rili, kdo mu je dal nalogo, da znanstveno desetkrat zmanjša število jasenovških žrtev in kot pooblaščen državni zgodovinar v skladu s potrebami dnevne politike preuredi moderno zgodovino Hrvaške. Prav ob rušenju jasenovškega mita je širša javnost prvič spoznala tega kontroverznega hrvaškega intelektualca. Tuđman je namreč ugotovil, da je bilo na Hrvaškem med vojno ubitih 185 tisoč ljudi, od tega pa le tretjina v Jasenovcu. S tem si je nakopal dosmrtno srbsko sovraštvo in hrvaške simpatije, saj je znanstveno ovrgel tezo, o genocidnosti hrvaškega naroda, ki je kot Damoklejev meč visela nad to republiko. Tuđman je po tej poti nadaljeval in leta 1969 izdal morda svojo najbolj znano knjigo »Velike ideje in mali narodi«, ki je dvignila ogromno prahu. Bil je zelo aktiven v t.im. MASKOPU in zato leta 1972 obsojen na dve leti zapora, čeprav bi lahko za kazniva dejanja, ki so mu bila očitana, dobil celo deset ali petnajst let ječe. Kazen je bila razmeroma nizka, ker je bojda posredoval sam Josip Broz, češ, pustite Tuđmana, saj je edini, ki zoperstavlja velikosrbskemu unitarizmu in hegemonizmu. Menda pa je imel prste vmes tudi Miroslav Krleža, Tuđmanov dober prijatelj iz tega obdobja. Tuđman je odsedel le slabo polovico svoje kazni, seveda pa so mu bila posledje na prostosti marsikatera vrata zaprta. Ponovno je bil obsojen leta 1981, tokrat na tri leta zapora, zaradi štirih (od tega dveh neobjavljenih) intervjujev, in sicer na osnovi zloglasnega 133. člena Kazenskega zakonika o verbalnem

deliktu. Ko se je Tuđman takrat znašel v lepoglavski kaznilnici kot politični zapornik, mu je upravnik činično pokazal spominsko celico, v kateri sta bila pred vojno zaprta Moša Pijade in Josip Broz, nakar mu je Tuđman hladnokrvno zabrusil, naj prekleto pazi, v katero ga bo namestil, saj bo tudi ta prav kmalu postala zgodovinski spomenik.

Od zapornika do vodje HDZ

Po vrnitvi iz zapore je Tuđman do leta 1988 obmolnil. Takrat pa je že postalo jasno, da komunistični monizem ne bo več dolgo zdržal. Junakom hrvaškega nacionalnega gibanja s konca šestdesetih in začetka sedemdesetih let se je znova ponudila priložnost, da se po dvajsetletnem disidentstvu zmagoslavno vrnejo na hrvaško politično prizorišče. Po več sestankih jeseni leta 1988 je bila ideja o ustanovitvi Hrvaške demokratične skupnosti dokončno sprejeta 26. januarja 1989 na skupnem praznovanju rojstnega dne bratov Marka in Vladimira Veselice. Za glavnega iniciatorja nove politične organizacije, ki naj bi se imenovala Hrvaški demokratični zbor, je bil izbran Franjo Tuđman, ki naj bi to vlogo opravljal namesto Marka Veselice, za katerega je takrat še veljala prepoved javnega nastopanja. Tako je Tuđman »začasno« postala vodja stranke v nastajanju, tega položaja pa seveda ni več izpustil iz rok. HDZ se je prvič predstavila javnosti 28. februarja 1989 na tribuni Društva književnikov Hrvaške. Na tej priložnosti, ki so jo hrvaški (danes hadezejevski) mediji sprejeli s sumničevji, odporom in celo ostrim nasprotovanjem, so nastopili mnogi, ki so po osvojitvi hrvaškega političnega Olimpa odigrali pomembno vlogo v hadezejevski oziroma oblastni mašineriji: Neven Jurica, Vladimir Šeks, Hrvoje Hitrec... in seveda Franjo Tuđman. Junija 1989 je prišlo do razkola znotraj iniciativnega odbora za ustanovitev stranke, Tuđman je še enkrat spretno izgral brata Veselico (ki sta kasneje ustanovila HDS) in postal neomajni prvi človek najmočnejše hrvaške opozicijske stranke.

Od vodje HDZ do hrvaškega predsednika

Na čelo protikomunističnega boja je torej stopil bivši komunist, Hrvat s pedigrejem, potrjenim v lepoglavski in starogradiški kaznilnici, človek, ki je Hrvaško rešil mučne hipoteke genocidnega naroda, hkrati pa zvit politični intrigant, vzgojen v duhu pravega boljševidnega obračunavanja s tistimi, ki ne sledijo vodji. Za svojo nalogo si je zadal dokazati, da na Hrvaškem v devetdesetih letih za uspeh v visoki politiki ni več potrebno sodelovati z UDB-om ali pa biti poročen s Srbijom. Potem ko je obračunal z vsemi, ki bi utegnili ogroziti njegovo nastajajočo karizmo, se je predvolilni boj lahko začel. Tuđman je že na začetku za korak prehitel tekmece, ko je z izredno spretnostjo in nedvomno tudi dobrim poznavanjem razmer v hrvaški politični emigraciji uspel pridobiti naklonjenost velikega dela hrvaških izseljencev. S tem si je zagotovil materialno osnovo za zagon in doseg končnega cilja, to je osvojitve oblasti. Obdal se je s skupino elokventnih intelektualcev, kakršna sta npr. Dodan in Šeks, ki so znali na predvolilnih zborovanjih zaigrati prav na tiste strune, ki jih je hrvaški narod v času dvajsetletnega molka najbolj pognešal. Spomnimo se samo Šeksove predvolilne izjave, da je Tuđmana Hrvatom poslal sam gospod Bog, Tuđman je delovanje svoje stranke prikazoval kot nadaljevanje hrvaške demokratične tradicije, od Starčevićeve doktrine o hrvaškem državnem pravu, preko Radičevega republikanizma do

naziranj hrvaških marksistov iz prve polovice tega stoletja. HDZ naj bi bila torej četrti člen modernega hrvaškega zgodovinskega loka, katerega končni cilj je vzpostavitev hrvaške suverenosti oziroma državnosti, ki jo Hrvati »kot eden najstarejših zgodovinskih narodov v Evropi« vsekakor zaslužijo. Sami sebe so uvrščali v demokratični center, hkrati pa poudarjali: »Če je Kohl desnica, če je Thatcherjeva desnica, če je Bush desnica, potem nimamo nič proti, če tudi nas stavijo v isti koš. Tudi mi namreč želimo ustvariti bogato in demokratično hrvaško državo, v kateri bo hrvaška puška na hrvaškem ramenu in hrvaška listnica v hrvaškem žepu.« V predvolilni kampanji so hadezejevci večkrat ponovili, da Pavelčeva NDH ni bila le kvizlinska tvorba, ampak tudi uresničitev stoletnih teženj po hrvaški državnosti. Volilna zmaga je bila torej zgrajena na populizmu in nacionalistično naravnani propagandi, ki je Tuđmanu vse do danes niso odpustili niti najbolj zagrizeni Hrvati (»obljubljal nam je 'Lijepo našo' do Drine, danes pa ne vemo zagotovo niti, če je Dubrovnik še naš«) niti Srbi, ki jih je s proustaškim političnim marketingom in ikonografijo upravičeno prestrašil. Zanimivo pa je, da so Srbi celo pomagali Tuđmanu do volilne zmage. Poskus atentata nanj, ki ga je na predvolilnem shodu v Benkovcu s plinsko pištolo »izvedel« Srb Boško Čubrilović, mu je med hrvaško večino prinesel še dodatne točke. Vrnitev Hrvaške na jugoslovansko politično sceno kot enakopravnega političnega partnerja in objubljanje nečesa, kar se je do tedaj zdelo nemogoče, je utrdilo Tuđmanov položaj. S presenetljivo premočjo je odpihnil omledne Račanove komuniste iz visoke politike, omajal do lani neugasljivo karizmo »prve hrvaške rože« Savke Dabčević-Kučar in nekdanjega »Titovega mladince« Mika Tripala ter osamil in oslabil disidentsko intelektualno elito oziroma nevtaliziral njihovo moč s številčnostjo svojih privrženecv iz ljudstva. Noč po volitvah je Tuđman preživel v zagrebškem predmestju Dubrava, kjer so Janjevci pripravili pravo triumfalno pojedino, kronistom hrvaške politike pa bo ta noč bolj ostala v spominu kot zadnja v politični zgodovini nove Hrvaške, ko je Tuđman prisotnost Ivana Zvonimira Čička sprejemal kot prijateljsko.

Od hrvaškega predsednika do vojskovodje

»Hrvaška, to sem jaz,« bi lahko vzkliknil Franjo Tuđman v slogu Ludvika XIV., potem ko je uspel utemeljiti legitimnost hrvaškega političnega reda na karizmi oziroma predanosti vodji, ki naj bi izvirala iz njegovih posebnih karakteristik. Vodja je postal utelešenje sistema in njegove (ne)pravičnosti. Predsednik je uradno postal na novoustanovljeni dan hrvaške državnosti 30. maja 1990 in bil kot prvi povojni hrvaški čelnik ovenčan z lento v nacionalnih barvah. V nastopnem govoru je Hrvatom še enkrat obljubil vse tisto, česar komunisti v petinštridesetih letih niso mogli doseči, in tako že prvi dan svojega predsednikovanja postal talec lastnih (pre)velikih obljub. »Breme odgovornosti bomo nosili sami,« je samozavestno izjavil po izvolitvi prve demokratične, to je hadezejevske, hrvaške vlade. Bolj ko so se jasno kazale Tuđmanove negativne lastnosti, kot so avtokratizem, netolerantnost, trdoglavost in politična ozkogrudnost, bolj sta se med hrvaškimi Srbi razraščala zgodovinsko utemeljena strah in odpor, ki sta se ob zunanjem podpihovanju preoblikovala v krvavo bajko. Srbi so v novi oblasti videli starčevićevsko srbofobijo (»Srbi so posej za klavnico«), ki se v svoji vojni inačici spreminja v

krvoločan fašizem, usmerjen v vsesplošno srbožerstvo. Tuđmanova HDZ pa naj bi bila brez-kompromisen recidiv endehajevske preteklosti z zgodovinskimi in sociopsihološkimi značilnostmi polnokrvnega naslednika hrvaškega vojnega zverinjaka. Tuđman je očitno podcenjeval nevarnost srbskega faktorja oziroma kazal premalo politične zrelosti za poteze dobre volje. Hkrati pa je s strogim discipliniranjem medijev utrjeval svojo nedotakljivost in na ta način zamegleval realni odnos sil na hrvaški politični sceni. Da je hrvaški predsednik bog tamkajšnjih medijev dokazuje tudi poročilo enega zagrebških dnevnikov o njegovem obisku v Italiji, v katerem se je avtorju zdelo pomembno omeniti tole, da je »na poti iz palače Chiggi v palači Quirinale dr. Tuđman spotoma sedel v eno od številnih rimskih kavarn in popil sok«. Ne samo Srbi, ampak tudi nekateri pogumnejši opozicijski politiki mu očitajo, da se obnaša cesarsko, podobno kot njegov veliki vzornik Josip Broz Tito, in da je celotno mlado hrvaško demokracijo poenostavil do te mere, da jo sestavljajo samo on in najbližji podaniki, ki ga smejo imenovati Stari. Prav tako Tuđman skrbno izbira ljudi, s katerimi je pripravljen vzpostaviti odnos homo-hominis. Med nehadezejevskimi novinarji, za razliko od Mesića, ni preveč priljubljen. Njegovo razpoloženje je izredno spremenljivo, iz lucidnega sogovornika se pogosto v trenutku spremeni v užaljeno veličino, ki afektivno, zajedljivo, arogantno in grobo reagira. Ugovorov ne trpi, zato ni čudno, da je na mesto predsednika vlade in sabora že na začetku izbral gospoda Tuđmana in Tuđmana. Prvo pravilo njegove kadrovske politike namreč je, da na pomembnejše mesto ne sme priti človek, ki bi lahko ogrozil predsednikovo avreolo, če pa se to le zgodi, ga je treba takoj zamenjati. Taka politika je bil do pojava prvega hloda v Kninski krajini relativno nemoteča, kasneje pa se je pokazala kot popolnoma zgrešena in kontraproduktivna.

Od vojskovodje do ... ?

Neposredno po larski volilni zmagi je Tuđman izjavil: »Armada bo morala sprejeti naš program, saj se bo v nasprotnem primeru lahko le z orožjem zoperstavila demokratičnim gibanjem na Hrvaškem, v Sloveniji in drugod po Jugoslaviji. Zavedati pa se mora, da bi bila intervencija nesamo nevarna, pač pa tudi jalova.« Tuđman torej že takrat ni povsem izključil možnosti armadnega posredovanja. Kljub temu pa je ravnal dokaj naivno in dovolil, da ga je topčiderska soldateska pretentala. Mirno je dopustil razorožitev teritorialne obrambe, nespretno je uvažal nezadostne količine orožja (spomnimo se afere z madžarskimi kalašnikovimi) in govoril o popolni pripravljenosti Hrvatov za obrambo domovine. Ko je počilo zares, so ga nadaljnji dogodki demantirali. V prah se je sesula njegova doktrina o oboroženem narodu, kljub številnim sposobnim hrvaškim generalom je bila organiziranost obrambnih sil katastrofalna, še pred dvema tednoma niti Hrvatom ni bilo jasno, kdo so njihovi nasprotniki... V takem položaju je Tuđman z vlado narodne enotnosti pokazal, da zna biti tudi politični pragmatik, če s tem lahko ohrani svojo pozicijo.

Usoda Tuđmana in njegove Hrvaške je negotova. Ne glede na to, kaj se bo zgodilo, pa bo Tuđman ostal prvi demokratično izvoljeni predsednik v povojni Hrvaški. Boljševik, ustaši ali titoisti? Nič od tega ali vse to v eni osebi? Bo na to vprašanje lahko odgovorila šele zgodovina? Da, toda na žalost bo prišla prepozno. Poleg tega pa bo kot vedno lagala.

Simon Bizjak

Intervju: dr. Gajo Sekulić

SLOVENSKA SAMOVOLJA NIMA PRIHODNOSTI

Dr. Gajo Sekulić je filozof, profesor na Fakulteti za politične vede v Sarajevu. Zaradi svojih političnih stališč je bil dolgo v nemilosti bivše oblasti, pred nekaj leti pa se je kot feniks triumfalno vrnil na intelektualno javno sceno. Je tudi bivši dekan sarajevskega FPN-ja, eden od ustanoviteljev UJDI-ja in današnjega predparlamenta Jugoslavije kot tudi okrogle mize oblasti in opozicije.

Prof. Sekulić je sicer zelo priljubljen med študenti (še posebej med predstavnicami nežnega spola), še vedno pa vozi staro lado.

TRIBUNA: V čem vidite vzroke današnjih političnih in oboroženih spopadov v Jugoslaviji?

SEKULIĆ: Vprašanje o vzrokih današnje jugoslovanske situacije je zelo pomembno, vendar preuranjeno. V tem trenutku je pomembneje prekiniti nesmiselni oboroženi spopad v državi, ki se iz Slovenije preko Hrvaške širi tudi na druga območja Jugoslavije. Pri tem potencialna ekskluzivna žarišča, kot je npr. Kosovo, do sedaj še mirujejo, velika negotovost pa je, kakšne bi bile posledice, če bi tudi tam izbruhnil oboroženi spopad. Vzroke moramo razdeliti na globalne in neposredne. Globalni vzroki se mi zdijo pomembnejši in mislim, da je enostranski in nedokončan demok-

ratični volilni proces v Jugoslaviji odprl politično in ustavno krizo in ustvaril možnosti za izbruh oboroženih spopadov. S sintagmo »nedokončani demokratični procesi v Jugoslaviji« razumem sledeče: v procesu demokratizacije so bile središčno vprašanje demokratične volitve, ki so se izvršile samo v republikah. Demokratični volilni proces je bil ustavljen na mejah vseh naših republik z neenako odgovornostjo posameznih sestavnih delov Jugoslavije. Kar se tiče Slovenije (glede na to, da je ta intervju namenjen slovenskemu bralstvu) menim, da je njena odgovornost za prekinitev volilnega demokratičnega procesa v Jugoslaviji, poleg srbske, največja. Z zavračanjem možnosti kakršnihkoli pogovorov o tem, da se demokratični volilni proces z republiške prenese tudi na zvezno raven z razpisom volitev za zvezni svet skupščine SFRJ, kar so predvidevali tudi amandmaji ZIS-a iz

decembra 1989, so bila demokraciji na jugoslovanskem nivoju zaprta vrata. Nihče se ne more izogniti odgovornosti za nastali položaj. Mislim, da je rušenje zveznega ustavnega reda v Jugoslaviji (z blokado civilnih organov oblasti: zvezne skupščine, ZIS-a in predsedstva SFRJ) osnovni vzrok, ki je ustvaril politične, ustavne in pravne pogoje za oboroženo anarhijo, ki danes vlada na Hrvaškem in v vsej Jugoslaviji. To velja tudi za oboroženi spor med enotami JLA in TO Slovenije glede carinskih in mejnih vprašanj, kar bi zagotovo zahtevalo širšo obrazložitev. Če pa nekoliko poenostavimo, lahko rečemo, da je zavestna, vnaprej pripravljena strategija in scenarij rušenja zveznega nivoja civilne oblasti tisti dejavnik, ki je odprl vse negativne retrogradne procese v Jugoslaviji. Šlo je za izraz politične volje republiških liderjev in novih republiških oligarhij, da se o Jugoslaviji kot taki ne more več govoriti in je vprašanje tako imenovane suverenosti in neodvisnosti posameznih republik kot držav stvar vsake republike zase, oziroma da za proces odcepitve ali razdružitve ni potrebna federacija.

TRIBUNA: Ali lahko sploh najdemo rešitev v situaciji, ko so najpomembnejši organi zvezne civilne oblasti - policija in vojska - v nedefiniranem ustavnem, političnem in pravnem položaju?

SEKULIĆ: Res je, da danes ni nikogar, ki bi mogel opredeliti vlogo zvezne

policije, še posebej pa zvezne vojske, to je JLA. JLA v danih pogojih oborožene anarhije in ustavnega kaosa deluje po načelih in v skladu z ustavo iz leta 1974. Tisti, ki je zavrnil zvezne volitve poleg republiških, na katerih bi se lahko določila povsem nova vloga vseh elementov državnega in političnega sistema, ter še posebej vojske in policije, je kriv tudi za neustrezno transformacijo JLA, ki deluje na zastarel način, za kar pa ni kriva sama. Armadni vrh, to je njegovo vrhovno poveljstvo (predsedstvo SFRJ) ne bi smelo niti na Kosovu leta 1989 dovoliti, da se armada uporablja za preprečevanje notranjih mednacionalnih sporov. Armada na to ne bi smela pristati. Za to bi bile tako po ustavi kot po logiki primernejše zvezne policijske sile v sodelovanju z republikami. Vendar pa je znano, da je bilo s prihodom Anteja Markovića, pa tudi zaradi racionalizacije ZIS-a število zveznih operativnih specialnih enot močno zmanjšano, tako da lahko samo armada intervenira v kritičnih primerih. Armada sama ne more biti kriva, ker je nekdo drugi iz zveznega vrha sprejel odločitev o njenem posredovanju, tako na Kosovu leta 1989 kot na Plitvicah in kasneje v Sloveniji. Toda, ko govorimo o posameznih vidikih oboroženih spopadov, moramo poudariti, da je prišlo do tragične in politično škodljive polarizacije državljanov Jugoslavije po nacionalnem principu v odnosu do JLA, po drugi strani pa do škodljivega triumfalizma dela »šoviniziranega« prebivalstva Slovenije na čelu z Janezom Janšo. Janša je iz velikega demokrata postal mali agresivni nacionalni lider, ki je izničil vsa svoja nekdanja hvalevredna prizadevanja za vzpostavitev neodvisne demokratične slovenske javnosti in opozicije. Svoj demokratični imidž je degradiral s svojim obnašanjem in pripravljenostjo, da samo s silo rešuje politična vprašanja.

Armadni vrh je glavno napako napravil, ko je pristal na izvršitev ukaza (za katerega še danes ni jasno, kdo ga je izdal) o napotitvi oklopnih in drugih enot prek Ljubljane, da bi vzpostavili nadzor nad štirimi ali petimi mejnimi prehodi. To bi lahko naredili z nekaj helikopterji in desetino ljudi, brez uporabe ogromne vojaške tehnike, ki je izzvala slovensko prebivalstvo in ustvarila sovraštvo do

armade. Videti je, kot da bi anonimni scenaristi želeli kompromitirati JLA. Nimam nikakršnih namer, da bi jo branil. Toda kot civilna oseba lahko rečem, da armadni vrh ne bi smel pristati na hitre poteze civilne oblasti z določenim in morda vnaprej pripravljenim scenarijem in ciljem. Mogoče je nekdo armado uporabil tako hitro, v tolikšnem številu, na neposreden način in s tako tehniko, da bi jo kasneje lahko čimprej umaknil iz Slovenije. Če bi bili pravna država, bi morale to storiti federalne policijske enote v sodelovanju z republiškiimi.

Torej, globalnim vzrokom dajem prednost, vsi ostali pa so posledica nepripravljenosti vseh političnih akterjev v naših republikah, še posebej očetov naroda Kučana, Tuđmana in Miloševića, da si sami prizadevajo za ustrezno, popolnoma demokratično proceduro, ki je izostala. Menim, da je prav to glavni razlog za vojno.

TRIBUNA: Kaj bi bilo treba narediti, da bi to preprečili?

SEKULIĆ: Od civilnih organov oblasti, ki poskušajo na zveznem nivoju, prav tako kot od republiških ne moremo pričakovati ničesar, saj so ne samo na nasprotnih, ampak celo na sovražnih pozicijah. Pogovori med republikami, ko se sestanejo dva, trije ali štirje predstavniki, ne daje nikakršnih rezultatov. Kot predstavnik UJDI-ja pripadam tisti politični opoziciji, ki meni, da bi bilo v teh razmerah najpomembnejše ustvariti politične in pravne osnove za definiranje vloge armade v Jugoslaviji znotraj dolgoročne koncepcije ustvarjanja demilitarizirane Jugoslavije. Tega pa se seveda ne more doseči čez noč. Armada je organizem, ki se je gradil petinštirideset let in ga ne moremo uničiti in razpustiti brez strašnih posledic, ne samo za armado ampak tudi za Jugoslavijo in vse republike. Potrebno bi bilo, kot

razmišljajo nekateri (tudi slovenski) ekonomisti, skleniti kompromisni dogovor v smislu transformacije JLA v profesionalno armado, kar pa seveda zahteva določen čas. Prav tako je potrebno ustvariti pogoje za politično nevtralnost armade, vse to pa je seveda treba uskladiti z ekonomskim položajem, v katerem smo se znašli. Če potrebujemo manjšo, profesionalno armado, moramo računati tudi na to, da le-ta razpolaga s tehniko, ki je vredna več, kot znašajo naši skupni dolgovi. Gre za neprecenljivo vrednost, ki bi lahko ob pripravljenosti republiških voditeljev za dogovor in ob zmanjšanju armade za tretjino, naenkrat ustvarila ogromno »našega« kapitala. Ta denar bi bil neverjetno bogata infuzija za osiromašeno in opustošeno državo, ki bi veliko pomenil velikanskemu številu revežev v vseh delih Jugoslavije. Že zato bi postavitev armadnega vprašanja v središče pozornosti delovalo mobilizatorsko na pregrete republiške glave. Če bi trezno razmislili, bi spoznali, da je kompromisni dogovor sprejemljiv za vse. Slovensko gospodarstvo je opustošeno, okrog 150 podjetij je pred stečajem. Kapitala za hitrejšo revitalizacijo Slovenija nima, zahodnjaška blagajna pa tudi ni mošnjiček brez dna, zato ne gre pričakovati prevelike podpore. Potrebno bi bilo testirati pripravljenost republiških liderjev in republiških oligarhij (kajti zdaj je tam center oblasti),

na pogovor o armadnem vprašanju. Seveda bi morali ob številčnem zmanjšanju armade z vsemi njenimi pripadniki ravnati častno in dostojanstveno, ob tem, da bi si prizadevali za pridobitev pomoči mednarodne skupnosti. S tem bi armada dobila novo, demokratično preobleko. Prav s tem se ukvarja okrogla miza oblasti in opozicije Jugoslavije.

TRIBUNA: Kako pomemben je mednarodni dejavnik pri reševanju jugoslovanskega vprašanja?

SEKULIĆ: Mednarodna skupnost je pri reševanju jugoslovanske krize že prisotna. Zastopana je tudi v brinski deklaraciji. Pripadam zadnjim mohikancem, ki želijo, da bi bili državljani Jugoslavije oziroma vseh naših republik mirnodobni, demokratični in glavni avtorji pri reševanju naše drame oziroma tragedije. Želim pa poudariti, da je internacionalizacija večplasten problem: po eni strani

obstajajo različne politične opcije glede koristnosti tega početja, po drugi strani pa različne egoistične in avanturistične potrebe republik (med katere spada tudi Slovenija), da jih mednarodna skupnost čimprej prizna. Mislim pa, glede na to, da že dvajset let živim v Bosni in Hercegovini, da bi to avtomatično pomenilo prenos vojnega žarišča v BiH. In to celo, če bi odšla samo Slovenija, brez Hrvaške. Slovenija vsekakor lahko gre, ne more pa oditi samovoljno. Res pa je, da se je ne sme zadrževati v Jugoslaviji s silo. Slovenska demokratična vlada bi morala pristati na razširitev demokratične procedure slovenskega odhoda na nekakšno federalno raven. Odhod samo ob strinjanju mednarodnega dejavnika ali celo le Nemčije in Avstrije bi bil za Jugoslavijo katastrofalen. Slovenci bi morali razmišljati tudi o tem. Vsaka hitropotezna akcija priznavanja Slovenije ali Hrvaške bi pomenila poslabšanje razmer v Jugoslaviji, saj bi prišlo do razširitve vojnih operacij. Ne vem, v čigavih rokah je pravzaprav armada, mislim pa, da je njen hiter umik iz Slovenije del scenarija s političnim ozadjem, o katerem bi lahko spregovorili ob kakšni drugi priložnosti. Zelo pomembno vprašanje je: kaj nam lahko ponudi mednarodna skupnost? Mislim, da na zvezni ravni že dolgo ni jasne usmeritve o vključevanju Jugoslavije v ES. Za to je odgovorna tudi stara in nova slovenska oblast. Jugoslavija mora jasno opredeliti svoje stališče

glede ES. Če bi obstajala orientacija o vključevanju SFRJ vanjo, bi to stimulatивно delovalo tudi na republiške oligarhije. Tako pa do sedaj nismo imeli skupnega cilja v celotnem jugoslovanskem prostoru. Če bi spoznali, da ima Jugoslavija možnost hitrejšega vstopa v ES, bi to onemogočilo mnoge fevdalne projekte. Menim, da je tudi v republikah še mnogo nejasnosti glede vključevanja v Evropo. Pri tem Hrvaška in Slovenija nista izjemi, čeprav obstaja strategija, po kateri se omenjeni republiki v svetu prikazujeta kot žrtvi srbskega in armadnega hegemonizma. Evropa nima niti denarja niti psihološke potrebe pa tudi ne volje za hitro vključevanje posameznih republik. Ocenjujem, da so posamične možnosti nične. Evropi smo zanimivi samo kot vir delovne sile in surovin in tako bo še dolgo ostalo. Jugoslavija bi lahko vnovčila svoj položaj, če bi bile republike in država kot celota pametne. Morda pa še ni prepozno, da se »dvakratno neobstajanje« evropske strategije na republiški in zvezni ravni, popravi, vendar samo, če bodo republiške oligarhije pripravljene na dogovor. Pri vsem tem je veliko narcisizma, prepotentnosti, enostranskosti, spreminjanje vodij v vojskovodje in uporabe sile namesto pogovorov in dogovorov, pri čemer Slovenija ni izjema. Jugoslavija je precej zamudila pri graditvi odnosov med vzhodom in zahodom po odpravi blokofske delitve in predvsem ukinitve varšavskega

pakta. Lahko bi vskočila v prazen prostor in ob veliki samostojnosti republik postala pomemben geopolitičen dejavnik. Škoda, ki so jo napravili notranji razbijači take in drugačne vrste, je neprecenljiva. Moj radikalizem in gnev nista emotivna, ampak racionalna. Politično smo izgubili skoraj vse. Slovenija lahko odide in to pravico imajo tudi slovenski državljani, toda pri tej odločitvi morajo sodelovati vsi. Evropi smo danes zanimivi samo kot divjaško območje, kjer ni pravih partnerjev za pogovor. Imamo pa možnosti, da vse popravimo, če bomo pripravljene na pogovor in dogovor. Če pa na zvezni ravni republike blokirajo delovanje vsakega zveznega telesa, je edina rešitev, da vsi skupaj sedejo za okroglo mizo pa ni nadomestilo za institucije, ki jih ne moremo ustvariti. Veliko pozitivne energije je tudi v uradnih oblasteh v Sloveniji in vseh ostalih republikah. Del pozitivne energije je tudi na zveznem nivoju, predvsem pa v petdimenzionalni opoziciji: predparlament Jugoslavije, parlamentarna opozicija, izvenparlamentarna opozicija, mirovna gibanja povsod po Jugoslaviji in neodvisni sindikati. Prezadovoljen sem z zadnjo akcijo delavcev v Sloveniji, ki so protestirali, nezadovoljni z ukinitvijo participacije. Slovenija sama nima niti denarja niti razvitih demokratičnih instrumentov, da bi lahko sama izšla iz krize. Z ostalimi silami v Jugoslaviji pa bi lahko to storila na evropski način. Sicer bo že v enem ali dveh mesecih prišlo do socialnih nemirov. Republiška vodstva niso pripravljena artikulirati socialnega nezadovoljstva. Zadnji trenutek je, da se tudi Slovenija zave svojega dela odgovornosti za prihodnost Jugoslavije. Nisem proti, da Slovenija izbere samostojno pot, ne more pa zapustiti Jugoslavije v tako katastrofalnem stanju, še posebej, če računa nanjo kot bodoče tržišče. Slovenci ne morejo biti konkurenčni na svetovnem tržišču. Ni slučajno, da Nemčija in Genscher odstopata od hitrega priznanja Slovenije in Hrvaške. S tem namreč Slovenija ne bi nič pridobila. Pravzaprav so bile vzrok za vojno meje. S hitrim »odhodom« Slovenije bi se odprla številna mejna vprašanja, kot na primer vprašanje prihodnje slovensko-italijanske in avstrijske meje, po nekaterih indicijah pa je vprašljiva tudi meja s Hrvaško. Sicer pa se zaradi Slovenije že maje enotnost ES.

Hajrudin Redžović

"TIGRI"

BRANIJO ZAGREB

Če se te dni sprehajate po Zagrebu, lahko opazite večje število različnih uniform in prvi trenutek ste lahko celo zmedeni. Vendar ne skrbite - to so branilci Zagreba. Poleg običajnih policajev so tu še pripadniki specialne policije Zborna narodne garde, ki nosijo maskirne uniforme. Fantje v črnem so člani protidiverzantskih sil, ki so zadolženi za najnevarnejše naloge pri čiščenju ozemlja.

Zagrebski teritorialci brez orožja

Zagreb se pospešeno, dosledno in organizirano pripravlja na obrambo. Pospešeno se organizira tudi teritorialna

obramba, ki jo je - kot je znano - že pred volitvami razorožila Jugoslovanska armada. Da ima levji delež krivde pri tem prav obrambno ministrstvo, dokazuje tudi nedavno dopisovanje med Račanom in Špegljem, ki je odkrilo tudi to, da je Služba državne varnosti Hrvaške do zadnjega trenutka hrabrila Račana in esdepejevce, da bodo zmagovalci. KOS pa je pravočasno in pravilno ocenil, da so zmagovalci hadezejevci. V peti vojaški oblasti torej niso imeli preveč težav z odločitvijo, da v dveh nočeh razorožijo teritorialno obrambo Hrvaške.

Peta kolona med taksisti

Prvega avgusta je mestna skupščina sprejela odločitev o reorganizaciji TO Zagreb. V delo mestnega štaba so vključeni novi ljudje, izbrani po strokovnih in nacionalnih načelih. Ob tem se je pazilo na t.i. peto kolono, ki so jo v Zagrebu odkrili pri taksistih. Iz njihovih vrst je v zelo kratkem času izginilo okrog

dvajset odstotkov ljudi. Prva prava čistka pa se je odvijala v Špegljevem obrambnem ministrstvu, ki je v kratkem času postalo etnično čisto.

V tem trenutku so najpomembnejši element v oživljanju in povezovanju obrambnih sil Zagreba prav gotovo krizni štabi, ki jih določa ukaz predsednika Tuđmana. Mesto Zagreb in občina Dugo Selo sta tako dobila regionalni krizni štab, oblikovano pa je tudi 14 štabov po nekdanjih mestnih občinah in krizni štabi v krajevnih skupnostih (380), katerih osnovna naloga je koordinacija obrambe Zagreba.

Sto topov na teden

Treba je še omeniti, da potekajo poleg organizacijskih priprav tudi akcije oboroževanja, in po virih v mestnem štabu imajo orožja zaenkrat dovolj. Mirnodobna industrija se je dokaj hitro preusmerila na vojaško proizvodnjo, tako da v Hrvaškem v enem tednu proizvedejo okrog sto havbic in protiavijskih topov.

Ti podatki med drugim zanikajo trditve, da je obramba Zagreba neorganizirana. Vprašanje pa je, ali se bo mestna obramba vključila v t.i. generalštab, ki se pripravlja v tajnosti in za katerega obrambni minister Luka Babić meni, da je vodnik v obrambi Hrvaške.

Bruno Lopandić

55. KANAL SIMBOL DEMOKRACIJE

Monopolist se utrjuje

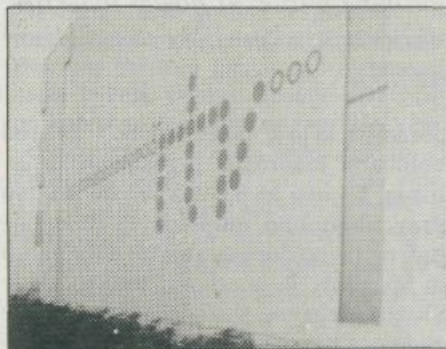
Spor je na zunaj videti poslovne (finančne) narave, v kar je globoko prepričan tudi republiški minister za informiranje Jelko Kacin. Jedro spora pa je politično obarvano. O tem, ali je vrednost uslug, ki jih RTV oz. OZ zaračunavajo Kanalu A v višini 18 tisoč nemških mark mesečno, realna ali pretirana, ne more določiti poslovni dogovor, v katerem je eden izmed partnerjev monopolist pod državnim patronatom. Razmere so še toliko bolj nemogoče - za Kanal A in vsako novo neodvisno radijsko ali televizijsko postajo - ker ima RTV ekskluzivno pravico nad vsemi tehničnimi sredstvi za javni prenos slike in tona na območju Republike Slovenije. Drugače povedano: četudi bi Kanal A kupil lasten oddajnik (in možnosti ima), ga zaradi zakonskih ovir ne bi mogel vzpostaviti. (Mimogrede: oddajniki iz uvoza stanje okrog 50 tisoč mark, t.j. tri mesečne obroke Kanala A.) In tu smo, po našem globokem pripričanju, pri politični dimenziji spora.

Javna kraja javne in neprofitne RTV

Oddajniki in zveze, ki so po vseh kriterijih (razen dr. Jerovška) javna dobrina, morajo biti pod enakimi pogoji dostopni vsem subjektom v medijskem prostoru. To, da se RTV razglašča za javno in neprofitno institucijo in hkrati trdi, da so tehnična sredstva, kupljena z naročnino gledalcev in denarjem davkoplačevalcev, zgolj in samo njena last (torej nejavna), je demagogija, ki prekaša vsako rdečo barvo. Če je kaj pri vsej reči javnega, potem je to kraja - zakonita, z

Da so bile predpomladne sanje o demokratični in medijsko pluralistični deželi v informativnem zakotju le utopija, dokazuje slovenski medijski vsakdan. Ne samo, da smo dobili režimski dnevnik, ki svoje vsebinsko vodilo in finančno krmilo napaja v republiškem proračunu, temveč smo priče prvega večjega postvolilnega obračuna v medijskem prostoru. Gre za spor med neodvisno televizijsko postajo Kanal A in osrednjo televizijsko hišo - RTV z Oddajniki in zvezami vred (OZ).

Kanal A je bil pripravljen skleniti (novo) pogodbo z RTV Slovenija - Oddajniki in zveze o emitiranju signala, vendar do dogovora ni prišlo. RTV-jevci so ponudili ceno 7.500 DEM na mesec, vendar se je kasneje izkazalo, da je to le polovica cene, ostalo polovico pa bi RTV-jevcem odplačali s terjatvami, ki jih ima Kanal A do RTV, kar bi veljalo 33 mesecev. To praktično pomeni, da bi Kanal A dajal RTV brezobrestni srednjeročni kredit, ki bi ga 33 mesecev odplačevali po anuitetah 7.500 DEM. S tem realno ceno niso znižali, temveč so predlagali še višjo.

žegnom politike in spancem javnosti. Zato je ena izmed možnosti ta, da Oddajniki in zveze postanejo del slovenskega PTT sistema. Pogoji za njihovo uporabo pa se morajo določiti enotno za vse medijske subjekte, tudi za osrednjotelevizijsko hišo. Ob tem je še bolj prozorno sprenevedanje Demosovega dela Sveta RTV, ki je z revolucionarnim nosom pristopilo k čiščenju komunističnega gnezda (RTV), ob tem pa so pozabili, da so bili in so tako urejeni oddajniki in zveze pogoj vsakega ideološkega ekskluzivizma. Tudi njihovega.

Janez za vse

Izjave Demosovih veljakov po izvolitvi dr. Janeza Jerovška za generalnega direktorja

RTV Slovenija, da je z njegovim imenovanjem padla zadnja trdnjava boljševizma na Slovenskem, zvenijo danes cinično. Morda ta izjava celo drži, brezprizivna pa je trditev, da smo z njegovim imenovanjem dobili človeka, ki je gorečnejši, centralist, sterilist in antipod medijskega poznavalca. Dejstvo, da je ideolog državne, ne pa nacionalne televizije, je za nekatere zanemarljivo. Če je bila ena izmed Demosovih predvolilnih domislic, da potrebujemo na ključnih mestih "neobremenjene strokovnjake", potem je dr. Jerovšek domislica iz drugega vica - "preobremenjeni strokovnjak".

Če je generaldirektorjeva osrednja naloga razvrščanje novinarjev na "naše" in "njihove" in preštevanje strankarskih minut v TV Dnevniku, potem bi to delo lahko opravljala tudi Krambergerjeva opica Ančka (če bi bila še živa). Seveda pa bi v taki kadrovske kombinaciji izpadel Mito Trefalt.

Marko Končar

piše: Mitja Velikonja

ODREŠILNOST ŽRTVE

Mitska samopredstava določene skupnosti je ujeta v konstruktivno in konstitutivno protislovje: kljub prenagljeno izrečeni karakteristiki »namišljenosti« ali odmaknjene pravljčnosti ne ostaja na nekem mimobežnem nad- ali pod-nivoju. Ima še kako otipljive, realne, usodne učinke v (so) ustvarjanju Zgodovine okoli sebe. Nedosegljivo premaguje z močjo imaginacije - in to ji presenetljivo dobro uspeva, saj npr. ohranja prav tisto, kar je za družbo bistveno: »najbolj nemogoče podjetje« - gospostvo, oblast, in z njo (varljivo) lagodje socialne uravnoteženosti. Mit in druge »oblike družbene zavesti« niso nikakršen »odraz«, bolj ali manj verodostojen odsev resničnosti, pač pa napotilo, sredstvo, kako v njej bivati, ali še ambicioznejše, kako nanjo vplivati. Realnost lahko (pre)živi le skozi dopolnilo mitske refleksije in kot tako jo matična sredina tudi dojema. V tem in nekaj prihodnjih prispevkih bom uperil pero v nekatere zanimive analogije, ki jih mimogrede opazimo med samodojemnji prejšnjih, nam vzporednih in naše današnje kulture.

Fenomen žrtvovanje se za univerzalno razširjenost lahko zahvali svoji čudodelni sposobnosti, da nakopičeno nasilje obvlada in kanalizira v za skupino sprejemljivo, integrativno smer. Ob krizi enotnosti, v anomičnih situacijah, ob krhanju pomembnosti skupnih vrednost, skratka ob vsakršnem notranjem neredu ali izbruhu destruktivnosti je izključno družno žrtveno dejanje sposobno znova zagotoviti red in umirjenost. Okoli žrtve zbrana skupina okrepi svojo solidarnost, obnovi v medsebojnem nasilju izgubljeno blagostanje povezanosti, vzpostavi skladnost; in kar je najvažnejše, nase sprejme vse tisto nasilje, ki bi ga drugače pripadniki skupine usmerili eden proti drugemu. Prepreči neizbežni socialni samomor celote. Kruta smrt (ene) žrtve prinese blaženi mir vsem. René Girard s tem v zvezi opozori na pogost mitski motiv: junak priključuje nase vso agresivnost, ki je zajela družbo, in šele njegova (retroaktivno označena »zmagoslavna«) smrt ga preobrazi v garanta reda v njej. S tem si pribori doslej prazen tron na Nebu.

Sodobna politična mito-logika nezavedno posega po podobnih zapletih, kot so zapisani v samih temeljih velikih ali »obrobnih« religioznih sistemov. Vrnimo se za nekaj mesecev nazaj, v predvolilno razburkanost največje jugoslovanske republike, na protestni miting ob uboju nekega opozicijskega propagandista. Strankarski karizmatik Vuk Drašković je v svojem temperamentnem govoru pred razjarjeno, krvi že(1)jno množico izzival sovražnike (=komuniste), naj kar streljajo vanj. V isti sapi pa je svoje pristaše rotill, naj z njimi nikar ne obračunajo, naj ga ne oz. naj se jim ne maščujejo, »naj se ne zgodi več, da bo Srb dvignil roko nad Srba!«. Sicer zgolj deklarativno in teatralično dovršeno nakazanim samožrtvovanjem je skušal odvrniti nasilje daleč proč od celotne družbe, naroda, ju zaščititi, premagati uničujoča bratomorna nasprotja in razdore. S seboj v smrt naj bi odnesel vsesplošno nasilje svoje sredine, da bi se ta prerodila v miru in nedolžnosti. In z novim kultom.

S tem pa se že približamo psihoanalitičnemu pojmovanju usodnosti. Zločina. Mrtvi Oče vzpostavi močnejši in konsistentnejši Zakon od prejšnjega neartikuliranega nasilja. Kolektivna udeležba v žrtvenem dejanju in odtod izhajajoči večni oblak krivde privedeta do čvrste medsebojne integriranosti članov skupnosti ter do potiskanja agresivnih težej znotraj nje- in do njihove progresivne sublimacije v obliki kult(ur)nih kreacij. Dolgoročno pa lahko seveda le (religiozna) transcendenca definira upravičenost žrtvenega nasilja. Obnavlja se v obrednih praznovanjih ali komemoracijah, ko se pražrtveni dogodek simbolično ponovi, s tem pa se dosega in zagotavlja potrebna kohezivnost. Čaščenje Žrtvovanega se odvija na posvečenih krajih, kjer je do Uboja prišlo, kjer se je Vse začelo in kamor se je treba vračati po izvorno moč. Ilustracija povedanega so spomeniki, tudi (oz. povečini) tisti iz polpretekle dobe, nabiti s svarečimi sporočili Žrtvovanih, zahtevajoč kontinuiteto njihove poti. Pripadniki skupine se z darilom Molohu odrešijo in odrečejo nasilnosti, ki se je prej nekontrolirano bohotila med njimi - žrtev jo s seboj odnese v nad-naravno, nečloveško sfero. Oblikovanje njene podobe pa je prepuščena domiselni igri mitske elaboracije.

Lastninjenje na slovenski način

PRIVATIZACIJA ALI DRŽAVNA KRAJA?

Slovensko gospodarstvo se je znašlo v »knock-downu«. Brez dela je že več kot 70.000 ljudi ob stopnji brezposelnosti 8,6 odstotka. Obseg proizvodnje je bil v prvem polletju v primerjavi z letom 1989 že za 20 odstotkov nižji. Zapira se jugoslovanski trg, izvoza je premalo, turizem je na najnižji točki, padla je domača kupna moč.

Ko gospodarstvo razmišlja o prestrukturiranju proizvodnje, njeni naravnosti v izvoz in vnovični navezavi pretrganih poslovnih stikov, v Sloveniji v teh dneh buri duhove predlog Zakona o privatizaciji oziroma o lastninskem preoblikovanju podjetij, o katerem je slovenska skupščina te dni že razpravljala. Vendar pa je zašla v slepo ulico, potem ko so se na poslanskih klopek znašli kar trije nasprotujoči si predlogi: poleg uradnega, vladnega še Mencingerjev ter Pintarjev, to je opozicijski načrt zakona.

Predložena zakonodaja ima za prihodnjo politično, gospodarsko in

socialno podobo Slovenije mnogo usodnejše posledice od nedavne vojne. Zakonski paket (privatizacija, denacionalizacija, združništvo) bi morali imeti za cilj predvsem večjo gospodarsko učinkovitost, vendar pa mu mnogi strokovnjaki, managerji in sindikati očitajo, da gre za navadno poddržavljanje oziroma poskus novo nastajajoče slovenske politokracije, da si prilasti lastnino, ki so jo ustvarjali delavci in direktorji in si na ta način zagotovi ne samo ekonomsko pač pa posredno tudi politično prevlado. Indirektno to priznava celo Janko Deželak, poslanec SKD v zboru občin in svoji stranki zadolžen za lastninsko

problematiko, rekoč, da gre za prestrukturiranje ekonomske moči, ki je koncentrirana v bivši politični plutokraciji. Nasprotovanja gredo tako daleč, da je Dušan Semolič, predsednik Zveze svobodnih sindikatov Slovenije, najmočnejše delavske organizacije v naši republiki, zagrozil celo z generalno stavko, ki bi v tem trenutku utegnili imeti katastrofalne posledice. Demosove stranke sicer poudarjajo, da so delavci manipulirani s strani nekdanjih oblastnikov, torej današnje opozicije, vendar pa gre pri vsem tem za mnogo več.

Položaj je izredno zapleten, še posebej, če upoštevamo dejstvo, da se Slovenija bori na treh frontah: sooča se s hudo gospodarsko krizo, po drugi strani poskuša namesto socialističnega zgraditi tržni ekonomski sistem, hkrati pa si prizadeva postati suverena in samostojna država. Da je v tem trenutku nujna korenita preobrazba lastninskih razmerij, je vsem jasno, velike pa so razlike glede načina, kako to izpeljati.

Država rabi denar

Uradni predlog so pripravili na ministrstvu za planiranje, ki ga vodi Igor Umek. Lastninsko preoblikovanje podjetij je po tem zakonu odvisno od njihove velikosti. Zakon loči velika, srednja in mala podjetja. Velika so tista, ki so imela lani zadnjega dne v decembru najmanj 500 zaposlenih in knjižno vrednost kapitala večjo od 200 milijonov dinarjev. Takih podjetij naj bi bilo 145, vključno s holdingi pa še nekaj več. Srednja podjetja so tista, ki so imela na omenjeni datum od 125 do 500 zaposlenih ali knjižno vrednost 200 milijonov dinarjev. Takih naj bi bilo 709. Vsa preostala so mala podjetja. V prvi fazi bodo vsa velika podjetja in holdingi poddržavljeni. Delno bodo v državno last (30 do 50 odstotkov) prešla tudi srednje velika podjetja. Preostalo lastnino teh in malih podjetij bodo lahko odkupili zaposleni ali pa navadni kupci na neposredni ali javni prodaji. V tem trenutku še ni popolnoma jasno, kolikšen naj bi bil delež, ki bi ga delavci dobili brezplačno oziroma kot nadomestilo za njihovo večletno vlaganje v podjetje. Kaj se bo dogajalo s poddržavljeno lastnino? Kó bodo ustanovljeni investicijski skladi in družbe, naj se bi tričetrt te lastnine iz sklada za razvoj preneslo v last teh družb. Odškodninski sklad bi dobil 15 odstotkov delnic vseh podjetij, pokoj-

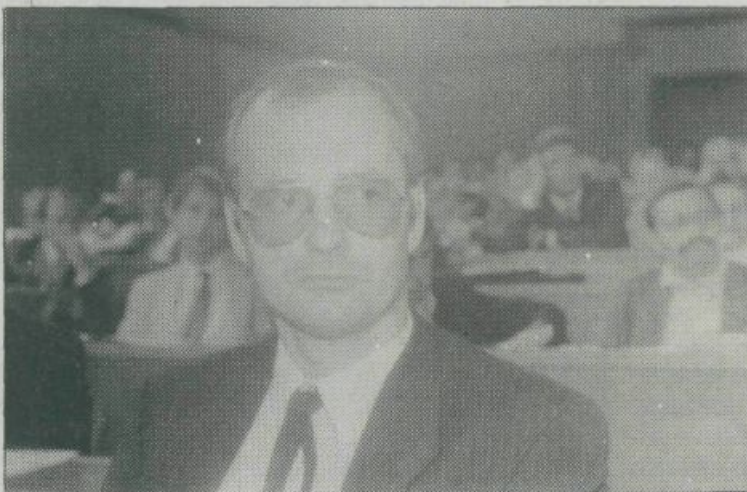
ninski 20, investicijske družbe pa 35 odstotkov, čeprav se lahko vsi ti deleži (vključno s skupnim deležem investicijskih skladov) še spremenijo. Lastnino, ki na sklade ne bo prišla, naj bi sklad praviloma prodajal po ovrednoteni in ne knjižni vrednosti podjetij. Prodajo bo moral zaključiti zadnjega dne v decembru leta 1996, čeprav obstaja predlog, po katerem naj bi ta rok skrajšali. Tako to kupnino kot tudi vse ostale privatizacijske izkupičke naj bi dobili skladi.

Mencinger + Sachs = Umek?

Po zagotovilih ministra Umeka naj bi bil novi predlog zakona nadgradnja in poenostavitev osnutka zakona o privatizaciji podjetij, ki ga je pripravil bivši podpredsednik vlade dr. Jože Mencinger in je bil marca letos sprejet v slovenski skupščini. To pa seveda ne drži. Številni menijo, da koncept harvardskega ekonomskega čudežnika Jeffreyja Sachsa, ki je nastopil v vlogi Peterletovega ekonomskega aduta iz rokava, nima z Mencingerjevo lastninsko zasnovo nič skupnega. Tudi sam Mencinger meni, da so med njegovim in Umek-Sachsovim predlogom bistvene, to je konceptualne razlike: novi predlog za razliko od starega temelji na delitvi na velika, srednja in mala podjetja, osnova novega predloga je takojšnja for-

malna privatizacija lastnine in takojšnje poddržavljanje upravljanja, za določanje vrednosti podjetij uporablja knjižno vrednost, po novem zakonu naj bi o podjetjih, ki bodo prodana tujcem, odločala vlada, poddržavljanje s prenosom navadnih delnic na sklad postaja pravilo. Skratka, temelj Mencingerjevega osnutka je model dodatnih vlaganj oziroma tako imenovana dokapitalizacija, s katero naj bi preprečili odlivanje sredstev, ki jih podjetja pridobijo z lastninjenjem.

Nihče ni zadovoljen

In v čem so slabosti predlaganega zakona? Dr. Marijan Kocbek, generalni sekretar Gospodarske zbornice Slovenije, meni, da bo vlogo lastnika v veliki meri prevzela država, kar pomeni, da bo avtonomija gospodarskih subjektov povsem omejena in premalo decentralizirana. Podjetij ne bodo upravljali lastniki, ki bi si prizadevali za profit, ampak državni uslužbenci, ki jih bo postavljala oblast in prav zato lahko pride do ponovne prevlade politike nad ekonomijo, tokrat pač z drugačnim predznakom. Druga napaka je precenjevanje realne pripravljenosti Slovencev za odkup podjetij, saj nimajo niti denarja niti motiva, da bi se podali v tako tvegano pustolovščino. Pa tudi delnice, ki naj bi jih kot »nagrada« dobili, bodo skušali čimprej prodati. Po drugi strani pa je logika zakona, da premoženje pripada vsem državljanom, vsekakor pravilna, vendar bi ga morali združiti in naprej pametno investirati. Prav tako se pojavlja nevarnost razprodaje slovenskega kapitala tujim kapitalistom, zato se je treba zavzeti, da bo spremljajoča zakonodaja natančno regulirala njihove pravice in onemogočila morebitne zlorabe. Delav-

ci v velikih podjetjih, ki predstavljajo več kot tretjinski delež med zaposlenimi v slovenskem gospodarstvu, naj bi bili po prvotnem vladnem predlogu že na startu v slabšem položaju, saj ne bi imeli možnosti udeležbe v lastninjenju, kar pa bodo najverjetneje rešili z amandmajem o internem delničarstvu. Številni strokovnjaki nasprotujejo tudi zakonski togosti, ki natančno določa mesto podjetja, upoštevajoč zgolj število zaposlenih in knjižno vrednost družbenega kapitala. Porajajo se tudi pomisleki, češ da bi zakon lahko povzročil zmanjšanje odgovornosti vodilnih v gospodarstvu, to pa bi bilo po mnenju Davorina Bizjaka, direktorja zdravilišča Rogaška in enega najuspešnejših slovenskih managerjev, lahko usodno. Poleg tega se managerji, pogosto imenovani »rdeči direktorji«, upravičeno bojijo, da bi s sprejetjem vladnega predloga prišlo do novega »lova na čarovnice«, tokrat v slovenskem gospodarstvu. Svoj glas so povzdignili še sindikati, ki menijo, da sprememba družbene lastnine v takšno, ki bo imela lastnika, premalo upošteva tiste, ki so jo ustvarili, in pomeni veliko nevarnost za povečanje brezposelnosti.

DEMOS na preizkušnji

Ob odločanju o usodi predloga Zakona o lastninskem preoblikovanju podjetij je torej vroče, še posebej zato, ker je to še en preizkusni kamen za Demosovo koalicijo, ki, kot že dolgo kaže, poka po šivih. V dosedanjih razpravah o zakonskem predlogu se je to že očitno pokazalo, čeprav je Demosov glasovalni stroj nedvomno še vedno dovolj močan za sprejem zakona. Še posebej zato, ker bo, kot vse kaže, dovolj že navadna večina kljub opozicijskim zahtevam po dvotretjinski, nekateri pa so celo predlagali plebiscitarno odločanje. Kakorkoli že, negotovost je velika, upajmo pa, da se vse skupaj ne bo končalo s socialnimi nemiri neslutnih razsežnosti in popolnim zlomom bankrotiranega gospodarstva. Potem bo vseeno, ali je delavce namujskala opozicija ali pa jih je k temu prisilila Demosova nepravilnost.

Simon Bizjak

Intervju: Janez Stanič

JELCIN ČLOVEK PRAVEGA TRENUTKA

Neuspel poskus državnega udara v Sovjetski zvezi je v minulih dneh s prvega mesta najbolj vročih političnih dogodkov v svetu izpodrinil celo vojno na Hrvaškem. Zibelka komunizma se je močno zamajala in čez noč pometla z idejo, ki jo je vrsto let tudi uspešno izvažala. Za analizo političnega dogajanja smo povprašali Janeza Staniča, znanega poznavalca razmer v vzhodni Evropi in Sovjetski zvezi.

TRIBUNA: Nekateri opazovalci namreč menijo, da so obstajala jasna znamenja, ki so kazala na to, da bodo zagovorniki trde linije v Sovjetski vojski in nekateri predstavniki sovjetskega notranjega ministrstva ukrepali proti Gorbačovu. Torej puč za vse ni bil presenečenje?

STANIČ: Teško govorim o presenečenju, kajti vsi, ki se ukvarjajo s Sovjetsko zvezo že dve leti napovedujejo, da bodo Gorbačova odstavili. Nekateri so pričakovali, da se bo to zgodilo že na plenumu CK. Zato poskus njegove odstranitve seveda ni bilo nobeno presenečenje. Vsekakor pa je bil presenečenje trenutek, v katerem so to storili, ker so vsi pričakovali, da bodo kaj takega poskušali narediti na zasedanju vrhovnega sovjeta, ne pa v klasični obliki puča, ki smo ji bili priča. Takšen razplet pa kaže, da so se precej na hitro odločili za ta korak, takorekoč v zadnjem trenutku. Zato udar tudi ni bil dobro pripravljen. Če je v zvezi s pučem kaj presenečenje, potem je po mojem mnenju to, da niso hkrati ujeli, ubili, ali kako drugače onemogočili Jelcina. To je bila tudi njihova najbolj usodna napaka.

TRIBUNA: Kako vi razlagate Jelcinovo nedotaknjenost, ki je na prvi pogled videti zelo nerazumljiva?

STANIČ: Moram reči, da mi ni jasno. Možno je, da je bil Jelcin najprej opozorjen. Nekaj dni pred pučem je Jakovljevi

govoril, da se puč pripravlja. Mogoče je tudi, da se je Jelcin

pravočasno zavaroval, ali pa so člani komiteja za izredno stanje razmišljali preveč naivno. Kajti vedeti moramo, da so bili voditelji puča stari aparatčki, klasični trdi partijci, z Jazovom vred, ki so mogoče mislili, da je dovolj, da pospravijo generalnega sekretarja partije, predsednika države in nenazadnje vrhovnega vojaškega poveljnika. Kajti formalno je vsa oblast združena v Gorbačovovih rokah in po logiki prejšnjih pučev, npr. proti Hruščovu, bi bilo dovolj opraviti le z najvišjo funkcijo. Ni izključeno, da so tako razmišljali. Mislim pa, da bomo morali za natančen odgovor počakati še nekaj mesecev oziroma let. Šele takrat bomo natlačno zvedeli, kaj se je pravzaprav zgodilo.

TRIBUNA: Ali vi mislite, da je bilo za Gorbačova vse, kar se je zgodilo presenečenje? Obstajajo namreč nekatere trditve njegovih najbližjih sodelavcev, da bi moral vedeti, kaj se pripravlja za njegovim hrbtom. V časopisu Sovjetska Rusija je bil celo objavljen članek z naslovom »Beseda ljudstva«, ki so ga podpisali predstavniki vojske in notranjega ministrstva in je bil skorajda odkrit poziv ljudstvu, naj se upre Gorbačovu, češ da vodi državo v vsesplošni kaos.

STANIČ: Res je, na eni strani so ga opozarjali posamezniki, med njim Jakovljevi, pa tudi Ševarnadze je začetku leta pred svojim odstopom dejal, da se bliža diktatura. V javnosti je bil podobnih pozivov raznih skupin že več, kljub temu pa nisem naklonjen verziji, da je Gorbačov vedel za udar, ali se vs. strinjal z njim. Mislim, da gre za nek. drugega. Gorbačov namreč kljub vsem živi v, lahko bi rekel, slonokoščeni stolpu in nima povsem realne predstav o tem, kaj se dogaja v državi. Po moji preprosti ni verjel, da bi do takšnega puča lahko prišlo. Verjetno se je tudi preveč zanašal na Krjučkova, šefa KGI, ki je njegov sodelavec in ne nazadnje n. Jazova, ki ga je sam postavil na položaj. Mislim, da je Gorbačov računal takšnimi možnostmi predvsem v legatnih institucijah, se pravi v parlamentarnem kongresu in vrhovnemu sovjetskemu predvsem pa v CK, kjer pa je ocenil, da situacijo obvladuje. Tako da v verzijo, da je precej razširjena na Zahodu, da je Gorbačov vedel za puč in da se je n. tihem z njim strinjal, ker bi v vsakem primeru pridobil, ne verjamen Predvsem zato ne, ker je Gorbačov s tem pučem ogromno izgubil. Bil pa bi n. istem, tudi če bi se stvar drugače razvil.

TRIBUNA: Torej špekulacijam, ki so se pojavile predvsem v nemškem tisku, češ da je bil v ozadju državnega udara sam Gorbačov, ki je na ta način poskušal izsiliti pomoč sedmerice bogatih, ne verjametea?

STANIČ: Ne, to se mi ne zdi verjetna verzija. Deloma se Gorbačovu lahko očita sokrivda zato, ker je zadeva visela v zraku, pa ni reagiral. To pa je tudi vse, kar bi mu lahko zaenkrat naprtli.

TRIBUNA: Kakšna pa je bila politična klima, ki je vodila do neuspelega poskusa državnega udara? Verjetno gre za dve plati, vojaško in partijsko?

STANIČ: Pred pučem so bile razmere takšne, da je bilo zelo pomembno, kaj se je dogajalo v partiji. Oblast v njej ima nekaj deset tisoč ljudi, ki predstavljajo neko konzervativno silo. Ta sila je letos poleti začela izgubljati svoj položaj. Konec julija je bil plenum CCK, na

hitro in slabo organizirali udar. Mislim, da je to eden glavnih vzrokov, zakaj se je puč sploh zgodil in zakaj je bil neuspešen. Kar zadeva armado, je položaj seveda bolj zapleten. Vedeti je treba, da v Sovjetski zvezi dejansko obstajajo tri armade. Ena je slavna Rdeča armada, o kateri se največ govori, drugo je vojska NKVD in tretje je vojska ministrstva za notranje zadeve. Vse to so močne sile in pomembni dejavniki notranjega političnega ravnotežja. V njih očitno ni bilo soglasja. Del vojaškega vodstva, pa ne samo vojaškega, kajti tu je še pomembna sprega med težko industrijo in vojsko, je evidentno konzervativen. To je tisti del, ki je sodeloval v udaru. Očitno pa je, da za seboj ni zmožgel potegniti celotnega vojaškega vodstva. Njihovo neenotnost jasno dokazuje dejstvo, da so nekateri generali odpovedali pokorščino in niso hoteli

speljali bodo velike spremembe, ne vem jamem pa, da bi lahko v državi, kakršn je SZ vojska postala marginalen element. Ogromno pa bo izgubil sedan vojaški poveljniški kader.

TRIBUNA: Toda, ali je bila sovjetska vojska do puča nespremenjena, ali ni začela doživljati spremembe že po udarcih, kot si bila Afganistan in umik iz Vzhodne Evrope

STANIČ: Da, to je res. Vendar, če bi iskali globlje korenine njenega obnašanja: položaja in statusa, bi moral seči nazaj d konca druge svetovne vojne. Takrat se je sovjetska armada, natančneje leta 1953 Nemčiji, 1956. na Madžarskem in 1961 na Češkoslovaškem, izkazala tudi kot intervencionistična vojska, kot vojska službi neke imperialistične politike. T ni bila več vojska, ki samo brani svoj državo, marveč sila, ki brani širši in perij. Takšna vojska pa ima seveda svoj psihologijo, ki je verjetno dosegla više in hkrati začetek konca v Afganistanu. Kajti Afganistan je bil skrajno grob kršitev vseh mednarodnih sporazumov in politike, na katero je Sovjetska zvez verbalno prisegala. Po prihodu Gorbačova na oblast, ko se je politika začela spreminjati, je vojska doživela hud udarec ne le s fizičnim umikom iz Afganistana in priznanjem, da ga n more pokoriti - navsezadnje to ni uspeli niti Angležem v 200 letih - ampak tudi tem, ko se je začela spreminjati sama doktrina. Vojska se je morala začeti opovedovati smislu, da skrbi za neko imperialno politiko Sovjetske zveze, kar je povzročalo travme in nesoglasja znotraj vodilnega kadra. Gorbačov je pristal na zelo radikalna pogajanja z Američani glede oborožitve in je od svoje armade zahteval celo vrsto nepopularnih stvari. Vojska se je morala odreči raketan oporiščem itn. Tudi to seveda ni dobro vplivalo na počutje poveljniškega kadra. Gorbačov se je odločil za neko povsem drugačno svetovno politiko, ker Sovjetska zveza ni več zdržala vloge svetovnega žandarja, ki jo je prej delila Američani. Politično se je moral umakniti iz Afrike, Latinske Amerike, J Azije. Tudi to je v vojaških očeh pomenilo zmanjševanje sovjetske vloge nekakšna sramota za Sovjetsko zvezo. Najhujši udarec pa je bil vsekakor umik iz Vzhodne Evrope in razpustitev Varšavskega pakta. Vojska je vse to dogajanje doživljala kot zmanjševanje vloge SZ. Celotno v razglasu, ki ga je objavila komite za izredno stanje, so dve ali t

katerem je Gorbačov predlagal nov partijski program, ki v bistvu ukinja staro KP in jo spreminja v nekakšno socialdemokratsko stranko. Jelcin je začel metati partijo iz podjetij, armadnih enot in iz ustanov. Razez tega je bil puč storjen dan pred tem, ko bi morali podpisati zvezni dogovor o novi federaciji, ki bi odpravil centralistični sistem vladanja, v katerem ima levji delež oblasti partija. Vse to so bili dogodki, ki bi partijo izločili iz najvplivnejše politične sfere. To so bili neposredni povodi, zaradi katerih je prišlo do udara. Ker so se dogodki tako naglo kopičili, je to sililo zarotnike, da so

posloplja ruskega parlamenta, kjer je bil Jelcin.

TRIBUNA: Partija je sedaj izgubila vse, kaj pa vojska?

STANIČ: V nobeni državi kot je Sovjetska zveza vojska ne more izgubiti vsega. Sovjetska vojska ima poleg ZDA in Japonske največji arzenal jedrskega orožja na svetu in z njim mora nekdo upravljati. Zato armada kot taka ni izgubila, izgubila pa je določena usmeritev v vojski. Takšne vojske, kot je bila v SZ doslej, ne bo nikoli več. Verjetno se bo profesionalizirala in skrčila. Skratka,

točke, ki opozarjajo na to, da se zmanjšuje ugled SZ v svetu in njena globalna vloga. Mislim, da je perestrojka s stališča vojaške hierarhije zares katastrofalna.

TRIBUNA: *Kaj pa večnacionalna državna struktura?*

STANIČ: To je seveda zdaj glavni problem v Sovjetski zvezi. Takoj po puču so prepovedali delovanje partije, pravijo, da le začasno. Vse to se dogaja v državi, ki si je partijo izmislila in je bila prva država socializma. Kar bi bilo v normalnih okoliščinah senzacija. Šlo je takorekoč mimo pozornosti javnosti. Kajti sedaj je vse usmerjeno k razpadu SZ. Obstoj ali propad države je potisnil v stran vse druge probleme in je sedaj prvenstveno vprašanje, ki ni pomembno le za Sovjetsko zvezo, ampak za cel svet.

TRIBUNA: *Se vam ne zdi, da je obdobje komunističnih revolucij in državnih prevratov v svetu dokončno minilo in da je bilo pravzaprav nerealno pričakovati, da bi v SZ spet vzpostavili ortodoksni socializem? Ali ne bi bil danes po dveh letih tudi izid Tiananmena, zadnje »zmage« komunističnega, videti drugačen?*

STANIČ: V bistvu imate prav. Imel bi le eno pripombo in scier, da bi puč v SZ verjetno uspel, če bi bil bolje pripravljen. S pridobitvijo Jelcina na svojo stran, bi lahko prevzeli oblast in jo mogoče nekaj let ohranili.

TRIBUNA: *Le nekaj let?*

STANIČ: Da, prepričan sem, da ne za dolgo. Vendar bi se za kratek čas lahko posrečilo. Mene o tem prepričuje dejstvo, s katerim se večina ne strinja. Reakcije na puč so bile namreč zelo blage. Zares odločne do bile edino v Moskvi in Leningradu. Drugod so se bili ljudje pripravljani sprijazniti z dogodki. Zveni anekdotično, je pa značilno, da so že naslednji dan po puču pričeli množično plačevati partijsko članarino tisti, ki je prej dolgo niso plačevali. Neko splošno vzdušje bi torej lahko bilo naklonjeno tudi začasnemu uspehu.

TRIBUNA: *Kot nekakšna prerokba se zdijo Jelcinove besede, ki jih je zapisal v svoji biografiji »Proti toku«, namreč da se bo boril za Gorbačova, če ga bo desnica poskušala strmoglaviti. Vendar pa se bodo Gorbačovova pooblastila sčasoma tako ali tako skrčila na pooblastila britanske kraljice. To se v bistvu že dogaja...*

STANIČ: Točno to se dogaja in točno

tako bo, če se bodo stvari odvijale logično. Jelcin je popolnoma pravilno napovedal tok dogodkov z zanj značilno lucidnostjo. To je človek neverjetnega političnega instinkta, človek, ki nima nobene zveze s teorijo in ideologijo, ima pa občutek za politični trenutek.

TRIBUNA: *Kako si predstavljate njuno sodelovanje v prihodnje?*

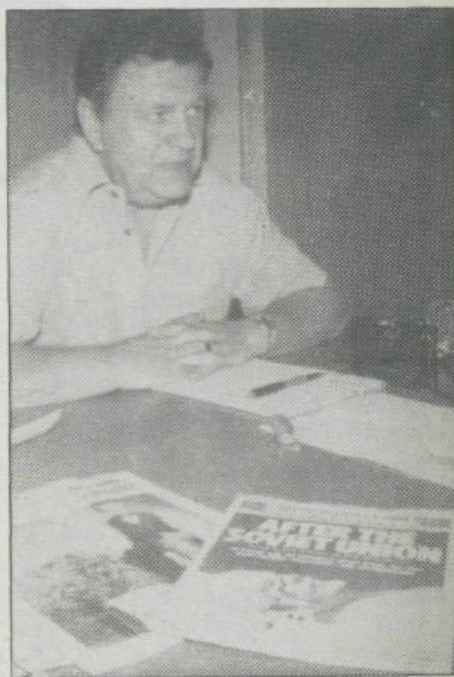
STANIČ: Njun odnos se razvija tako, kot ga je Jelcin predvidel v svoji biografiji. Mislim pa, da je to neko začasno stanje. Ne verjamem, da Jelcin in Gorbačov lahko ostaneta trajna zaveznika. To sta dva popolnoma različna človeka, ki se tudi značajsko ne ujemata. Razen tega bo verjetno igrala pomembno vlogo tradicija, ki v Sovjetski zvezi ni bila nikoli naklonjena kolektivnim vodstvom, pa če je šlo za carsko ali socialistično Rusijo. Vedno je obstajala tendenca dvigniti na površje enega samega človeka in ga spremeniti v karizmatično osebnost. Ta del tradicije se nadaljuje z Jelcinom.

TRIBUNA: *Se vam zdi, da se Gorbačov v prihodnosti ne bo mogel izogniti marionetni vlogi na politični sceni in da bo na koncu pristal npr. v funkciji častnega predsednika?*

STANIČ: To bi bilo logično nadaljevanje dogodkov, odvisno seveda od tega, kako bo Sovjetska zveza kot država v prihodnje formirana. Če bo federacija ali konfederacija, ime je navsezadnje nepomembno, z netrdnimi povezavami, potem ta država ne potrebuje drugega kot formalnega predsednika. Gorbačov bi bil zato zelo primerna figura. Dejanska oblast pa bo seveda v tem primeru v rokah republiških voditeljev. Če bo uresničena konfederativna zasnova, bo oblast razdeljena na nominalno, ki jo bo imel v rokah predsednik te države, verjetno Gorbačov in realno, ki bo v rokah najmočnejših republik, kot so Rusija, Ukrajina, Kazahstan, morda Uzbekistan, toda med vsemi temi je Rusija zdaleč najmočnejša.

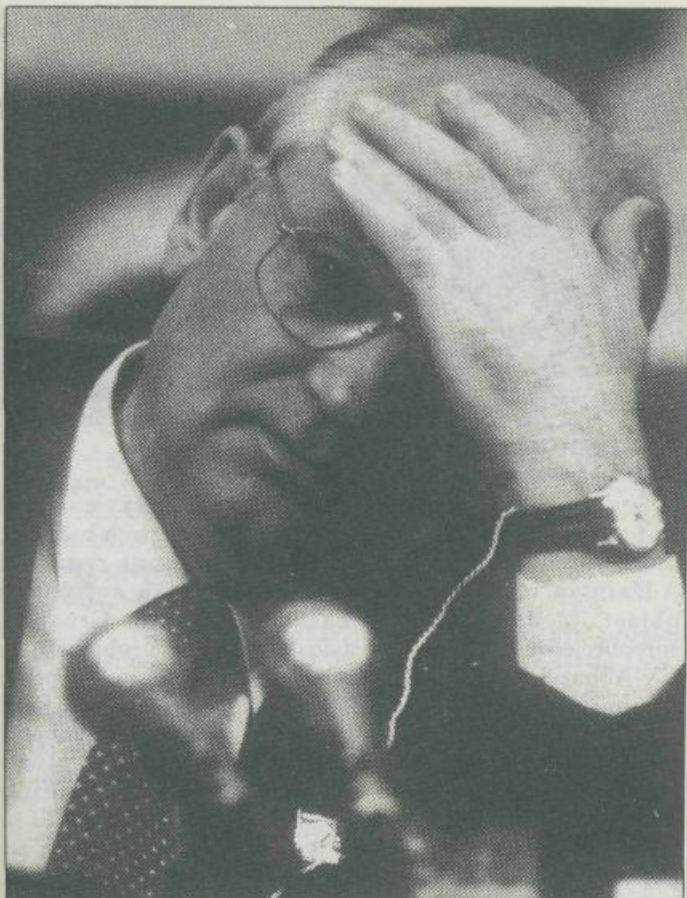
TRIBUNA: *Ali pričakujete, da bodo minuli dogodki v Sovjetski zvezi vplivali na spreminjanje togih stališč Zahoda do razdruževanja večnacionalnih držav in ali bo to kaj vplivalo tudi na njihov odnos do krize v Jugoslaviji?*

STANIČ: Mislim da. Tri baltiške republike so mednarodno formalno priznane. Naslednji zaplet bodo v zvezi z obliko povezave teh republik s Sovjetsko

zvezo in drugimi republikami, ki tu želijo samostojnost, npr. Moldavija, I sledi baltškemu zgledu in pričakuje celmorebitno združitev z Romunijo. Prol lem je tudi s kavkaškimi republikam zlasti z Gruzijo. Zahod pa k tej problemom pristopa zelo diferencirano. Prizna tisto, kar je fait accompli. Prizna je Baltik, medtem ko ne priznava ni Moldavije niti Gruzije. Mislim, da Sovjetska zveza lahko izgubi Baltik, Mo davijo, odprto je vprašanje Gruzije, medtem ko se bo vse ostalo znašlo takšni ali drugačni obliki nove države. Zahod očitno ni pretirano zainteresira vzpodbujati te ločitvene procese v SZ kajti njen razpad je velikanska neznanka za katero nihče ne ve, kako bi vplivala n svet. Sovjetska zveza ni čisto enak primer kot Jugoslavija. Kajti če se od Sovjetske zveze odcepijo že prej naštetih republik bo država še naprej obstajala. Če pa s odcepitva Slovenija in Hrvaška, ostane še Srbija. V primeru Jugoslavije gre z dokončen razpad države. Seveda pa b sovjetska izkušnja, če drugega ne Zahodu pokazala, da dosedanji status quo, ki je zakoličen z Evropski konferenco o varnosti in sodelovanju, i mogoče avtomatično ohraniti.

Erika Repot

SIBIRSKO POLETJE

java. Poleg tega je potrebno upoštevati še naslednje dejavnike, ki situacijo v SZ dodatno zapletajo, oz. jo celo poenostavljajo:

- medtem ko so (bili) Srbi v Jugoslaviji le v relativni večini, kar jim je slabšalo strateške pozicije, predstavljajo Rusi s 150 mio v ZSSR absolutno večino, z močnimi mašinami po določenih republikah;

- čeprav so bili v procesu razkrajjanja SZ vodilni Litvanci in Estonci, so odločilno vlogo igrali Rusi;

- število (novih mednarodnopravnih?) subjektov je v nekdanji ZSSR precej večje kot balkanskem slepem črevesu, to pomeni več medsebojni relacij - več konfrontacij, oz. na drugi strani več povezav;

- ogromna rušilna moč sovjetske armade je po svoje najmočnejši faktor, ki govori proti dezintegraciji.

Upoštevajoč te okoliščine se zdi totalen razpad malo verjeten, zlasti če dodamo ekonomsko soodvisnost »suvereniziranih« republik. ZSSR bo v nekakšni formi torej obstala, pojavi pa se tu neko drugo vprašanje, ki ga tako ljubijo kartografi: to je vprašanje meja.

Od zahoda proti vzhodu gre stvar približno takole:

1. ESTONIJA

Nekateri Estonci postavljajo zahteve po teritoriju preko Narve ob Finskem zalivu SV proti St. Petersburgu, na drugi strani pa del močne ruske manjšine (glej tabelo o etnični sestavi) noče ostati v neodvisni Estoniji. Nacionalni princip sicer dela proti slabemu milijonu Estoncev, vendar pa je treba upoštevati dejstvo, da je Zahod (kakor tudi sama Moskva) baltiške države že priznal, zato spreminjanje meja pride v poštev le po mirni poti, kar pa je malo verjetno. Nekaj zgodovinskih nesporazumov okrog meja z Latvijo.

2. LATVIJA

Letonske meje z Litvo in Belorusijo se poleg meje med Rusijo in Belorusijo edine v SZ, ki niso postavljene pod vprašaj in so torej varne. Problem pa se spet pojavi pri meji z Rusijo, saj ogromno število Rusov ter ostalih rusko govorečih priseljencev (skupaj 48 %) predstavlja potencialo bazo za spremembo meje v škodo Latvije.

3. LITVA

»Avantgarda« separatističnih sil po izjavah samih predstavnikov litvanske vlade še ne nadzoruje celotnega ozemlja.

Problematične so meje z Belorusijo, ki zahteva ozemlje do železnice Grodno-Vilnius-Daugavpils, kjer živi strnjeno majhna poljska manjšina, ki si želi ostati v SZ, oz. sedak k Belorusiji. Pod vprašaj se postavlja celo sama prestolnica Vilnius, ki so ga Litvi 1940 podarili sovjetski komunisti, saj je bil pred tem del Poljske, ki si ga je sicer prisvojila na silo, vendar je kasneje plebiscit 1926 odločil v prid Poljakom. Pred 2. svetovno vojno je v njem živelo borih 5% Litvancev. Tudi meje z rusko vojaško eksklavo Kaliningrad (oz. Koenigsberg), kjer se je po izgonu Nemcev 1947 naselilo 900000 ljudi, od tega je 90%

Sovjetska zveza se je nenadoma znašla na že prej znanem razpotju, s katerega pa očitno ne more več nazaj. Pozicija out- out: ali sodelovanje med novimi "suverenimi" enotami ali pa neskončno dolga bok-sarska partija s pravili, ki se postavljajo sproti, z zelo verjetno alternativo državljanske vojne. Pravzaprav vrste vojn med republikami in znotraj njih.

Trenutno se tehtnica nagiba k miru, čeprav bi balkanski tribalizem v sovjetskem etničnem mozaiku pognal brez najmanjših problemov. Situacija je seveda primerljiva in zlasti zahodni novinarji ljubijo komparacije med krvavečo Jugoslavijo in propadajočo Sovjetsko državo, odkrivajoč, da je Jugoslavija SZ v malem, in svarijo pred potencialnimi spopadi neznanih razsežnosti, ki bi se tam utegnili razviti. Dejstva, da so Jugoslovani »glupi« in se jih ne da dosti naučiti od drugih, v tem primeru žal ni moč izpodbiti - spopadi v Gornjem Karabahu so se začeli že davno, dolgo je tudi že od prve krvi v Fergani in Abhaziji. Zato je Jugoslavija danes svarilo za SZ in ne SZ za Jugoslavijo! To seveda ne pomeni, da so kruha in identitete lačni Rusi&kompanija pametni in se tega zavedajo. O ruskih alternativah, ki jih dejansko ni, pričujoči članek!

Aplikacija nacionalno-teritorialnega principa, s katerim smo v Tribuni (15/10/90) dokaj uspešno napovedali lanskoletne volitve v Bosni, na politično dogajanje v ZSSR ni najbolj primerna. Kar se same naselitve tiče, je med Jugoslavijo in SZ največja podobnost v alaho-kristusovski zajebanciji med Srbi in Muslimani (vzhodna Bosna - Sandžak) z armensko-azerbajdžansko zgostitvijo (Nahičevan-Armenija--Gornji Karabah), vendar pa je to tudi edina možna površinska primer-

Rusov, in kjer naj bi ustvarili free-trade zono, še niso rešene. Zahod bo spreminjanju meja skoraj zanesljivo nasprotoval, vendar pa že opozarja baltiške vlade, naj ne ponovijo hrvaške napake.

4. BELORUSIJA

Beloruska meja z Rusijo je zadnja od treh medrepubliških meja (v SZ je vseh 23), ki je varna. Na mejah z Ukrajino utegne priti do manjših korekturnih sprememb. Problem bi nastal v primeru vojne v Ukrajini, vendar se zdi ta po podpisu pogodbe med Ukrajino in Rusijo malo verjetna. Belorusi so sicer izraziti konzervativci, kar se je pokazalo tudi na referendumu 17. marca letos, ko je kar 83% volilcev podprlo Gorbačovov predlog za novo zvezo. Belorusi in Rusi se za razliko od Balkancev res obnašajo kot bratje. Po puču je Belorusija razglasila suverenost.

5. UKRAJINA

Padeč puča je poleg Belorusije in Uzbekistana (ter ostalih šestih, ki so to storile že davno prej: tri baltiške, Moldavija, Armenija in Gruzija) spodbudil tudi Ukrajino, da je razglasila neodvisnost. Iz bojazni, da SZ propada prehitro in drvi v kaos, je 28. avgusta delegacija ruskega parlamenta pohitela v Kijev in že zgodaj zjutraj naslednjega dne sta Rusija in Ukrajina objavili provizorično ekonomsko in vojaško zvezo. Ta odnos med dvema gigantskima republikama utegne predstavljati bistvo nadaljnjih odnosov v nekdanji sovjetski državi. V Ukrajini se namreč nahajajo ogromne količine strateške nuklearne oborožitve sovjetske armade, ki jih je skoraj nemogoče prenesti. Prav zaradi atomskega orožja so Ukrajina, Kazahstan in Rusija skoraj obsojene na nadaljnje življenje skupaj. Na referendumu se je za suvereno Ukrajino odločilo 80% volilcev, več kot za Gorbačovovo vprašanje o "prenovljeni federaciji" (74%), v zahodni Ukrajini pa so na voličih dodali še tretje vprašanje o neodvisnosti (90% Da). Prav tu leži problematika meje z Rusijo, ki pa je z novo pogodbo v glavnem rešena. V Ukrajini živi namreč več kot 10 milijonov Rusov, največ v vzhodnem rudarskem delu države. Ob enostranski odcepitvi bi prišlo do prepolovitve države, nekje na črti Harkov-Zaporozje-Melitopol, morda celo do Hersona, skupaj s Krimom, ki je bil prej del Rusije in od koder so izgnali stoletja naseljene Tatare, ker so se med vojnami slabo obnašali.

6. MOLDAVIJA

Veseli del članka se bliža: Moldaviji se pozna, da se nahaja blizu Balkana. Po 1. sv. vojni Romuniji priključena carska Rusija Besarabija je po 1940 (izjema 1941-1944) postala del ZSSR. Severni in jug Besarabije sta bila priključena Ukrajini, med rekama Prut in Dnjester pa je osnovana republika Moldavija, po novem Moldova, ki je tako ostala brez izhoda na morje in danes zahteva od Ukrajine del ozemlja proti Odesi. Moldaviji pa je bil priključen del na drugi strani Dnjestra, z največjim mestom Tiraspol, ki se je zaradi moldavskega separatizma odločil ostati v ZSSR in ustanovil novo republiko, z imenom (Pri)Dnjestrška republika (600 000 prebivalcev, 60% od teh niso Moldavci), kjer so bili donedavna komunisti izredno priljubljeni. V pogajanjih z Ukrajino bo nemara prišlo do zamenjave teritorijev. Slabo pa kaže za drugo samozvano republiko, Gagauško, ki se nahaja na moldavskem jugu, okrog glavnega mesta Komrat, nekaj večjega kot Knin, kjer imajo moskovski čas. 150.000 Gagauzo, pokristjanjeni turški manjšini, so v Turčiji že obljubili ekonomsko pomoč, vendar jim s propadom moči centra grozi nevarnost državljsanske vojne z Moldavci.

7. GRUZIJA

Še ena vesela republika. Pred kratkim prekinila vse odnose z Moskvo, ker je le-ta ni priznala ob priznanju treh baltiških. Med potencialnimi žarišči: dve avtonomni republiki Adžarijska in Abhazijska ter južnoosetinska avtonomna oblast. Medtem ko z Adžarijci, etničnimi Gruzinci, spreobrnjenimi v islam, Tbilisi doslej še ni imel problemov, pa je v Abhaziji že 1989 in Južni Osetiji od decembra lani prišlo do pravih masakrov. Še se drži secesionistično gibanje v Južni Osetiji (250 000 preb.), preko katere vodi najpomembnejši prelaz preko Kavkaza na rusko straž v Vladikavkaz, glavno mesto Severnoosetinske avtonomne republike. Totalitarna diktatura in brezkompromisni šovinizem Gruzincev, ki so aprila volili 99% za odcepitev, vodita v državljansko vojno. Državljanstvo naj bi npr. podelili le tistim, ki lahko dokažejo, da so njihovi predniki živeli v Gruziji pred 1801. Območje Kavkaza in Zakavkazja je še bolj zmešano, kot je zmešana Bosna. Že Rimljani so potrebovali 130 prevajalcev, da so lahko poslovali.

8. ARMENIJA

Etnično najbolj čista republika. Referendum o neodvisnosti bo izveden 21. septembra, kakor so preudarno napovedali že pred pol leta. Politika Erevana do centra je v bila ekonomskem pogledu dolgo primerljiva s slovensko. So pa Armenci v težavah zaradi svojih sosedov Turkov, ki so 1921 uprizorili tihi genocid 2 mio Armencev, in danes (spet muslimanov) Azerov, s katerimi je prišlo do prvih spopadov 1988 v enklavi Gornji Karabah, kjer so Armenci v večini, je pa to del Azerbajdžana. Pripravljajo se na vojno, ki jo je doslej preprečevala prisotnost zvezne armade. Potres jih ni spametoval.

9. AZERBAJDŽAN

Za sedaj še vedno trdno na oblasti komunisti, postavljeni na oblast potem, ko je sovjetska armada januarja 1989 zlomila odpor nacionalistične Ljudske Fronte. Za ZSSR je marca volilo kar 93% prebivalstva, vendar so po propadu puča, ki so ga tu podprli, razglasili neodvisnost. Trenutno stanje je nejasno, zaradi domnevne genocida nad Armenci v Karabahu pa bo po vsej verjetnosti prišlo prej konflikta z Armenijo in morebiti z Gruzijo. Položaj še dodatno zapleta dejstvo, da je del Azerbajdžana, ASSR Nahičevan fizično ločen, ker je vmesni pas armenskega ozemlja. Vojna na vidiku.

10. KAZAHSTAN

V nepreglednih stepah so skriti bunkerji z nuklearnimi izstrelki, zaradi česar je Kazahstan dejansko primoran v podpisovanje nove zvezne pogodbe. Drugi razlog, ki determinira njegovo povezovanje z Rusi, je dejstvo, da je v tej republiki

Rusov prav toliko kot samih Kazakov. Odcepitev bi republiki odvzela Gurjev, Uralsk, mogoče Aktjubinsk, ter zagotovo Petropavlovsk, edino kazaško postajo na kraku transsibirske železnice Kurgan-Omsk, če ne vse do z premogovniške Karagande. Poleg tega spor s Turkmeni za kos puščave pri Kara Bugazu ter s Kirgizi za nekaj sten blizu Prževalska.

11. UZBEKISTAN

Edina centralnoazijska republika, ki je razglasila neodvisnost. KP islamskega tipa še vedno čvrsto na oblasti. Ker je Uzbekistan v Srednji Aziji središčna dežela, Uzbeki pa so fertalni tudi v Tadžikistanu, Kirgiziji in Turkmeniji, obstaja velika verjetnost spora kosovskega tipa, do česar je pred leti pravzaprav že prišlo. Krizno žarišče (s Tadžiki in Kirgizi) ostaja torej rodovitna in prenaseljena ferganska dolina, medtem ko gre s Turkmeni za zemljo ob Amu- Darji, zahodno od Buhare. V Karakalpaški avtonomni republiki (sestavni del Uzbeške države) se bolj kot z mislimi na suverenost ukvarjajo z ekološko katastrofo zaradi sušečega se Aralskega jezera.

12. KIRGIZIJA

Poleg Kazahstana edina republika, ki ni niti proglasila neodvisnosti, niti sprejela deklaracije o suverenosti. Izrazito neugodna etnična sestava prebivalstva (ki se je na referendumu 95% odločilo za prenovljeno federacijo) sili kirgiško vodstvo, da se naslanja na center - tako je bil kirgiški predstavnik eden izmed treh predsednikov republik (poleg ruskega in kazaškega), ki se je 26. avgusta sešel v Moskvi z Gorbačovom, da bi sestavili načrt za pogodbo o ekonomskem sodelovanju. Kirgizija bo najbrž poskušala na vsak način izogniti se nevarnim mejnim napetostim tenzijam in z naslanjanjem na močni severni sosedi ohraniti teritorij v Fergani.

13. TADŽIKISTAN

Še ena komunistična zaplata, ujeta v boje za oblast med dvema plemenoma, ki tradicionalno vodita republiko. Prebivalci so se na referendumu 96% izjasnili za Gorbačovov predlog, in čeprav je bila avgusta 1990 sprejeta deklaracija o suverenosti, so Tadžiki še zmerom pripravljene na podpis nove zvezne pogodbe. Močna uzbeška manjšina predstavlja stalen sod smodnika - problematična je Ferganska kotlina, poleg nje še meja V od Samarkanda. V Badahšanski avtonomni oblasti na drugi strani Pamiirja ni znakov separatizma.

14. TURKMENIJA

Republika, ki se je je perestrojka najmanj dotaknila in bo kot vse kaže prešla iz ene oblike avtoritarnega sistema v drugo. Turkmeni so tudi sprejeli deklaracijo o suverenosti lani avgusta, vendar so še vedno pripravljene v podpis nove zvezne pogodbe - na referendumu se je za ZSSR izreklo komunistično sumljivih 98%. Ne glede na obmejne spore s Kazahstanom in Uzbekistanom bo Turkmenija najbrž ostala takšna, kakršna je.

15. RUSIJA

Pustili smo jo za konec, ker je največja in najbolj kompleksna. Njene meje z drugimi republikami smo že obdelali v zgornjih vrsticah, prikazujejo se pa težnje (kakor v Moldaviji in Gruziji) med številnimi avtonomnimi republikami, da bi se "suverenizirale". Med petimi prikavkaškimi avtonomnimi republikami takšnih teženj še ni, se pa to utegne zgoditi v Osetiji, če bi se slabo končalo za Južne Osete v Gruziji. V evropskem delu Rusije so nedavno razglasili suverenost v Mari-elu (Marijska ASSR), nedaleč od Moskve, Tatarstanu (bivša Tatarska ASSR) in menda še v Baškiriji. V

Sibiriji je suverenost proglasila obsežna Jakutija, ki bo tako najhladnejša država na svetu Burjatska in Tuvinska ASSR (od 1921 do 1928 celo "samostojna" država) ter Čukotski in Korjaški avt. okrožji tega najbrž ne bodo storili, se pa nekaj kuha v Gornje-Altajskem avt. okraju. V azijskem delu je sicer še vrsta drugih avtonomnih oblasti in okrajev (npr. Jevrejska AO ob reki Amur), vendar je suverenizacija vsakega koščka ruske zemlje še blazno daleč. Prebivalci Kamčatke so se na referendumu sicer izrekli za omejitev pristopa na njihov polotok, z daljnih Kurilskih otokov, ki si jih Japonci tako vroče želijo nazaj, pa je prišel edini negativni izid marčevskega izrekanja: na vprašanje, ali želijo postati del Japonske, je 88% sedanjih otočanov odločno obkrožilo NE. V vsakem primeru je Moskva še vedno močna in bo poskrbela, da bodo te deklaracije ostale bolj ali manj deklarativne.

Kakšna je torej perspektiva? Težko je karkoli napovedovati, ko ljudstvo okusi čar demokracije in se iz tiranije razvije anarhija, nekaj dejstev pa le:

* Od devetih republik, ki so bile pred pučem še pripravljene za neko novo obliko federacije, je ostalo le še pet takih, ki niso razglasile neodvisnosti: Rusija in centralnoazijske minus Uzbekistan.

* Po prejšnjem scenariju bi bile med devetimi tri slovanske ter šest muslimanskih - kar bi dolgoročno spet predstavljalo grožnjo stabilnosti zaradi skokovite rasti prebivalstva v muslimanskem delu, ki bi zahteval večji vpliv. Sedaj je stanje 1:4 (1:5 z Azerbajdžanom, katerega politika varira odvisno od razmerja sil) in skoraj neverjetno se zdi, da bi se Rusi spuščali v oblikovanje takšne centralne vlade.

* 30 tisoč bojnih glav, raztresenih po Rusiji, Ukrajini in Kazahstanu zahteva v vsakem primeru nekakšno obliko centralnega vojaškega nadzora, prav tako raketno vzletišče v Bajkonuru s katerim Kazahstan sam nima kaj početi. To pomeni najmanj pakt, zanesljivo bo pa nova zveza več kot to, saj bo sicer nemogoče uglasiti različne zunanje politike posameznih republik.

* Drugi razlog za to trditev je dejstvo, da so vse republike, razen Rusije, med seboj gospodarsko odvisne (11 od 15 ustvari 40 - 60 % nacionalnega dohodka z medsebojno trgovino) - le Rusija je gospodarsko samozadostna. Ko bodo republike spoznale, da se od nacionalizma ne more najesti in zahod ne deli banan zastonj, se bodo pač morale spet povezati.

Miodrag Djurdjević

KOVAČNICA BRATSTVA IN ENOTNOSTI

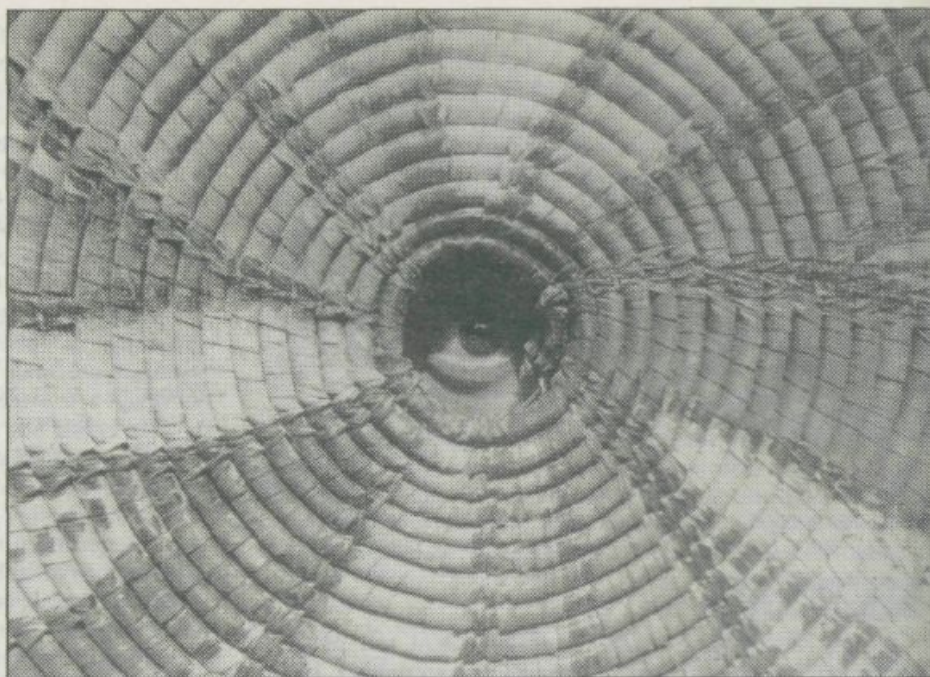
	št. preb. (v mio)	večinski narod (%)	glavne manjšine
Rusija	147.0	82	Tatari (4 %)
Ukrajina	51.5	73	Rusi (22 %)
Uzbekistan	19.8	71	Rusi (8 %)
Kazahstan	16.5	40	Rusi (38 %), Ukrajinci (5 %)
Belorusija	10.2	78	Rusi (13 %)
Azerbajdžan	7.0	83	Rusi (6 %), Armenci (6 %)
Gruzija	5.4	70	Armenci (8 %), Rusi (6 %), Azeri (6 %)
Tadžikistan	5.1	62	Uzbeki (23 %), Rusi (7 %)
Moldavija	4.3	65	Ukrajinci (14 %), Rusi (13 %)
Kirgizija	4.3	52	Rusi (22 %), Uzbeki (12 %)
Litva	3.7	80	Rusi (9 %), Poljaki (7 %)
Turkmenija	3.5	72	Rusi (9 %), Uzbeki (9 %)
Armenija	3.3	93	Azerbajdžanci (2 %)
Latvija	2.7	52	Rusi (35 %)
Estonija	1.6	62	Rusi (30 %)

Neuvrščeni: VČERAJ IN NIKOLI VEČ

V začetku septembra se je v ganskem glavnem mestu Akri odvijala 10. ministrska konferenca neuvrščenih držav. Kot predstavnik predsedujoče države je imel otvoritveni govor jugoslovanski zunanji minister Budimir Lončar, ki je uvodoma dejal, da so neuvrščeni sestavni del vsake, tudi nove svetovne ureditve. Toda to je bila verjetno le tolažba zanj, za benigno politiko razpadajoče države Jugoslavije in večinske udeležence gospodarsko izčrpanega tretjega sveta.

Ob tridesetletnici delovanja doživljajo neuvrščeni svoj zaton. Ustanovljeni so bili v časih, ki so, gledani z današnje perspektive, že oddaljena zgodovina. Mednarodno razmerje sil se je od nastanka gibanja do danes močno spremenilo. Otoplitev odnosov med velesilama je privedla do popuščanja napetosti v svetu, nastala pa so lokalna krizna žarišča v do včeraj še obrobem političnem prostoru. Danes neuvrščeni nimajo več vloge uteži na tehtnici bipolarnega sveta, ampak bi svoj obstoj lahko opravičili le, če bi rešili krizna in vojna žarišča v lastnih vrstah. Tega pa ta trenutek niso sposobni. In kar je še bolj indikativno, od njih tega nihče več ne pričakuje. Oboroženi konflikti so danes ne le resničnost ampak značilnost neuvrščenih, ki so jo naposled morali prikazati v pravi luči. Predsedujoča država gibanja je z vojnim stanjem na Hrvaškem in tempiranimi bombami na celotnem ozemlju (nekdanje) države groteskna podoba same sebe. Včasih dobro znanega bleščečega maršalovega lika v vlogi ambasadorja miru in pobudnika alternativne politike v mednarodnih odnosih se danes spominja le še redkokdo.

Resničnost neuvrščenih je vse kaj drugega kot skupnost brezkonfliktnih

družb, katerih image je bil zgrajen po znanem komunističnem vzoru, da se razpoke v lastni hiši skrijejo za bleščečo fasado in leporečnimi ideološkimi parolami. Danes vzroka za njihove težave nihče več ne pripisuje politiki vmešavanja velesil, ki zaradi svojih, z zlomom kolonialnega sistema omajanih interesov, povzročajo razdor med na novo osvobojenimi narodi, niti v kontekstu spopada med Vzhodom in Zahodom. Resnica je veliko preprostejša. Neuvrščeni so svet, nabit z etničnimi, religioznimi, rasnimi in plemenskimi konflikti, ki se v luči ekonomske odvisnosti od razvitega sveta iz dneva v dan bolj zaostrejuje.

Deklaracije in resolucije, ki so jih članice v preteklosti sprejemale na svojih vrhunskih sestankih, so lastne razprtije omenjale le splošno, kasneje, ko so začele ogroziti homogenost gibanja in njegovo podobo v svetu, pa so sicer poimenovalle akterje, konkretno pa niso storile drugega kot obsodile dejanje in uporabo sile. Podirati so se začeli še zadnji tabuji, kot na primer oboroževanje, saj je danes jasno, da je prezadolženost tretjega sveta v tesni zvezi s kopicenjem vojaškega arzenala in je okrog 20 odstotkov zunanjih dolgov držav v razvoju povezanih s posojili za nakup orožja. V sedemdesetih letih, ko se je razmahnila trgovina z orožjem in so bila potrebna nova tržišča, je bilo namreč veliko lažje dobiti vojaška kot civilna posojila.

Politične spremembe na mednarodnem prizorišču spremljajo tudi ekonomski, znanstveni, tehnološki in kulturni izzivi, ki jih napoveduje enainvajseto stoletje. Države v razvoju, ki predstavljajo večino

neuvrščenih, na vseh področjih izgubljajo tekmo z bogatimi. Če bi želel postati upoštevanja vredna alternativa razvitemu svetu, jim ne bi pomagala več nikakršna menjava ideologije, kvečjemu še maksimalna ideološka razbremenitev.

Sedemdeseta leta so bila za neuvrščene pogubna na vseh področjih, še posebej pa na ekonomskem, kjer je napačen gospodarski program z zavračanjem svetovnega trga kot imperialističnega zaprl gospodarstvo tretjega sveta in ga uničil. Edini razvoj, ki so ga doživljali neuvrščeni, je bil razvoj nerazvitih. Štiri vrhunske konference v sedemdesetih letih so že postavljale visokoletično politiko neuvrščenih na realna tla, še najbolj usoden pa je bil ekonomski program, sprejet na alžirski konferenci. Njegovo temeljno načelo je bilo opiranje na lastne sile in to za vsako ceno. Večina neuvrščenih držav je imela, in pretežno še ima, državno vodena gospodarstva, politika opiranja na lastne sile pa jih je le še bolj odmaknila od prepriha svetovnega trga. Gospodarska politika se je izrodila v različne oblike avtarkičnosti, samozadostnosti in zaprtosti.

Najbrž ni naključje, da države tretjega sveta, ki jih sedemdeseta leta niso gospodarsko izčrpalale, temveč poživila, niso članice neuvrščenih, kar v prvi vrsti velja za Južno Korejo in Tajvan. Zato danes že lahko trdimo, da so neuvrščeni na pragu devetdesetih let ostali le negibna, brezoblična tvorba politično in ekonomsko invalidnih držav ali držav v razkroju. Njihov pomen in vloga pa počivata le še na ovenelih listih nekdanjih sijočih lovorik.

Erika Repovž

V I T A L D A T A

SHITTE IMASU KA?

(Fortune, 25/8/91)

Moshimoshi. Wakarimasu ka? Kamaimasen... Brez strahu, ne bomo o japonsčini. Gre za drugo stvar: za katere firme bi najraje delali japonski študentje. V anketi med 18.000 še nediplomiranimi je bil kot najboljša opcija izbran *Sony*, letemu pa so sledili *Nippon Telegraph & Telephone*, *All Nippon Airways*, *Japan Airlines*, *NEC*, *Matsushita Electric Industrial* ter *Tokio Marine & Fire Insurance*. Zgolj dve ne-japonski družbi sta se uvrstili med 100 najbolj zaželenih: *IBM Japan* (16.) in *Arthur Andersen* (92. mesto). Glavni motiv za izbiro: varna zaposlitev v prestižni (!) družbi. Na japonskem študentarija v glavnem diplomira v marcu (do tretjega 1992 torej še šest mesecev), japonske firme pa so se - za razliko od naših - že pognale v log za najboljšimi študenti. Okay, res je, da na Japonskem ni krize, pa vendar se zdi ta njihov način kadrovanja zelo racionalen... Družbe pošljejo fakultetam/univerzam obvestila, v katerih objavljajo prosta delovna mesta in kjer že določijo datume za seminarje ter intervjuje s kandidati, ki so zainteresirani za možne zaposlitve. Kot ponavadi, je tudi letos večina firm goljufala in začela novačiti najobetavnije študirance že pred 1. avgustom, ki je določen kot štartni datum... V deželi vzhajajočega sonca sicer obstaja močan moški seksizem, kar pomeni, da diplomantke dobivajo v glavnem rutinska uradniška dela. Zato si dekleta najbolj žele v obe omenjeni letalski družbi, kjer je za spremljevalce poletov potrebna univerzitetna diploma in kjer je povpraševanje po ženskih bitjih veliko, kako da imajo le-ta možnost vsaj potovati in videti svet, za kar drugod nimajo šans. Povprečna začetna plača

japonskega diplomanta je ca. 3.000 DEM mesečno. Bodite nevoščljivi ali pa se znajдите. Oyama Shimashita. Sayo nara.

AIDS JIH NE GANE 1

Na drugi strani Pacifika pa so med ameriškimi študentkami izvedli raziskavo drugačne sorte. Iz študije, ki jo je objavil *The New England Journal of Medicine*, so v avgustovskem *Playboyu* izbrskali najzanimivejše rezultate, ki vam jih predočamo v 3BUNI:

* odstotek seksualno izkušenih študentk, anketiranih 1975: 88, 1989 87%;

* odstotek tistih, ki so v preteklem letu imele tri ali več partnerjev: 1975 21.6, 1989 21.2%;

* študentke, ki so izvajale felatio: 1975 79.8, 1989 86.3% !!;

* odstotek tistih, na katerih je bil praktičiran kunilingus: 1975 63.2, 1989 65.2%;

* odstotek tistih, ki so se spustile v analno občevanje: v 1975 10.3, v 1989 9.1%;

* AIDS pa je vplival na redno uporabo kondomov med seksom - 1975. jih je uporabljalo le 12% študentk, 1989-ega pa že kar 41%.

Good bless 13% last american student - virgins! Kaj povedo naše študentke? & študentje! S tem vam žal ne moremo postreči, ker se pri nas iz vrste vzrokov s tem nihče ne ukvarja. Pomagajte: pošljite dopisnico ali razglednico na uredništvo *Tribune*, *Kersnikova 4*, Ljubljana - ni se treba podpisati, napišite pa letnico rojstva, spol, barvo las in faks, ki ga študirate! Hvala!

AIDS JIH NE GANE 2

V Forth Wayneu v Indiani stoji simpatična srednja šola *Elmhurst High School*, ki ima

kot vsaka dobra ameriška šola svoje moštvo s filmskim imenom *Trojans* (Trojanci), ki se kot večina poštenih ameriških šolskih moštev ukvarja z ameriškimi nogometom. Vse lepo in prav, dokler ni nekaj moralnejših članov šolskega osebja ugotovilo, da utegne z naraščajočim poudarjanjem varnega seksa pogled na Trojance, korakajoče na igrišče, ustvariti napačno predstavo pri gledalcih... Tako so hoteli zamenjati ime ekipe z nekim drugim, ki nima sinonimnega naziva kot znamka kondomov *Trojan*, katere celostranski barvni oglas v obliki stripa *Trojanman* so edini, ki se šopirijo npr. v skoraj vsakem *Penthouseu* ali *Playboyu*. Dijaki so bili seveda proti spremembi in tako je za sedaj ime ostalo nespremenjeno.

NE GANE JIH ... SPLAV

V velikem in dolgotrajnem dvoboju med zagovorniki splava (pro-choice) in njegovimi nasprotniki (pro-life) se v ZDA tehtnica polagoma preveša na stran »anti-splavarjev«, ki s pomočjo svojih vztrajnih kampanj polagoma ustvarjajo ozračje za t.i. obvezujoče materinstvo. Združene države se v tem primeru zelo razlikujejo od Evrope, da ne govorimo o ex-SZ, kjer so po legalizaciji splava 1922 naredili toliko abortusov, da je 41-ega Stalinu primanjkovalo svežih regrutov. V Zahodni Evropi je le ca. 8-9% prebivalstva proti abortusu; takšno stanje je donedavna bilo tudi v Sloveniji, kar pa ne pomeni, da se v tem revolucionarnem prehodu ta odstotek ni povečal, recimo na 20%... V Ameriki pa je, zlasti zahvaljujoč vzponu religiozne desnice in razcvetu vseh mogočih sekt in cerkva konec 70-ih let ta odstotek precej večji in se giblje med 38 in 40%. Nase ponosni borci za življenja zelo ostro napadajo

tiste, ki zagovarjajo liberalno pravico do individualne izbire. Njihov morda najgloblji slogan je: Škoda, da ni bila abortirana prav tvoja rit! Kljub mnogih pomanjkljivostim teh kampanj, pa se, kakor poročata *The Alan Guttmacher Institute* in *The National Abortion Federation*, kažejo uspehi, zlasti na ruralnih območjih, kjer je vedno težje priti do uslug za splav. Pravzaprav je abortus sploh že onemogočen kar v 83% (!) okrožij (counties), v katerih se nahaja približno (le) tretjina vseh otrokenosečih žena. Inštitut poroča, da se je število bolnic & klinik, v katerih je moč abortirati, med 1982 in 1988 znižalo za 11% na 2582, celotna stopnja splavov pa je padla za 6% na 29 splavov na 1000 žena. Vedno manj zdravnikov se spušča v »splavarjenje« - zaradi socialnega pritiska in nadlegovanja ter seveda zaradi pomanjkanja izkušenj.

(*Playboy*, september 91) Z Ameriko se bomo tokrat ukvar-

RESNICA BOLI

jali do konca: za desert tokrat o tem, koliko lahko verjamte Američanu, ki ga boste srečali ... no, doma, v Ameriki ali pa nekje drugje - žal se je uresničila nerodna napoved v tej rubriki nekoč prej, da bi bilo dobro, ko bi s suvereniranjem Slovenije počakali do oktobra, ko bojo počitnice mimo. Dobro, brez žvenkljanja po toči!... Po knjigi *The Day America Told The Truth* je odstotek Američanov, ki so priznali, da lažejo redno: svojim staršem 86%; prijateljem 75%, bratom oz. sestram 73%, soprogom oz. soprogam 69% (!!). V isti raziskavi so obelodanili, da je odstotek Američanov, ki so dejali, da lažejo: o svojih čustvih 81%, o prihodkih 43%, o seksu 40%... Razlogi ostajajo neznani. Resnica je kruta. Čao!

M.D.

SLOVO OD BRATSTVA IN ENOTNOSTI NA ŠPORTNIH IGRIŠČIH

Brezobzirna in nepojmljiva agresija na mlado slovensko državo s strani »srbsko usmerjene« JA in državljanska vojna v sosednji Hrvaški nista pustili nezacejene rane samo na ekonomskem in političnem področju, ampak tudi na športnih terenih. Čeprav v civiliziranih zahodnih državah velja nepisano pravilo, da se mora za svoje dobro šport od politike čim bolj distancirati, tega zlatega pravila v naši »balkanski zmešnjavi« vsekakor ne moremo uporabiti.

Mogoče prav zaradi tega, v glavnem pa zaradi osebne varnosti športnikov, so se skoraj vsi slovenski vrhunski klubi, ki so prej tekmovali v zveznih ligah, soglasno odločili, da je njihovega udejstvovanje v jugoslovanskih ligah za zdaj konec. Seveda se ob tej zgodovinski odločitvi poraja vrsto nerešenih vprašanj: kaj bo s profesionalnim statusom igralcev, ki bodo z nastopanjem v kakovostno slabših slovenskih ligah vsekakor izgubili na mednarodnem ugledu, ali bodo do mednarodnega priznanja Slovenije na velikih športnih tekmovanjih, kot so olimpijske igre in svetovna prvenstva še možni nastopi pod jugoslovansko zastavo...

Profesionalci med amaterji

Prav gotovo je bilo največ negotovosti glede nastopanja v zvezni jugoslovanski ligi med ljubljanskimi »žogobrcarji«, za katere se do zadnjega trenutka ni vedelo, kje bodo igrali. Eden izmed pogojev, da bi popularni »zmajčki« igrali v 1. zvezni nogometni ligi, je bilo plačilo odškodnine v vrednosti 150.000 DEM za prestop Džonija Novaka v Partizan, ki bi jo morali črno-beli plačati že pred letom dni. Zaradi neizplačanega dolga »olimpijci« niso potovali na prvenstveno tekmo 1. kola s Partizanom, kasneje pa so v sporazumu z NZS in njenim predsednikom Rudijem Zavrlom sklenili, da bodo letošnje prvenstvo igrali v SNL kot njen 21. član. Seveda se je takoj postavilo vprašanje profesionalnega statusa igralcev, zato so v NK Olimpija sklenili, da bodo igralci plačilo za svoje igranje dobivali še eno leto. In čeprav bi Olimpija po igralški zasedbi - v njej igra precejšnje število izkušenih in cenjenih prvoligaških igralcev (Varvodič, Englaro, Perica, Vrabac, Šeparovič, Jermaniš, Čeh, Topič) - morala brez problemov postati »državni prvak«, ji to očitno tako zlahka ne bo uspelo. Problem je predvsem v psihi igralcev, ki se po dolgoletnih prvoligaških tekmah nikakor ne morejo sprijazniti s slovensko ligo. Jasno jim je, da bodo z igranjem v tej po kvaliteti precej slabši ligi izgubili tudi na mednarodnem ugledu, zato nekateri izmed njih (Varvodič, Vrabac, Šeparovič) mrzlično iščejo klube v Jugoslaviji in tujini, ki so na prvoligaškem nivoju. Očitno se nekateri igralci Olimpije še ne zavedajo, da bo slovenska nogometna liga v primeru, če bodo nadaljevali s tako slabimi nastopi kot doslej, postala njihova nezaželena realnost, iz katere bodo odšli težko »služit kruh« v večje in bogatejše zahodnoevropske klube.

YUBA ali slovenska košarkaška liga?

Podoben problem kot pri nogometaših se pojavlja tudi pri košarkaših, saj ekipa z dvema aktualnima reprezentantom (Zdovc, Čurčič) in dvema bivšima (Vilfan, Kotnik) vsaj še eno leto ne more delovati na profesionalnem nivoju. Ekipo sestavljata tudi izvrstna Djurišič in Hauptman, zato mnogi poznavalci košarke menijo, da bi takšna Smelt Olimpija v konkurenci z ostalimi jugoslovanskimi klubi vsekakor igrala vidno vlogo. Tako je kar nekaj časa v zraku lebdelo hamletovsko vprašanje, katera liga bi bila za zeleno-bele najbolj primerna, na koncu pa je bila najdena salomonska rešitev: 5. oktobra bo v SKL v zeleni skupini tudi uradno štartala prva ekipa Smelta Olimpije, kajti slovensko prvenstvo nedvomno bo, tekmovalje YUBA pa je še vedno negotovo. Če bo slednje vendarle steklo in bi Smelt Olimpija v njem sodelovala, bi njene dotedanje rezultate v SKL razveljavili, v drugi fazi republiškega prvenstva pa bi v 2. skupini igralo pač samo sedem moštev. V primeru, da bo YUBA liga vendarle štartala, pa bo Smelt Olimpija igrala v B skupini, kjer bodo igrali še Oveco Zagreb, Sloboda Dita, Slobodna Dalmacija, Cibona in Zadar.

Slovenska liga se obeta tudi košarkašicam Ježice. Pristanek v republiški ligi je za ekipo boleč, saj je ekipa za tri razrede boljša od bodočih tekmic, problem pa je tudi v tem, da je košarkaški klub Ježica trenutno brez pravega sponzorja, tako da je odvisen izključno od sistemskih sredstev. Sicer pa bo v ženski SKL devet ekip - ob prvi še mlajša ekipa Ježice, Apis, Kozmetika, Afrodit, Odeja, Marmor, Kranj, Domžala, Cimos ter najboljši iz kvalifikacij med Slovanom, Jesenicami ter celjsko Astro.

Kolesarji zahtevajo mednarodno priznanje

Politične razmere na ozemlju današnje Jugoslavije so tudi kolesarske delavce privedle do spoznanja, da je edini izhod iz krize ter način za povratek izgubljenega imidža v tem športu čim hitreje mednarodno priznanje republike Slovenije. Prvi človek slovenske kolesarske zveze, v.d. predsednika Dušan Janežič zato ne taji, da želi njegova asociacija čimprej priti do mednarodnega priznanja. S tem namenom so zato nedavno poslali UCI (Mednarodni kolesarski zvezi) in federacijam kolesarsko razvitih držav Evrope in sveta pisma, v katerih zahtevajo, naj nas

priznajo kot državo Slovenijo na mednarodnih tekmovanjih. Prav tako so zahtevali tudi članstvo naše sodniške organizacije v mednarodnih organizacijah istega profila. Gospod Janežič je poudaril, da so dobili odgovor od švicarske kolesarske organizacije, ki jim je poslala svoj koledar tekmovanja ter s tem jasno pokazala, kakšne so njene namere. Računajo pa lahko tudi na pomoč Portugalske, Nemčije in Avstrije. Povedal je tudi, da bodo za zdaj s kolesarsko zvezo Jugoslavije še sodelovali, saj bodo na Olimpijskih igrah v Barceloni, če bodo hoteli predstavljati kvalitetno slovensko kolesarstvo, najverjetneje morali nastopati pod jugoslovansko zastavo.

Alpska liga z Avstrijci in Italijani

Slovenskim ljubiteljem hokeja se v novi sezoni obetajo kakovostne klubske tekme doslej. Tri naše najboljše klube so namreč sprejeli v novoustanovljeno alpsko ligo, kjer bodo igrali z izredno kakovostnimi moštvi iz Avstrije in Italije. V skupini A bodo tekmeči Olimpije Hertza odlični Innsbruck, VSVBIC (Beljak), WEV (Dunaj), EC Graz, Fassa, Milano Saima, Brunico, Varese in Fieme. Acroni Jesenice in Bled pa bosta nastopala v skupini B, kjer bodo igrali še EC Graz, VEU Feldkirch, KAC Celovec, Alleghe, Asiago, Babrona, Milano Devils in Zoldo. Liga bo štartala konec tega tedna, zaključni turnir najboljših štirih (po dva iz vsake skupine) pa bo od 22. do 24. novembra letos.

Smučarji iščejo denarno pomoč

Tiskovna konferenca, ki so jo v prostorih generalnega pokrovitelja Smelta priredili vodilni moške našega smučanja (Zajc, Vogrinec, Gorjanc, Bukovnik), je odkrila precej nepričakovanih finančnih problemov v

tem paradnem slovenskem športu. Kot je poudaril Tone Vogrinec, direktor alpskih disciplin, imajo trenutno na razpolago samo 88.000 DEM, s čimer ne morejo pokriti stroškov niti najboljše selekcije. V tem trenutku pa jim za minimalno funkcioniranje manjka kar 480.000 DEM. Medtem je Janez Bukovnik, generalni tajnik smučarske zveze govoril o projektu Olimpijske igre »Albertville 92«. Povedal je, da je povsem jasno, da bodo slovenski smučarji na olimpijskih igrah, svetovnih prvenstvih in v svetovnem pokalu nastopali pod zastavo Jugoslavije. Torej se bodo prijavili kot Jugoslovanska reprezentanca za Albertville, vendar pa bodo nastopali s slovenskimi simboli na dresih, kar je vsekakor bolj koristno za smučanje in državo Slovenijo, kot da nas na Olimpijskih igrah v Albertvillu sploh ne bi bilo.

Super liga v odbojki...

Bistvena novost, ki je bila posredovana medijem z izredne skupščine odbojarske zveze Slovenije, je bila ta, da bodo nesojeni zvezni ligaši za radi neljubih razmer nastopali v slovenski super ligi. Ta liga bo dvokrožna s štirikrožno končnico prvih štirih za prvaka in zadnjih treh za obstanek. Iz lige bo izpadel zadnjeuvrščeni, vanjo pa se bo uvrstil prvovrščeni iz 1. SOL. V moški konkurenci bodo igrali Pionir, Tehno, Mobil, Salonit, Tamil Olimpija, Fužinar, Kamnik Titan in Granit. Največ negotovosti je v zvezi z nastopanjem novomeškega Pionirja, ki bi moral letos igrati v elitni skupni 1. ZOL. Novomeščani si seveda močno želijo izkoristiti priložnost, vendar so poudarili, da bi v 1. A ligi igrali le, če bi jim bila zagotovljena varnost. Na skupščini so zato presodili, da je potrebno še nekoliko počakati oziroma zveznim ligašem pustiti odprta vrata za končno odločitev do 20. oktobra, ko se bo začela Super liga. Tudi v ženski Super ligi bo nastopilo

sedem ekip insicer Paloma Branik, Bled, Celje, LJK Kočevje, Partizan, Tabor, Nova Gorica in Koper Cimos, sistem tekmovanja pa bo enak kot pri moških. Na skupščini so se odločili tudi za prestopni rok, ki bo trajal od 18. do 20. t.m. Pogodbe, ki jih imajo klubi s svojimi igralci, veljajo še to leto v tem sistemu tekmovanja.

... in v rokometu ter namiznem tenisu

Podobno kot v odbojki bodo v rokometu najboljši slovenski klubi skupaj z zveznimi igrali v Super ligi. Poleg tega pa je formirana tudi republiška liga za žene, skupina vzhod in zahod ter enotna za moške s 12 klubi. Tretja stopnja tekmovanja so tri skupine Druge republiške lige. Med nekaterimi novostmi v pravilih omenimo le najbolj pomembno: ko posameznik, trener, predstavnik kluba na klopi dobi rdeč karton, se bo kaznoval z opominom. Za tretji rdeči karton ne bo mogel opravljati funkcije na eni ali več tekмах. V Super ligi za žene bodo igrali: Velenje, Burja Centropop, Oprema Kočevje, Trim, Branik, Belinka Olimpija, Novo mesto, Mlinotest, Polje, Kranj. Propozicije predvidevajo tudi play off. V moški Super ligi pa bodo igrali: Velenje, Ajdovščina, Kolinska Slovan, Omnikom Rudar, Usnjar, Preddvor, Pivovarna Laško, Pomurka Bakovci, Drava, Jadran, Inles Riko, Slovenjgradec.

Ekipna prvenstva Slovenije v namiznem tenisu bodo v sezoni 1991, 92 potekala v naslednjih ligah: Moška super liga: Kovina, Sobota, Strojna, Novotehna, Ilirija, Merkur, Ingrad in Gornja Radgona, v ženski super ligi pa bodo igrali Kovina, Primex-Vrtojba, IKI-Kemičar, Petovija, Ilirija in Kovina.

Problem vrhunskih športnikov in reprezentance

Seveda pa problem vrhunškega športa ni

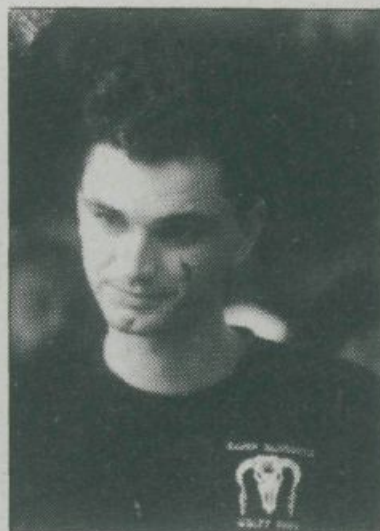
samo v odločitvah, kje bodo igrali vrhunski klubi, ampak je tu še marsikaj drugega. Gre predvsem za tiste slovenske športnike, ki so s svojim talentom in vztrajnim treningom ter velikimi mednarodnimi uspehi, seveda z jugoslovanskim grbom na prsih, ker drugače to ne bi bilo mogoče, ponesli ime Slovenije v svet. Zato je nedavni predlog Mestnega sekretariata za izobraževanje, raziskovalno dejavnost, kulturo in šport, da v mestu ne bi več sofinancirali programe tistih športnikov, ki bodo v tujini nastopali v okviru jugoslovanskih reprezentanc, med vrhunske športnike priletel kot strela z jasnega. Očitno je, da so ljubljanski velemožje, ki sedijo v udobnih »foteljih« ter si izmišljujejo takšne in podobne birokratske odločitve, pomešali »hruške in jabolka«. Čeprav lahko zanemarimo dejstvo, da so podcenili »krv, znoj i suze« vrhunskih športnikov, kise po več let pripravljajo za olimpijske igre in svetovna prvenstva, pa nam nikakor ni jasno, da so rpezzli preprosto resnico, da je vsak nastop, četudi pod grbom »preminule« Jugoslavije, boljši za promocijo mlade slovenske države, kot če ga sploh ne bi bilo.

Kako se bo razvozal zamotan klobčič slovenskih vrhunskih športnikov, za zdaj še ni jasno. Upam le, da je ljubljanskim športnim funkcionarjem in ostalim »brihtnim glavam« jasno, da bi košarkaš Jure Zdovc, strelec Rajmond Debevec, plavalci Igor in Nace Majcen ter Jure Bučar, atleti Brigita Bukovec, Borut Bilač ter Marjan Lužar, smučarki Veronika Šarec in Urška Horvat z veliko večjim zanosom in ponosom nastopali s slovenskim grbom na prsih in pod slovensko zastavo, če bi to le bilo mogoče. In dokler ne bo, jim vsaj dovolimo, da poslanstvo slovenskih športnih ambasadorjev opravljajo še naprej tako dobro, kot so ga doslej.

Domen Rant

MATJAŽU (1965 - 1991)

Tole je najtežje pisanje, ki smo ga kdajkoli počeli. Kajti vsi skupaj smo bili šele na začetku in premladi, da bi se dokončno poslavljali. Zato tvojo smrt občutimo kot krivico. Doletela nas je iznenada in nihče od nas ne more verjeti, da ne bomo več skupaj delali časopisa in upali, da bomo nekoč dobri v tem, kar radi delamo in za kar smo se odločili. To izkušnjo smo delili in se čutili povezane. Tisti, ki smo te bolje poznali, te bomo pogrešali kot prijatelja, s katerim smo hodili v hribe, kdajpakdaj delili svoj vsakdan s tabo in ga polepšali s skupnimi doživetji. Imel si čudovito sposobnost, da si tako ljubil življenje, da ti je ljubezen vračalo. Vse lepe stvari, ki si jih odkril sebi in nam, niso bile naključje, ampak sreča in dar, ki je dan redkim izmed nas. Težko v tem trenutku pišemo in govorimo o sreči, čeprav vsi upamo, da si bil srečen človek. Takšnega smo te poznali. Zate je bilo življenje umetnost, ki si jo živel tako intenzivno, kot da bi vedel, da ti je usojen le kratek čas. Toda bilo je dovolj, da si v mnogih izmed nas pustil globoko sled, kot jo za seboj pustijo le nekateri, izjemni.

Maška mirovna konferenca je po vseh ročilih sodeč tekala v stilu "ne jem dobro", kar je še dokaz več, da so ropejci uhi za jugo nonado.

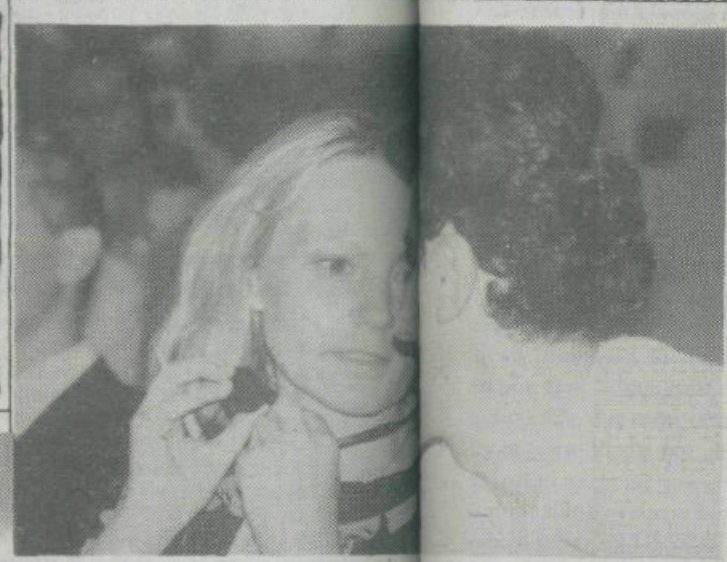

TRIBUNIN O DO LAVOR

Odkar je Uroš Lipušček postal dopisnik RTV iz Washingtona, v Beli hiši intenzivno razmišljajo o priznanju Slovenije. Tako bi se Uroš prej vrnil...

Danilo Slivnik pripravlja novo knjigo. Tokrat v kooperaciji s Tonetom Peršakom. Baj bo drama in pol.

Jerovšek, šef televizije, pripravlja nov program, katerega osrednji del so ponovitve ponovljenih ponovitev.

Po zadnjih podatkih je Bizilj edina med novinarji, ki je z predsednikom vzdržala jutranji joggingrada: ekskluzivni pogovori z predsednikom.

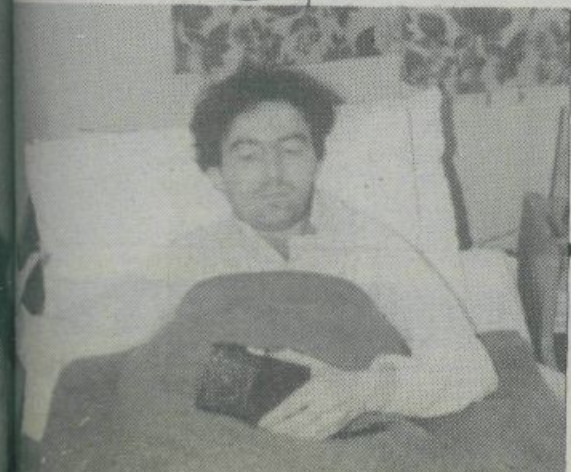
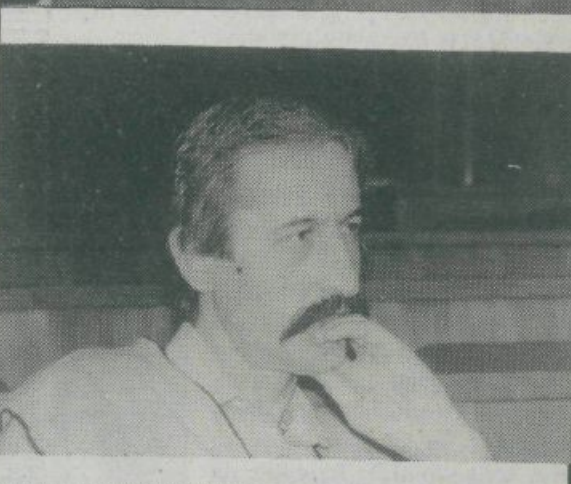

Šef študentske vlade Marko Kušar je že dalj časa v TO, zato javno prosimo J.J., naj ga izpusti.

Beograjski novinarji imajo zanesljive podatke, da je naročnik orožja na ugandskem letalu nihče drug kot "ideolog ustaško-separatistično-muslimansko-nacistično-fašistično-alpsko-vatikanskega gibanja" Papež Janez Pavel II.

Pragiša Marojević je objavil, da je Slovenija najbolj demokratska država. Verjetno je zaprosil za državljanstvo.

Eden izmed glavnih kandidatov za slovenskega častnega konzula v Banja Luki je največji slovenski založnik Dušan Cunjak, ki si že pušča brado.

Milan Aksentijević je skrivaj kupil knjigo »Jelko Kacin - veliki zmagovalec«, vendar je še ni uspel prebrati do konca.

V pravi družbi zna biti Jelko Kacin tudi tiho.

PRESS center

DOBRO JUTRO, EVROPA!

Načelno ni težko najti Evrope. Morda imajo nekaj težav s tem le onstran luže in v okolici Ljubljane, pa v Veliki Britaniji, Franciji, Nemčiji, Italiji..., ki so geografsko v Evropi, a iščejo svojo »evropsko identiteto«. Najlažje jo je najti v Strasbourgu, ki se ponosno imenuje za njeno prestolnico. Pri tem se seveda ne ozira na mnenje Luksemburga in Bruslja.

V Strasbourgu so postavili sedež Sveta Evrope, ki naj bi igral vlogo evropskih Združenih narodov. Tu enkrat mesečno zaseda Evropski parlament, ki pa je iz bruseljsko-luksemburškega filma o Evropi. Edina stvar, ki ga povezuje s Svetom Evrope, je dvorana, v kateri zaseda. Le-ta je namreč last Sveta Evrope. Ker pa mora imeti Evropski parlament tudi druge prostore, v katerih lahko poslanci odlagajo papirje in telefonirajo, so zgradili poleg palače Sveta Evrope še Palačo Evrope, ki je zaradi »zanimive« organiziranosti Evropskega parlamenta v glavnem prazna. Njena infrastruktura pa dela le, ko zaseda Evropski parlament. Ta mesec je bilo to od 9. do 13. septembra. Ker se vsa gradiva pripravljajo v Bruslju in Luksemburgu, se pred in po zasedanju po železnicah in cestah med temi mesti valijo zaboji papirja z gradivi. O samem delovanju teh evropskih institucij bom spisal kaj po tednu zasedanja parlamenta in obisku gospoda Bučarja v Strasbourgu. Eden najbolj cenjenih Slovencev v Strasbourgu je Janez Drnovšek, saj so ob njegovem govoru, ko je bil še predsednik predsedstva SFRJ, izdali kuverto z njegovo fotografijo - v spomin na ta dan.

Sicer pa se te dni Strasbourgu prebujajo. Ljudje se vračajo s počitnic. Začenjajo se konference, posvetovanja, sestanki, srečanja, ... Mesto spet postaja last njegovih prebivalcev, turistov pa je vse manj in manj.

V Strasbourgu govorijo francosko in se imajo za prave Francoze. Pravzaprav se sporazumevajo v alzaškem dialektu, za vsakega, ki zna nekaj nemščine pa je še kar razumljiv.

Ko kdo sedi na glavnem trgu, da bi popil pivo, ga najprej nekoliko zmede cena piva, vendar je žeja močnejša od dvesto desetih

din, ki jih bo v frankih odštel za pol litra piva. Sicer pa je okolje prava paša za oči. Mimogredel lahko poklepeta s prodajalcem spominkov, ki prodaja evropske zastave, kape, nalepke, zastave evropskih držav (za Strasbourgu je Evropa neverjetno majhna - v njej je samo dvanajst držav) in je presenečen, ker prodajalec pozna Slovenijo, je nad njo navdušen in pove celo nekaj stavkov v pravi slovenščini. Potem sledi razlaga, da je bilo poleti v Strasbourgu veliko Slovencev, da so vsi dobri ljudje in da je skrajni čas, da nas že priznajo...

In ravno to je tisto najbolj zanimivo; tu so vsi za priznanje Slovenije, vsi nas razumejo in jim je blazno hudo, ker je na Hrvaškem vojna in ne morejo na morje. Gospa, ki dela v eni od komisij Stalne konference pri Svetu Evrope, je tako prestrašena, da si ne upa niti pisati svojim znancem v Dubrovnik, ker se boji, da ne bodo dobili pošte (še en dokaz, da je v strasbourških Francozih nekaj nemške krvi, - da bi plačal poštno storitve, pismo pa ne bi bilo dostavljeno, to pač ne gre).

Kako gledajo na osamosvajanje Slovencev predstavniki mladinskih organizacij evropskih držav (ko je tu tudi Slovenija, je to geografska Evropa), ki so se zbrali na srečanju v organizaciji Mladinskega centra Sveta Evrope? Če je na vabilu pisalo še Jugoslavija, je vse gradivo prišlo že na pravi naslov - Republiki Sloveniji. Kaj hitro so bili popravljeni tudi vsi dokumenti, ljudje v Mladinskem centru pa imajo opravka z Jugoslavijo toliko kot z Zimbabvejem. Ob prelistavanju knjig Deset dni vojne za Slovenijo in Bitka za Slovenijo so moji kolegi dojeli, da je bila vojna nekje prav blizu njihovih domov in se sedaj nadaljuje sto štirideset kilometrov vzhodneje. Vojna, ki ji ni videti konca. Ob spoznavanju evropskih institucij so tudi dojeli njihovo nemoč in slepoto. Vsi se sprašujemo, koliko ljudi bo še ubitih, da bodo gospodje a la Van der Broek videli, da je to, kar se dogaja, že dolgo čez rob državljanske vojne. Saj so kot majhni otroci, ki jim vsak papir pomeni več kot pet človeških življenj, ob vsem tem pa kar kipijo od ponosa, ker so rešili nekaj pingvinov ali pa kakšnega kita.

V pariškem Le Mondeu so »slovenski os-

vobodilni vojni« priobčili karikaturu, na kateri so zrušeni kipi Marxa, Lenina in Stalina ter nekaj ljudi, ki poskuša zrušiti kip Tita, iz belega jeepea z napisom »Evropska skupnost« pa se derejo predstavniki »Evrope«: »Ne, ne tega, tega pa ne!«. Vsak funkcionar evropskih institucij je previden, ko govori o Sloveniji in Hrvaški, čeprav zadnje dni govorijo le še o priznanju Slovenije. Vsi čakajo na zasedanje Evropskega parlamenta in Skupščine Sveta Evrope, ko bodo podrobneje govorili o situaciji v Jugoslaviji.

Sicer pa niti v Sloveniji še ne vemo, kaj je Evropa. Oni dan so mi povedali, da je »znameniti« amerikanizirani pravnik na zasedanju Univerzitetnega sveta Univerze v Ljubljani izjavil, naj ne bi upoštevali Statuta Univerze, ker je tako bolje za Univerzo. To pač ni Evropa in dokler bomo na zakone gledali tako, lahko samo rečem »Lahko noč, Slovenija, kjerkoli že si.« Naslednjič pa nekaj o bodočih evropski politiki in morda kakšen pogovor z evropskimi parlamentarci.

MT

TEDEN DNI V NEW YORKU

Poročilo o zasedanju Internacionalnega modela združenih narodov (IMUN)

Kot edini predstavnik sem se v dneh 28. julija do 4. avgusta udeležil zasedanja IMUN-a v New Yorku v organizaciji JCI (Junior Chamber International) in posebnim sponzorstvom japonske JCI. Verjetno je najboljša najprej razložiti, kaj je JCI. To je organizacija mladih poslovnežev, ki je v Evropi razen Albanije nima edino Jugoslavija. Organizacija se predvsem zavzema za tržno gospodarstvo, demokracijo, vendar pa za pozitiven razvoj osebnosti in ne za dobiček za vsako ceno. Združuje mlade poslovneže in menagerje od 18. do 40. leta in jim pomaga pri prvih poslovnih korakih.

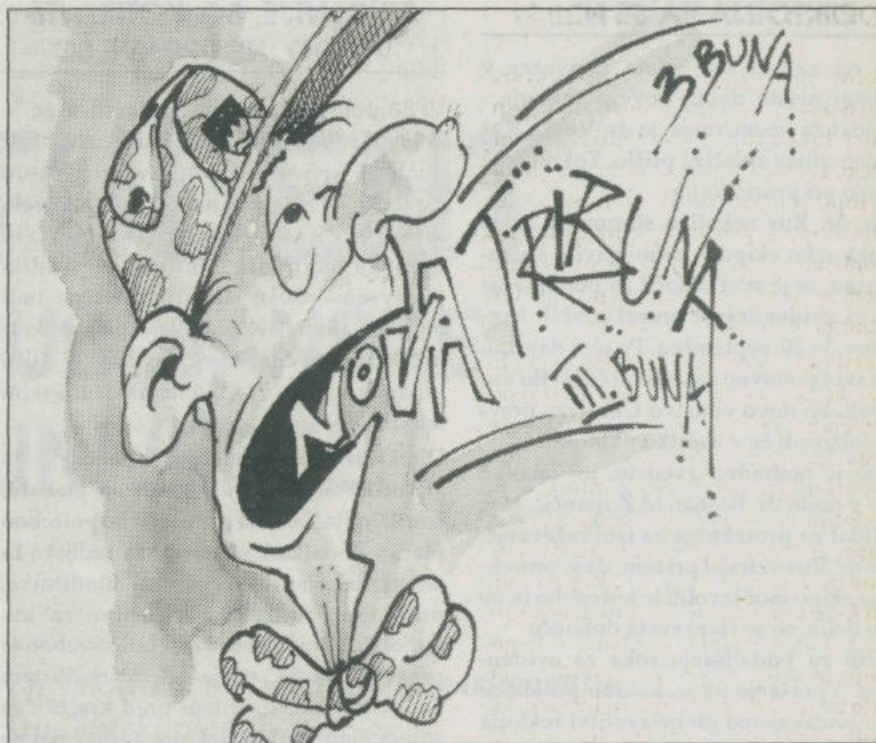
JCI ima sedež in nekaj desetih profesionalcev v Miamiu na Floridi v prečudovoti vili. Sedež vodi generalni sekretar, organizaciji pa predseduje predsednik, ki je vsako leto iz druge države.

IMUN je bil samo eden večjih projektov, ki jih organizira JCI. Razen tega res velikega srečanja so tudi mednarodni in evropski kongresi, ki so zmeraj združeni s seminarji menagementa. Organizacije v posameznih državah pa imajo še mnogo drugih aktivnosti. Najmočnejše so predvsem JCI iz Japonske, ZDA ter ostalih razvitih držav. V razvitih državah je skoraj obvezno članstvo, če hočeš delovati v poslovnem svetu. Prav tako je poslovnost tista, ki vodi firme k sponzoriranju JCI. Njen pomen je vzhodna Evropa spoznala že pred 2-3 leti, tako da imajo že povsod nacionalne JCI.

IMUN je bil organiziran res profesionalno. Pripravljali so ga približno štiri leta, v projekt je bilo vložena veliko japonskega kapitala. Orgnizacija združenih narodov nam je dala na razpolago svojo palačo ter celo privilegirano dvorano generalne skupščine. Stanovali smo v Hyatt hotelu, ki je oddaljen le nekaj minut od OZN.

Ker sem kot edini član delegacije moral sodelovati pri delu treh komisij, ki so delovale hkrati, in navezovati stike za morebitno organiziranje JCI v Sloveniji, sem bil zmeraj prezaposlen.

Hkrati sem delal sive lase organizatorjem, ker sem razdeljeval delegatom pismo

predsednika Kučana o vojni v Sloveniji. Moram povedati, da je svetovna javnost sedaj zelo na slovenski strani in je prava škoda, da ne izkoristimo takih srečanj na tako visokem nivoju za svojo promocijo.

Sodeloval sem predvsem pri delu komisije za ekonomski razvoj. Najhujša debata se je razvnela, kot se je izkazalo tudi pri glasovanju, ali podpirati nedemokratske režime, ki nimajo svobodnih volitev ter tržnega gospodarstva. So pa to temelji na katerih temelji svobodni svet in jih niti upiranje Kube in nekaterih kokainskih držav ni omajalo. Ker je bil na čelu sovjetske delegacije predstavnik iz Estonije smo z veliko večino izglasovali resolucijo, ki zahteva, da je temelj sodelovanja med državami demokracija in svobodne volitve, ter da se morajo države odreči sodelovanju in gospodarskemu podpiranju nedemokratskih režimov.

Tudi večino prostega časa sem se ukvarjal z lobiranjem. Smo pa imeli res lepe otvoritvene in zaključne večere, kjer je sodeloval tudi monaški princ Albert. Japonska JCI nam je priredila bal v hotelu Astorija, kjer so podarili UNICEF-u 700.000 USD.

Ameriška JCI nam je priredila vožnjo z ladjo okoli New Yorka. Edini prosti večer

smo preživeli z Avstranci v Kitajski četrti. Nepozabno. Po kongresu sem ostal še dva dni v New Yorku. Ogle dal sem si Metropolitanski muzej. Predvsem so me zanimali francoski impresionisti. Imajo jih zares veliko in enkratne slike. Toda pravi dihi impresionizma lahko človek začuti le tam, kjer je nastal - v Franciji. Kljub bogastvu, ki so si ga nagradili Američani v muzeju, ne more zamenjati evropskega življenja, v katerem je ta kultura nastajala. Pravi zaključek mojega bivanja v NY pa je bil musical Cats na Broadwayu. Dve uri in pol čistega užitka.

Za vnaprej predlagam, da se v sodelovanju z Gospodarsko zbornico Slovenije ter AIESEC-om ustanovi SLOVENE JUNIOR CHAMBER (SJC) - ZBORNICA MLADIH SLOVENIJE (ZMS). Imamo vso podporo JCI ter sosednjih držav, predvsem Italije, Avstrije, Madžarske, Švice, Nemčije. Sami se moramo odločiti za vstop na vlak za Evropo. Ena od naslednjih postaj je svetovni kongres in seminar Junior Chamber International od 2. - 9. novembra v Helsinkih na Finskem.

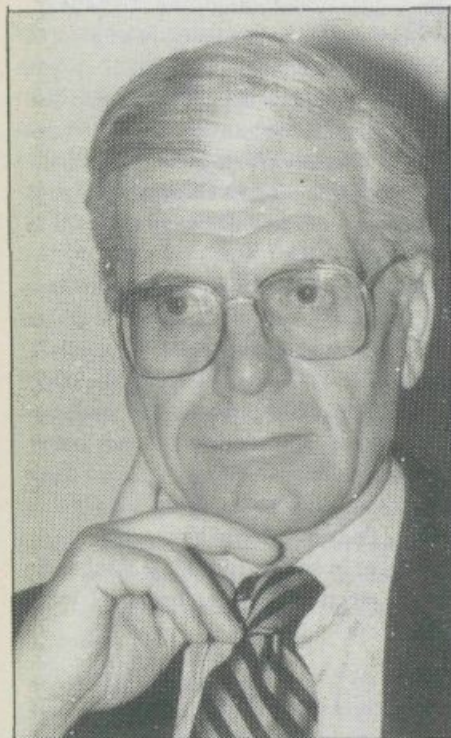
Stanislav Raščan
pom. štud. min. za
mednarodno sodelovanje

REKTORJA PA ŠE NI...

Tudi na zadnji seji Sveta Univerze v Ljubljani nismo dobili novega rektorja - kandidat za imenovanje je dr. Veljko Rus - saj do volitev sploh ni prišlo. Tokrat se je zapletlo pri prorektorjih.

Ker je dr. Rus nekoliko spremenil svojo prorektorsko ekipo v primerjavi s spomladansko, se je svet odločil za podaljšanje roka za evidentiranje prorektorskih kandidatov do 20. septembra. Po tem datumu naj bi svet ponovno zasedal in če bo šlo vse po sreči, bo novo vodstvo Univerze prevzelo dolžnosti že v začetku oktobra.

Kot se je neuradno zvedelo, je jabolko spora v osebi dr. Boštjan M. Zupančič, ki je kandidat za prorektorje za izobraževanje. Ker je dr. Rus vztrajal pri tem, da je prorektorsko ekipo moč izvoliti le kot celoto in ne pa po delih, so se člani sveta dokončno odločili za podaljšanje roka za evidentiranje. Vprašanje pa je, kakšne posledice lahko pričakujemo ob neizvolitvi rektorja in njegove ekipe na prihodnji seji Univerzitetnega sveta. Nenazadnje tudi to, da se ves postopek volitev (tudi za rektorja) vrne v začetno fazo, kar pomeni, da bomo lahko novega rektorja dobili šele prihodnje leto.

ŠTUDENTJE, BOJKOTIRAJTE VLADO, NE UPRAVE ŠC

V domovih Študentskega centra se je pojavil anonimen plakat, ki poziva študente k uporabi proti upravi in bojkotu stanarin. Vzrok za to naj bi bilo slabo delo direktorice Ksenije Preželj, ki naj bi v času njenega mandata študentom nudila predvsem visoke stanarine, ne pa tudi boljše kvalitete bivanja. Največ vroče krvi pa je povzročila novica o kavciji 1000 dinarjev, ki so jo uvedli z novim študijskim letom.

Direktorica Ksenija Preželj je povedala, da je večina očitkov, napisanih na plakatu, izmišljenih. Tako na primer ne bo potrebno plačati dodatka k stanarini za radijske in televizijske sprejemnike ali hladilnike, prav tako tudi ne parkirnine za avtomobile. Omenjene stvari bo potrebno le prijaviti, ker ŠC zanje odgovarja. S tem bodo študentje zaščiteni pred krajami in zasedenimi parkirnimi prostori. Tako se bomo ljubljanski študentje postopoma približali evropskim študijskim pogojem. Kavcijo 1000 dinarjev bodo študentje lahko plačali v dveh obrokih do 1. decembra. To pa ne pomeni, da bodo ta denar »podarili« ŠC, pač pa se bodo s tem študentje obvezali, da ne bodo uničevali skupnega premoženja. Eventuelno razliko med storjeno škodo in omenjeno kavcijo bo Center vrnil z ustreznimi (deviznimi?) obrestmi študentom po izselitvi iz ŠC. Upajmo, da bo naložba donosnejša kot zaupanje Ljubljanski banki. Glede previsoke stanarine, ki znaša povprečno 850 dinarjev, pa je direktorica povedala, da na črno (s preprodajo odločb) ta znaša kar 1500 dinarjev.

V novem domskem redu ne bo več t.i. nočne ure, po kateri bi morali biti študentje v posteljah (24.ura). Prav tako tudi ne bo več nočnih kontrol, vse ostale pa bodo najavljene. Delegatska konferenca študentov v ŠC bo organizirala 8.10. mirovni shod pred skupščino, s katerim bo najvišje državne predstavnike opozorila na to, da je standard študentov iz dneva v dan slabši. Pri tem bo študente podprla tudi uprava Študentskega centra.

Igor Kršinar

POJASNILA V ZVEZI S POSTOPKOM O FORMIRANJU ŠTUDENTSKE VLADE

Predsednik parlamenta je dne 26.7.1991 skladno s pravilnikom o formiranju študentske vlade sprožil postopek za formiranje nove študentske vlade. Zaradi lažjega razumevanja postopka je potrebno podati nekaj dodatnih pojasnil.

Sestavo študentske vlade določa ustava ŠOU. Vlada ima poleg predsednika še sedem obveznih vladnih resorjev. Poleg tega je v vladi lahko še največ sedem članov, ki pokrivajo morebitne dodatne resorje ali pa so dodeljeni posameznim resorjem kot pomočniki.

Obvezni vladni resorji so:

- proračun;
- mednarodna dejavnost;
- informiranje;
- izobraževanje;
- kultura;
- šport;
- sociala.

Kandidat za predsednika vlade lahko v svojem programu predlaga uvedbo dodatnih resorjev za obdobje njegovega mandata. O tem odloča parlament ŠOU.

Sam kandidacijski postopek je razdeljen na dva dela in sicer na kandidacijski postopek za člane vlade in kandidacijski postopek za predsednika vlade.

Študentska vlada

Kandidati za člane vlade kandidirajo pogojno, v postopek formiranja vlade bodo vključeni le, če jih bo kateri od kandidatov vključil v svojo ekipo. Sam postopek je predviden predvsem zato, da se registrira ljudi, ki so pripravljeni opravljati določeno funkcijo v vladi, tako da lahko kandidati za predsednika vlade sestavijo svoje ekipe.

Kandidati za člane vlade morajo svoje pisne kandidature predložiti volilni komisiji ŠOU na Kersnikovi 4, soba 109 najkasneje do petka, 18.10.1991. Kandidatura mora vsebovati ime in priimek kandidata, datum rojstva, letnik in smer študija, naslov stalnega in začasnega bivališča, telefonsko številko, mesto za katerega kandidira v vladi in okvirni program dela, potrdilo o vpisu v šol. leto 1991/92, izjavo, da soglaša s svojo kan-

ŠTUDENT LJUBLJANSKE UNIVERZE !

Postani poslanec svoje fakultete v študentskem parlamentu...

Postani minister v študentski vladi...

Postani predsednik študentske vlade...

Kandidaturo za poslanca v študentski parlament moraš dostaviti na volilno komisijo ŠOU do petka, 25.10.1991. Kandidaturi na predpisanem obrazcu, ki ga dobiš na fakultetah in sedežu ŠOU na Kersnikovi 4 v Ljubljani, moraš priložiti še potrdilo o vpisu v šol.leto 1991/92.

Volitve poslancev po fakultetah bodo v četrtek 31.10.1991.

Kandidaturo za ministra v študentski vladi moraš dostaviti na volilno komisijo ŠOU do petka, 18.10.1991. Dodatne informacije v infofaksu.

Kandidaturo za predsednika študentske vlade moraš dostaviti na volilno komisijo ŠOU do srede, 13.10.1991. Dodatne informacije v infofaksu.

Za vse informacije smo ti na voljo na sedežu volilne komisije ŠOU na Kersnikovi 4, soba 109 v Ljubljani in na telefonu 318-454 vsak dan od 10. - 12. ure.

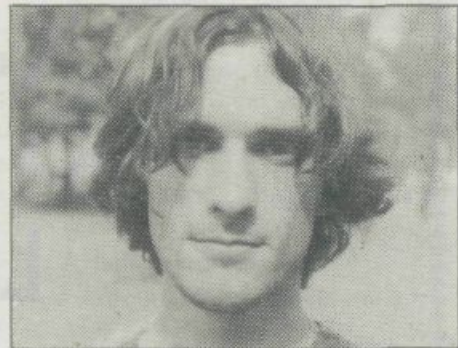
Volilna komisija ŠOU

ŠTUDENTJE ZAHTEVAJO VEČJE ŠTIPENDIJE

Vedno hitrejši padec realne vrednosti dinarja ter gospodarska katastrofa, ki se nam neusmiljeno približuje, bosta seveda najbolj prizadela udeležence neposredne proizvodnje ter vedno bolj plitke žepe slovenskih študentov... Čeprav so slovenske politične stranke v predvolilnem boju obljubljale, da bo v novi slovenski državi fakultetna izobrazba mnogo bolj cenjena kot prej, so od tega ostale le prazne črke na papirju. Zato niti ni čudno, da poskušajo študentje na najrazličnejše načine nadoknaditi finančni primanjkljaj v lastnem medečnem proračunu. Nekateri si denar »sposodijo« od staršev, drugi tudi med predavanji delajo preko Študentskega servisa, tretji pa se iz meseca v mesec »preživljajo«, kakor vedo in znajo...

IRENA MILEŠIČ, 1. letnik sociologije na FSPN-ju: »Za zdaj sem s štipendijo kar zadovoljna, saj dobim približno 2600 dinarjev iz združenih sredstev. Sicer pa sem se morala večkrat pritožiti, ker mi je niso redno pošiljali. Ko sem dobila štipendijo prvič, je zadostovala za dokaj normalno življenje. Vendar pa so šle kasneje cene navzgor, štipendije pa ne, tako da je zdaj malce kriza. Da pa bi si lahko privoščila tudi kakšno malenkost, bi zadoščalo 4000 dinarjev. Seveda bi morali nekaj denarja prispevati tudi starši.«

ALEŠ ŠRIMPF, 1. letnik strojne fakultete: »Za zdaj štipendije še nimam, upam pa, da jo bom dobil iz združenih sredstev. Od kolegov sem izvedel, da znaša štipendija iz združenih sredstev okoli 2600 ali 2700 dinarjev, zato menim, da bi jo morali za potrebe študentov malce povečati. Štipendija bi morala znašati vsaj 5000 dinarjev, da bi lahko pokrivali vse stroške. Seveda pa bodo morali izdatni delež denarja še vedno prispevati tudi starši. Tudi jaz bom potreboval njihovo pomoč, saj se vsak vikend vozim domov na Koroško.«

BRANKA KEREC, 1. letnik primerjalne književnosti in bibliotekarstva: »Štipendijo sicer dobivam, in združenih sredstev, vendar menim, da je za moje potrebe malce premajhna. Za pot dobim 1000 dinarjev, vse skupaj pa znaša štipendija 2000 dinarjev. Vozim se iz Maribora, od koder je samo povratna karta 300 din, seveda pa moram kupiti še vozno karto za mestni avtobus. Zato bi morala minimalna štipendija za študente, ki se vozijo, znašati vsaj 5000 dinarjev. Seveda pa brez 3000 dinarjev, ki mi jih dajo starši, ne bi šlo.«

TATJANA SAVIČ, absolventka elektro fakultete: »Ne boste mi verjeli, ampak 2900 dinarjev štipendije, ki jo dobim na pošti, mi ne zadošča. Sicer pa mi bodo zdaj štipendijo povišali, tako da mi bo malce lažje. Moram pa poudariti, da se samo s tem denarjem v študentskem naselju ne da preživeti. Zato mi ob finančnih stiskah pomagajo starši. Če bi jaz lahko odločala o povišanju štipendij, bi jih zvišala na 4000 dinarjev. Vprašanje pa je, če bi tudi takšna vsota denarja zadostovala za cel mesec življenja v Ljubljani.«

LUKA LESNIK, absolvent strojne fakultete: »Veste kaj, štipendija je odločno premajhna in če bo šlo tako naprej, nam ne bo zadoščala niti za en teden. Sicer imam kadrovsko štipendijo v znesku 2500 dinarjev. Kar se mene tiče, bi predlagal, da se vse štipendije povečajo za 100 odstotkov, torej bi morale znašati okoli 5000 dinarjev. Še dobro, da mi z mesečno žepnino pomagajo starši, drugače res ne vem, kako bi šlo. Tudi jaz se vsak vikend vozim domov, tako da praktično za stroške z vožnjo porabim skoraj polovico štipendije.«

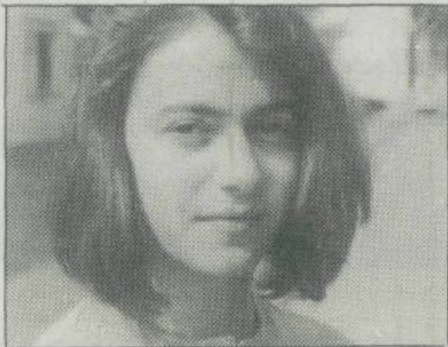
MATJAŽ ŠIMIC, 1. letnik lesne fakultete: »O višini štipendije najraje ne bi govoril, ker je tako majhna, da me je kar sram povedati. Dobivam jo iz Slovenijalesa, znaša pa 1200 dinarjev. Sicer sem doma v Ljubljani, zato bi štipendijo povečal predvsem za tiste študente, ki so iz drugih slovenskih krajev. Če bi imel možnost, bi štipendije dvignil na 2500 dinarjev. Nekaj denarja mi dajo tudi starši, količina zneska pa zavisi od mojih potreb. Čeprav ne živim v študentskem naselju, pa na mesec porabim tudi do 5000 dinarjev.«

PAVLE JERIČEK, absolvent gozdarske fakultete: »Kadrovska štipendija, ki jo za zdaj redno dobivam, znaša približno 1700 dinarjev. Seveda je štipendija odločno premajhna, saj mi za življenja v študentskem naselju ne zadošča. Moral bi jo dobivati vsaj 5000 dinarjev, če bi hotel normalno živeti, z manjšim zneskom pa bi bilo že malce težje. Precej denarja porabim tudi za vožnjo, saj se vozim iz Novega mesta. Starši mi dajo zelo malo denarja, zato kar precej delam preko študentskega servisa, drugače pa »vegetiram« tako kot ostali.«

IBRI SOSMANAGLI, 2. letnik arhitekture: »Štipendije nimam, zato pa sem vsak mesec od doma dobival 400 dolarjev. Vendar pa tega denarja od takrat, ko je bila vojna, ne dobivam več. Denar sem dobival preko zagrebške in beograjske banke, vendar so mi na žalost zdaj to finančno pomoč ukinili. Trenutno se preživljam tako, da redno delam preko študentskega servisa. Na teden dobim 2200 dinarjev, na mesec pa približno 9000 dinarjev, tako da nekako gre. Seveda pa sem precej bolje živel prej, ko sem dobival 800 DEM na mesec.«

MATEJA POLJANEC, 1. letnik VUŠ-a: »Dobivam 2600 dinarjev iz združenih sredstev, kar seveda za spodobno življenje niti najmanj ne zadošča. Menim pa, da bi se s 4000 dinarji štipendije mogoče dalo »prebiti« skozi mesec. Življenje v študentskem naselju je dražje iz meseca v mesec, zato res ne vem, kako bo v prihodnje. Tudi starši mi dajo nekaj denarja, odvisno od tega, kolikor ga pač potrebujem. Sicer pa se vsak teden vozim iz Raven na Koroškem, tako da je za moj plitki študentski žep to še en dodaten strošek več.«

JOŽICA MIRT, 2. letnik pravne fakultete: »S štipendijo, ki jo dobivam iz združenih sredstev in znaša 2700 dinarjev, lahko kvečjemu plačam stanarino in vožnjo domov, tako da sem izredno nezadovoljna. Svojo štipendijo bi povišala na približno 4200 dinarjev in potem bi bilo malce lažje. Kar se tiče mojih staršev, pa je situacija tudi bolj žalostna. Imajo bolj slabe plače, tako da finančne pomoči od njih niti ne smem pričakovati. Pomagam pa si tako, da med študijskim letom in predavanji delam preko Študentskega servisa in tako precej zaslužim.«

Konec 60-ih in v zgodnjih 70-ih letih je bila zlata doba »blackploitation« filma. To je bil čas gesel *Black Is Beautiful* in »Black Power«, med »blackploitation« zvezdniki pa so izstopali: Jim Brown (STO PUŠK/100 Rifles, 1969; r. Tom Gries/, EL CONDOR/1970; r. John Guillermin/, KAPETAN SLAUGHTER /Slaughter, 1972; r. Jack Starrett/, SLAUGHTERJEVA VELIKA BITKA /Slaughter's Big Rip-Off, 1973; r. Gordon Parks/, SHAFT v AFRIKI /Shaft In Afrika, 1973; r. John Guillermin/); Fred Williamson (LEGENDA O ČRNEM CHARLEYU/The Legend of Nigger Charley, 1972; r. Martin Goldman/, DUŠA ČRNEGA CHARLEYA /The Soul of Nigger Charley, 1973; r. Larry Spangler/, Hell Up In Harlem/1973; r. Larry Cohen/, OPERACIJA HONG-KONG/That Man Bolt, 1973; r. Henry Levin, David Lowell/, Boss Niger/The Black Bounty Killer/1974; r. Jack Arnold/, Bucktown/1975; r. Arthur Marks/); Jim Kelly (KARATEJONES/Black Belt Jones, 1974; r. Robert Clouse/). Jim Brown, Fred Williamson in Jim Kelly so nastopili tudi skupaj (Three the Hard Way/1974; r. Gordon Parks Jr./ PEKLENSKI PREGON/Take a Hard Ride, 1975; r. Anthony Dawson=Antonio Margheriti/). Razvpiti SUPERFLY - VELIKI POLET (Superfly, 1972; r. Gordon Parks Jr.) je imel dva »sequela«: prvega DIAMANTI ZA SVOBODO/Superfly T.N.T., 1973) - je režiral Ron O'Neal, glavni igralec v 1. in 2. delu, drugi »sequel« - The Return of Superfly (r. Sig Shore) - pa je nastal šele lani. Ta zvrst je imela tudi zvezdnice: Pam Grier (s Freedom Williamsonom je nastopila v Bucktownu) je bila Coffy (1973; r. Jack Hill) in Sheba Baby (1975; r. William Girdler), Tamara Dobson pa je nastopila v CLEOPATRI JONES (1973; r. Jack Starrett) ter v »sequelu« Cleopatra Jones and the Casino of Gold

NEW JACK CITY

ZDA, 1991. Warner Bros.

Režija: Mario Van Peebles.

Scenarij: Thomas Lee Wright, Barry Michael Cooper.

Fotografija: Francis Kenny.

Glasba: Michel Colombier.

Glavne vloge: Wesley Snipes, Ice T, Allen Payne, Mario Van Peebles, Michael Michele.

Mario Van Peebles je sin režiserja-scenarista-glasbenika- skladatelja-igralca Melvina Van Peeblesa, ki je režiral film *The Story of a Three Day Pass* (1968) in *Watermelon Man* (1970), napisal scenarij za *Greased Lightning* (1977; r. Michael Schultz) ter igral v filmih *America* (1986; r. Robert Downey), *O. C. and Sargent* (1987; r. Robert Altman) in *Žrelo IV* (*Jaws: The Revenge*, 1987; r. Robert Sargent). Mario je s svojo sestro Megan kot igralec (in koscenarist) debitiral v filmu *South Bronx Heroes/The Runaways/Revenge of the Innocents* (1983; r. William Szarka), nato pa je nastopil v *Delivery Boys* (1984; r. Ken Handler), *Exterminator 2* (1984; r. Mark Buntzman), *Obračun ob 3.15* (*3.15/The Moment of Truth*, 1984; r. Larry Gross), *Rappin'* (1985; r. Joel Silberg), *Rojen vojak* (*Heartbreak Ridge*, 1986; r. Clint Eastwood), *The Last Resort* (1986; r. Zane Buzby), *Hot Shot* (1987; r. Rick King) in *Žrelo IV* (s svojim očetom).

(1975; r. Chuck Bail). Zamorski »horror« zastopata *Blacula* (1972; r. William Crain; gl.vl. William Marshall) in njegov »sequel« *Scream, Blacula, Scream!* (1973; r. Bob Kelljan; gl. vl. W. Marshall, Pam Grier). Našteti »zumba actionerjev« seveda ne gre enačiti s hollywoodskimi »črnskimi« filmi. Prve - za razliko od slednjih - odlikuje značilnost, da beli pripadnik človeške species, ki prej ni bil rasist, to utegne postati po ogledu »blackploitation« filma.

Če bi torej sodili zgolj po izjavi (»Moj namen je postati človek, ki ga bodo beli rasisti sovražili!«) Ice T-ja, bivšega kriminalca, sicer pa raperja in igralca glavne vloge v *NEW JACK CITYJU*, bi si utegnili prezgodaj ustvariti mnenje, da gre za značilen »blackploitation« film. Četudi je res, da je problematika, ki jo film obravnava, dejansko v prvi vrsti črnska, da je prav tako črnska celotna filmska ekipa in imamo opravka z značilno šibkim scenarijem, pa po drugi strani drži tudi, da je *NEW JACK CITY* izjemno atraktivno posneta, sicer skrajno nasilna, vendar dinamična akcijska kriminalka, kakršne v okvirih tule obravnavane zvrsti doslej še nismo imeli priložnosti videti. Žal pa se film ne ponaša samo z rekordnim izkupičkom za tovrstne izdelke (50.000.000 USD), temveč je poskrbel - skupaj s *FANTI IZ SOSEŠČINE* (Bpyz N the Hood, r. John Singleton) - tudi za najnovejšo, tragično definicijo pojma »kultni film«: med neredi, ki so sledili množičnemu navalu na kinovstopnice po pričetku predvajanja obeh navedenih filmov, je več mladih črncev izgubilo življenje.

Igor Kernel

REVIJA ZMAGOVAL-
CEV FESTIVALA V CAN-
NESU

16.09.91

SEKS, LAŽI IN VIDEOTRAKOVI
(SEX, LIES AND VIDEOTAPE),
ZDA, 1989, melodrama. Režija in
scenarij: Steven Soderbergh.
Fotografija: Walt Lloyd. Glasba: Cliff
Martinez. Glavne vloge: James
Spader, Andie MacDowell, Peter
Gallagher, Laura San Giacomo,
Ron Vawter, Steven Brill.

17.09. - 23.09.91

DIVJI V SRCU (WILD AT HEART),
ZDA, 1990, melodrama. Režija in
scenarij: David Lynch. Fotografija:
Fred Elmes. Glasba: Angelo
Badalamenti. Glavne vloge: Nicolas
Cage, Laura Dern, Diane Ladd, Wil-
lem Dafoe, Isabella Rossellini,
Harry Dean Stanton, Crispin
Glover.

Biseri za ogrlico

NADREALIZEM IN ČRNI HUMOR

24.09. - 07.10.91

RETROSPEKTIVA FILMOV BRATOV COEN

Zaradi vojne na Hrvaškem je bil prekinjen železniški transport med Beogradom in Ljubljano, kar je povročilo, da je redni kinotečni program odpadel najprej v avgustu, zatem pa tudi v septembru. Zato je bila pripravljena posebna ponudba filmov, ki se po eni strani navezuje na premiere v LJUBLJANSKIH KINEMATOGRAFIH, po drugi strani pa ta program predstavlja poskus ohranitve »kinotečnega duha« in hkrati premostitev do tedaj, ko bodo lahko spet pričeli vrteti že

napovedane kinotečne filme.

Ciklusa »Revija zmagovalcev festivala v Cannesu« in »Retrospektiva filmov bratov Coen« se seveda navezuje na najnovejšo distribucijsko pridobitev LJUBLJANSKIH KINEMATOGRAFOV, »črno komedijo« BRATOV FINK, s katero sta Coena osvojila letošnji festival v Cannesu. Zdaj imamo priložnost videti njun celotni opus, ki sicer ne obsega veliko filmov, saj niti deset let ni preteklo, odkar sta začela delati v kinematografiji, vsi

po vrsti pa so izvirni, pravi »avtorski« filmi, ki nosijo njun neizbrisni pečat. Režiser, producent in scenarist Joel Coen (rojen l. 1955 v Minneapolisu, Minnesota) je diplomiral na newyorškem vseučilišču, nato pa je sodeloval kot asistent montaže pri slovitim »horrorju« Sama Raimija *The Evil Dead* (1982; v naših kinodvoranah smo pred nedavnim videli *DARKMANA* istega režiserja), ki je precej vplival nanj s svojimi »prijemi«. Kot režiser je Joel Coen debitiral s thrillerjem *KRVAVO PREPROSTO* (*Blood Simple*, 1983), ki pomeni začetek njegovega filmskega sodelovanja z dve leti mlajšim bratom Ethanom. Že ta prvenec - interpretacija »film noira« in obenem tudi »hommage« tej zvrsti - kaže značilnosti vseh njunih dosedanjih filmov: »akrobacije« s kamerom, nenavadna kompozicija kadrov in poseben slog montaže, kar vse prispeva k nadrealističnemu, tesnobnemu, »paranoidnemu« vzdušju ob vseskozi prisotnem črnem humorju. Sledil je *ARIZONA JUNIOR* (*Raising Arizona*, 1987), trpka komedija o bivšem zaporniku (N. Cage) in policistki (H. Hunter), ki je vzbudila še večjo pozornost, in z njo sta dosegla precejšen komercialni uspeh. Njun tretji in predzadnji film - *MILLERJEVO KRIŽIŠČE* (*Miller's Crossing*, 1990) - pa obravnava »etični aspekt« gangstrskega poklica.

Igor Kernel

Marcia Gay Harden in Gabriel Byrne v *MILLERJEVEM KRIŽIŠČU*.

RETROSPEKTIVA FILMOV BRATOV COEN

24.09. - 25.09.91

KRVAVO PREPROSTO (BLOOD SIMPLE), ZDA, 1983. Režija: Joel Coen. Scenarij: Joel Coen, Ethan Coen. Fotografija: Barry Sonnenfeld. Glasba: Carter Burwell. Glavne vloge: John Getz, Frances McDormand, Dan Hedaya, Samm-Art Williams, M. Emmet Walsh, Deborah Neumann.

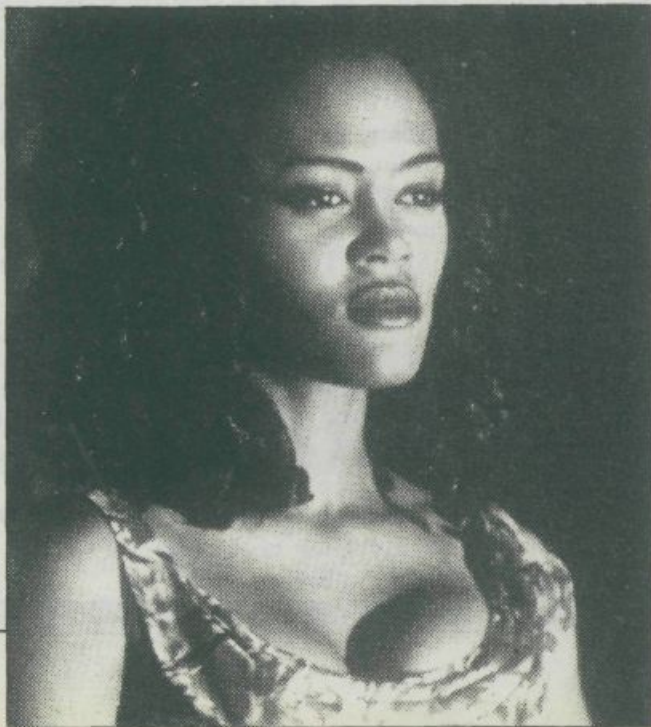
26.09. - 30.09.91

ARIZONA JUNIOR (RAISING ARIZONA), ZDA, 1987, komedija. Režija: Joel Coen. Scenarij: Joel Coen, Ethan Coen. Fotografija: Barry Sonnenfeld. Glasba: Carter Burwell. Glavne vloge: Nicolas Cage, Holly Hunter, Trey Wilson, John Goodman, William Forsythe, Sam McMurray, Frances McDormand.

01.10. - 07.10.91

MILLERJEVO KRIŽIŠČE (MILLER'S CROSSING), ZDA, 1990, gangstrski. Režija: Joel Coen. Scenarij: Joel Coen, Ethan Coen. Fotografija: Barry Sonnenfeld. Glasba: Carter Burwell. Glavne vloge: Gabriel Byrne, Marcia Gay Harden, John Turturo, Jon Polito, J.E. Freeman, Albert Finney, Mike Starr.

Prosimo občinstvo, da
ne zamuja predstav.

NOVA DVORANA

POT UPANJA, film, ki ga bomo v kratkem videli v kinu VESNA.

NOV PROGRAM

V drugi polovici septembra bodo LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI (skupaj s sponzorjem KOMPASOM) odprli novo kinodvorano v strogem delu centra. Ime ji bo KINO VESNA, vhod vanjo pa bo iz pasaže na Miklošičevi 38, skozi katero se je hodilo tudi v ljubljanski POLETNI KINO.

Pravzaprav ne drži povsem, da je dvorana (ki se nahaja v kletnih prostorih in se razlikuje od vseh ostalih v Ljubljani) ravno »nova«, je pa vsekakor krepko prenovljena in spremenjena. Na njenem mestu se je prej nahajala interna dvorana VESNA FILMA, ki je bil do lanskega leta edini slovenski distributer. V njej so pregledniki/kinooperaterji VESNA FILMA ocenjevali kvaliteto kopij iz filmskega fonda tega distributerja ter kvaliteto podnaslovov tistih filmov, ki so bili obdelani v VESNINEM laboratoriju za podnaslavljanje. Tu so - po ogledu članov programskega sveta VESNA FILMA - na novo uvoženi celovečerci dobivali dovoljenja za javno predvajanje, prav tako so bile v njej projekcije za Skupni programski vet kinematografov Slovenije, ki je (za območje Slovenije) ocenjeval vse filme iz ponudbe jugoslovanskih distributerjev. Dvorana bi

bila že takrat (z minimalno adaptacijo) primerna za javno predvajanje, zaradi absurdne in destruktivne »kulturne« politike takratne slovenske vlade (ki se je opirala na povsem neprimerno zakonodajo), pa je bila VESNA FILMU registracija za predvajalsko dejavnost onemogočena, čeprav bi tedaj prav priliv denarja iz prikazovanja filmov morda omogočil preživetje distribuciji, shirani zaradi 1000 odstotne inflacije. Nova vlada je prejšnjo še prekosila: preprečila je sanacijo VESNA FILMA in (s sklicevanjem na ustanoviteljske pravice) sprožila postopek likvidacije. Nekaj podobnega je kasneje doletelo VIBA FILM, bistvena razlika pa je seveda v tem, da VESNA FILM nikoli ni prejemal t.i. »družbenih sredstev«, ampak se je vseskozi preživiljal z lastno dejavnostjo in še vedno sem prepričan, da bi tudi preživel, če ne bi bilo posegov od zunaj. Najbrž se nikoli ne

bom mogel sprijazniti z dejstvom, kako je neverjetno hitro, tiho in za širšo javnost neopazno v mnogočem daleč najboljši jugoslovanski distributer postal »preteklost«. Tale ekskurz v preteklost sem si dovolil pač zaradi osebne navezanosti na VESNA FILM in dvorano, kjer se je s tolikšno skrbjo in zavzetostjo pregledovalo izbrane filme, ki so morali biti brezhibno prevedeni in podnaslovljeni, da so si zaslužili najvišjo oceno, ki edina zagotavlja resnični umetniški užitek gledalcem v kinematografih. Imel sem srečo, da sem nekaj let preživel pod streho te ustanove, v družbi sodelavcev, izjemnih strokovnjakov, poznavalcev kinematografije, ki so me zelo lepo sprejeli medse in me naučili večine tistega, kar danes vem o filmu; spomini na tista leta pa so že dobili značilni pridih nostalgije, sladke in trpeke obenem, čeprav je od takrat preteklo tako malo časa.

Dvorana VESNA je sedaj razširjena, v njej je prostora za 87 gledalcev. Kot je zagotovil *Vasja Bibič*, programski vodja LJUBLJANSKIH KINEMATOGRAFOV, bo v njej zelo visoka kvaliteta projekcije filmov. Vsak dan bodo štiri predstave, ob 16., 18., 20. in 22. uri (na zadnji predstavi bodo filme prikazovali tudi predpremierno). Prvi štirje filmi na sporedu bodo ŽENSKÉ NA ROBU ŽIVČNEGA ZLOMA (Mujeres al borde de un ataque de nervios, 1988; r. Pedro Almodóvar), POT UPANJA (Journey of Hope, 1990; r. Xavier Koller - Oscar '91 za najboljši tuji film), ČUDEŽ (The Miracle, 1990; r. Neil Jordan) in ERASERHEAD (1978), razvpiti prvenec Davida Lyncha. Tako po tipu dvorane kot samem programu lahko vidimo, da je KINO VESNA namenjen v prvi vrsti zahtevnejšim gledalcem. Kasneje letos pa bodo uvedli še polnočne projekcije (ob petkih in sobotah), ko bodo vrteli »kultne filme«, ki jih bo mogoče videti samo v tem kinu in izključno opolnoči. Šlo bo torej za ekskluziven program, ki bo vseboval tudi ponudbo celovečercev, začasno uvoženih samo za potrebe KINA VESNA. Za ogled filmov v tem kinu bo predvidoma treba odšteti 100 din.

Igor Kernel

export-import

L J U B L J A N S K I K I N E M A T O G R A F I

predstavljajo

p u s t o l o v s k i s p e k t a k e l

ROBIN HOOD, PRINC TATOV

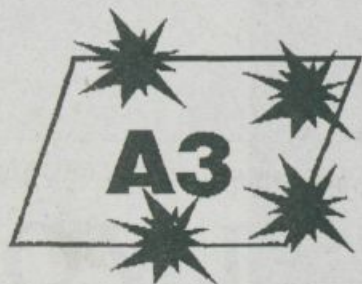
(Robin Hood: Prince of Thieves)

Kevin Costner, junak iz filmov NEDOTAKLJIVI in PLEŠE Z VOLKOVI tokrat v vlogi legendarnega izobčenca iz Sherwoodskega gozda.

NA SPOREDU V KINU UNION IN ŠIŠKA

RADIO*
STUDENT
DOUBLE MONO LOONEY FM RADIO

BOMBOLA

Igra ki osvaja
vsak torek
ob enajstih

RADIO GLAS LJUBLJANE

RGL

100,2 MHz FM STEREO

SPOROČILO MEDIJEM!

KLUB K4

V četrtek, 05.09.1991 ponovno odpiramo Klub K4.

Prenovo interierja je oblikoval arhitekt *Samo Cafnik*, poslikal pa slikar *Tadej Tozon*.

V novem obdobju delovanja Kluba K4 želimo ponovno vzpostaviti aktivno identiteto Kluba K4 z elitnim izborom glasbenih zvrsti in dinamičnim kulturnim programom:

- avtorski video projekti,
- tiskovne konference ter promocije plošč in knjig z nastopi avtorjev,
- stalne tematske fotografske razstave,
- plesni, gledališki, pesniški in modni happeningi,
- koncertni nastopi zanimivih skupin.

Nekateri programski večeri v Klubu K4 so sedaj opredeljeni z drugačnimi glasbenimi zvrstmi in novim spremljevalnim programom, zato vam prilagamo program po posameznih dnevih v Klubu K4:

ponedeljek: HARD AND HEAVY (v sodelovanju z AFK)

Glasba: hard rock in glasbene hard and heavy zvrsti.

DJ: *Mitja Prezelj* in *Boštjan Jurečič*.

Občasni koncerti domačih in tujih skupin s heavy metal glasbeno usmeritvijo.

Občasna prodaja rabljenih plošč.

torek: DANGEROUS DANCING (v sodelovanju z VS ŠKUC FORUM)

Glasba: technodroom in ostale techno glasbene zvrsti.

DJ: *Aldo Ivančič*, *Primož Pečovnik*.

Projekcije avtorskih video filmov.

Občasni koncerti domačih in tujih skupin s techno glasbeno usmeritvijo.

sreda: (v sodelovanju z radijem Študent)

Glasba: etno, jazz, blues.

DJ: *Matjaž Ambrožič* in gostje.

Stalni živi nastopi ali james sesioni domačih in tujih skupin.

četrtek: WALK THIS WAY (v sodelovanju s projektom Mreže za Metelkovo)

Glasba: funk, rap, indie, hip hop, pop in house groove.

DJ: *Brane Zorman* in *Ali Džafič*.

Kulturno umetniški program v okviru zastavljenega programskega koncepta.

petek: FRIDAY IS FREEDAY

Glasba: široko zastavljenej izbor rock plesne glasbe.

DJ: *Marjan Dovgan* z gostom.

sobota: ESPRESSO BONGO

Glasba: širok izbor najboljših in najpopularnejših glasbenih zvrsti s poudarkom na plesni glasbi.

DJ: *Roman Kopač*.

nedelja: ROZA DISCO

Glasba: rap, techno, funky.

Program homoerotične kulture.

Pozdrav!

KLUB K4
KERSNIKOVA 4
LJUBLJANA

TAD - 8-WAY SANTA (SUB POP)

Obilni zvezdnik off rokarske založbe Sub Pop je spet udaril. Po enem letu je tu z novim izdelkom, s katerim pravzaprav niti malo ne odstopa od subpopovske linije. V bistvu jo le še bolj utrjuje. Glede na pisanje in glorificiranje Tada kot osebnosti v angleškem glasbenem časopisju, je povsem očitno, da je po odhodu Nirvane k "velikim" debeluhar postal prvo ime Sub Popa; lahko bi ga označil celo za ambasadorja omenjene založbe, fenomen pa je podoben kot v primeru Garyja Claila in On-U-Sound. Tad torej vsekakor nudi to, kar naj bi ponudil Sub Pop. Gre torej za identiteto. Zelo dobro.

HAPPY MONDAYS - PILLS 'N' THRILLS 'N' BELLACHES (FACTORY), THE KLF - THE WHITE ROOM (KLF COMMUNICATIONS)

Dve vsekakor trendovski zadevi. Happy Mondays so z lansko ploščo leta v večini otoškega časopisja najbolj tipični predstavniki angleškega popa na prelomu dveh desetletij in zato si zaslužijo mesto v zbirki diskofila, ki ne zavrača popa. Malce zatpano, ampak kljub temu kul.

The KLF pa sta kot vemo Bill Cauty in Jim Drummond, ki sta v nekaj letih zamenjala nekaj imen, najbolj uspešno pa prodala prav KLF. In to predvsem po zaslugi treh singlov s plošče The White Room, ki je pravzaprav soundtrack. Če se torej kdo zvito prodaja, sta to KLF. (Čeprav zvito) odlično.

THE STOOGES - THE STOOGES, FUNHOUSE (ELEKTRA), IGGY POP - IDIOT, LUST FOR LIFE, BLAH, BLAH, BLAH, INSTINCT (VIRGIN, A&M)

Dve legendarni plošči legendarnega benda, zatem pa še štiri solo plošče legendarnega frontmena istega benda: zgodnji Idiot in Lust For Life kot rezultat sodelovanja z Davidom Bowiejem in pred predzadnja ter predzadnja, na kateri najdemo Billa Laswella in Stevea Jonesa. Ogromno imen, ob katerih pa James Osterberg alias Iggy Pop neumorno rocka. In za to gre. Izvrstno.

Andrej Capuder:

ISKANJE DRUGEGA

Slovenska Matica, Ljubljana 1991, 460 din.

Glede na to, da so bile lanskoletne subvencije za knjige minimalne, če so sploh bile, je prav začudujoče, da se je koncem spomladi ali v začetku poletja na slovenskem knjižnem trgu pojavil roman, ki ga je spisal (in subvencioniral) sam slovenski kulturni minister, dr. Andrej Capuder. Pa kaj bi, privilegiji so vedno obstajali, obstajajo in bodo tudi v prihodnje. Slovenska matica je v dostojni nakladi izdala zmes spravnega romana in političnega zgodovino-pubicizma, zmes katolicizma in eroticizma. Na kratko: gre za brata, ki se najmeta vsak na svoji strani, Sergej pri domobranci, Marko pri partizanih, kjer je deležen tudi neke precej visoke funkcije. Sergej nato pogine pod streli parizanskega grozodejstva (nekje v bohinjskih pečinah takoj po vojni - asociacija na množično pobijanje domobranstva so jasne, kajpada), Marko pa se v skladu s kraščanskim etosom zgraža nad grozodejstvo in krvoločnostjo svojih donedavnih soborcev in se odloči ostanek življenja preživeti v kloštru. No, do sprave seveda le pride, čeprav mnogo let kasneje, v drugi generaciji. Sergejeva ljubica Ana Marija zanosi s polkovnikom Perotom, kljub temu, da je otroka dalo hrepenenje po Sergeju, po padlem in usmrčenem domobranskem junaku. Tako rodi sina Evana, v Argentini, seveda, ki precej po rojstvu ostane sirota, brez staršev. Markovo nezakonsko hčer, Amanda pa po reji in življenju v sirotišnici pot zanese po svetu, kjer zanosi z ameriškim vojakom. Na porodu umre, hčer, ki se prav tako imenuje Amanda pa zanese na skupno pot z Evanom, s čimer se družini simbolno zopet združita. Sergej in Marko se po dolgih letih vendarle vrmeta v družino. Ni kaj, žalostna zgodba, ki pa je bila napisana v popolnoma zgrešenem in nepravem času. To so zgodbe, ki bi bile aktualne leta 1985 ali morda še prej, nikakor pa ne leta 1991, ko so

spravne zadeve in poboji domobrancev po vojni le še grenak priokus zgodovinskih dejstev.

Capuder pod krinko naivne zgodbe popisuje spopad med domobranstvom in partizanstvom, med katolištvom in komunizmom; spopad, ki mu ni videti konca, čeprav sam pisatelj oziroma minister zapiše rezultat 1:0 za domobranci. In to v trenutku, ko umre Sergej, ko se simbolično konča komunizem, zmaga domobranstvo oziroma krščanstvo. V bistvu nič kaj takega. Bolj zanimivo je srečanje med enim in drugim, dialogi med protagonisti romana, ki so precejkrat napisani v maniri nerodnega erotika: »vdaja se mu kot gibka in mehka sipina«, »poskakovala je naga zadnjica, da se je tresel ves avto«, »zapečaten v dotiku«, »pade z naju vse, kes in sramovanjem samota in bolečina, sva eno telo in ena duša«. Spolni odnos oziroma ubesedovanje akta mu dela precejšnje težave, kar pa ne velja za raznorazne evfemizme, ki jih kar stresa in po drugi strani v svojem kabinetu prepoveduje (primer scenarija za film Carmen avtorja Metoda Pevca): »p... ti materina«, »vnetje, ki sem ga staknil na najbolj občutljivem mestu, ki si ga zdaj vztrajno namakam v kamilice«, »šel je v vodo«, »skupaj opraviš, po slovansko, brat ob bratu«, tu in tam mu pa celo, najbrž nenamenoma, kaj uide: »naj si grede mater jebat«. Pa ne, da so tudi domobranci (beri krščanstvo) preklinjali. Malce šepava zgodbica, ki bralcu ne pusti užitka ob branju obscenih prizorov, ki so malce nerodni in večkrat vulgarno sramežljivi; daleč za strokovnim besednjakom velikega P. Travnja, na primer.

In še enkrat. Škoda, da je Capuder knjigo napisal šele letos ali zidal šele letos, kajti pred kakimi petimi leti bi jo z velikim veseljem prebiralo tako staro kot mlado.

Dušan Cunjak

Umetnost in galerije v svetu

Anselm Kiefer

V berlinski Narodni galeriji so prvič posvetili celotno razstavo predstavitvi del Anselma Keiferja, ki naj bi popravila morda napačne sodbe o tem umetniku. Toda rezultat je vse prej kot razveseljujoč. Najprej gre krivda instalaciji, čeprav jo je postavil avtor sam. Zdi se, kot da je izgubil vsak občutek za dimenzije prostora, še posebej na galerijskih tleh. Vsa dela je postavil tesno skupaj. Še posebej je to moteče pri skulpturah letal, ki pri taki postavitvi dajejo občutek otroških igračk, ne pa objektov, nabitih z mitsko konotacijo.

Povsem jasno je, da Kieferjeve skulpture potrebujejo posebno okolje, ki ga hladno galerijsko vzdušje ne more pričarati. Raketa iz leta 1991 se v tej »zmešnjavi« objektov zdi, kot da jo je postavil kakšen amaterski sestavljalet modelov.

Večina slik, ki so bile razstavljene v kletnih prostorih so umetnika »rešile«. Šele tukaj je njegovo delo zares razpoznavno. Mojster je predvsem v manjših delih, ki so polna odlično »izrabljenih« metafor. Zanje je tudi značilen ustrezen odnos med materialom in vsebino. Pri večjih skulpturah namreč prevladuje material. Manjša dela se tudi ukvarjajo s konfrontacijo čisto določenih motivov. Najprepričljivejše delo sploh je bil »Ženska revolucije« (1986). Ljudje tistega časa so predstavljeni kot rože, le žetev revolucije, Marie Antvinete, je prikazana kot vrtnica. Kiefer je v enem svojih intervjujev izjavil, da ni niti simbolist niti alegorist. Njegova dela je treba čutiti postopoma, počasi in čisto svojstveno. Rože in vrtnica so razpoznavne samo z naslovom, toda metafora ne bi bila mogoča, če ne bi bila vsebovana že v delu samem.

Kiefer se ukvarja z referencami in prevodi koncepta in jezika. Mit prevzame obliko podobe, toda sporočilo prihaja skozi besede in koncepte. Odnos med vsebino in materialom predstavlja za Kieferja osrednji problem dela. Če so materiali preveč prevladujoči, se izgubi konceptualnost. In to se je zgodilo v njegovih novejših delih, ki predstavljajo osrednji del razstave. Instalacija in njen poudarek na materialu je bila neprepričljiva.

ČVEK SCENA

Ilona Staller & Jeff Koons »nebeško« poročena

Zgodilo se je 1. junija na privatni ceremoniji v Budimpešti, čerpav sta

poroko načrtovala že za Dan zaljublencev. Na koncu sta ugotovila, da »bi se bilo dosti lepše poročiti spomladi«. Sreča ni trajala prav dolgo. Jeff Koons je namreč zašel v resne »umetniške težave«. Obtožili so ga zaradi zlorabe avtorstva dveh del. O uporabi podob iz del drugih namreč ni obvestil avtorje. Celotna zadeva pa bi lahko bila predhodnica za celo generacijo umetnikov, ki počenjajo podobne s...

Peter Greenway v muzeju

Muzej Boymans-van Beuningen v Rotterdamu je povabil k sodelovanju znanega filmskega režiserja Petra Greenwaya. Nastopil je kot kustos njihove razstavljene stalne zbirke. Poleg filma Greenwaya zanima raziskava umetnosti in človekovega telesa. Svoj projekt je poimenoval »pregled in razstava človeške telesnosti v okviru vseh delov zbirke«. S projektom, ki ima razsežnosti od stare do moderne umetnosti umetniških del, del umetne obrti, grafik in risb hoče doseči poglobljeno razumevanje evropske kulture in njenega pogleda na človeško telo. Razstava je bila odprta od 11. junija do 12. avgusta.

Nives Kline

A. Phillips - J. Rakusen

OUR BODIES, OURSELVES

Penguin Books, Bristol, 1989

Vse, kar ste želeli vedeti o ženski, pa si niste upali vprašati Entisoč petsto gramov znanja o ženski. Sedemsto šestnajst strani

najrazličnejših podatkov o tem, kdo je ženska. Kako skrbeti zase, kako se vesti v seksu, kako obvladati svojo plodnost, kako donositi otroka, kako prenesti bremena starosti, kateri so najpogostejši zdravstveni problemi, kako se znati v medicinskem sistemu. Gre za najnovije na anglosaksonskem trgu - (vse prej kot žepni) priročnik za prebijanje skozi življenje kot ženska. Že kilaža omenjene izdaje nam da vedeti, da je taka avantura (namreč biti ženska) vse prej kot preprosta zadeva. Še manj preprosto pa je proučiti vse to vedenje, nasvete in dejstva. Kot zanimivost - v uvodu je navedenih nič manj in nič več kot tri strani (formata A4) različnih sodelavk in sodelavcev, ki so sodelovali pri britanski (sic!) izdaji. Impresionirani? Tako je pač na gnilem zahodu. Tam je raznoraznim sufražetkam že davno kapnilo, da so parole a la 'tudi ženske smo ljudje' že davno passe. Prihaja čas neusmiljene akcije: In rezultati so tukaj v obliki enoinpolkilske knjige, ki ji ne moremo očitati niti nestrokovnosti niti površnost. Banalnost? Niti to, saj delo prinaša marsikakšno informacijo, za katero bi si še magistre znanosti drznile vprašati zdravnika ali drugega ustreznega strokovnjaka.

Čeprav vsi vemo, da prihaja doba nenehnega konzultiranja različnih priročnikov, se jih nikakor ne moremo navaditi. Ne samo, da se ob tem počutimo kot idioti (Kako si poiščem prijatelja?) in da naša nečimrnost strašno trpi, ampak so slovenski priročniki tudi redki in borni. Zato predlagam, da se angleško govoreče ženske, ki bi rade imele pri svojem ženstvu enoinpol kilsko podporo, obrnejo na knjigarno, ki naj jim to knjigo priskrbi. V njej bodo našle vse - od šal, ki jim bodo popestrile deževni popoldan (tipa 'Mami, kaj je to orgazem? - Ne vem, ljubček, vprašaj očka.') pa do zelo resnih in zanesljivih podatkov o tem in onem. Če vam je bilo kdaj ženstvo v napoto ali pa ste se ga želele celo znebiti, potem preberite uvodno poglavje in prisilite k temu tudi vašega najdražjega. Rezultat bo tak, da bo vaša (moškimi tako ljuba) 'fallus-envy' preskočila na njega. Kajti že po nekaj straneh branja se vam bo zdelo, da ste ve tiste, ki držite vse niti v svojih rokah.

Konec koncev pa je treba priznati, da je knjiga ženskam zelo dobrodošla, saj so jo v Veliki Britaniji razgrabile že kmalu po izidu. Drži tudi, da ob knjigi še najhujši cinik ostane brez besed. Klobuk dol, res profesionalno delo. Vsa področja so strokovno pokrita, popolnoma zanesljiva in brezčasna. Ob tej knjigi boste veseli, da se je vaša knjižna polica pod dodatno kilo in pol upognila še za centimeter.

Anja Stefan

SATANSKI RINGLŠPIL

Salman Rushdie: »Haroun and the Sea of Stories«, Granta Books, London, 1990.

Nagrada je vse večja. Tiralice dosegaajo rekordne naklade. Pismenih islamskih fundamentalistov je iz dneva v dan več. Rushdie je vse manjši, sklonjen, z glavo med rokama na tleh. Deblo je videlo, da se ne bo zgodilo. Pa ga vprašaj, če si upaš! (Oprosti, izgubil sem ključ zakladnice topega orodja literarne kritike, ali pa so zamenjali ključavnico? Privatne zadeve privatizirajo! Branje ostaja... meni, tebi. Iščeva odsotnost.)

Salman Rushdie je svetovnemu občestvu dobro znan, zlasti po vsem, kar se godi z njim po tem, ko je s Satanskimi stihmi stresel temelje Islama in si nakopal srd njegovih varuhov v tostranstvu. Božjih smotrov ne moreš raziskovati čisto brez neke predrzne lahkomišelnosti. Toda Rushdie je bil očitno preveč predrzen, lahkomišeln, ali pa islamski žandarmeriji Descartes ni ljub. Sicer je v Literaturo še močneje vstopil že leta 1981, ko je dobil Booker's Prize za roman »Midnight's Children«, letos izdani eseji »Imaginary Homelands« pa najbrž trezno dopolnjujejo tole Harouniada. Pravljičica »Haroun and The Sea of Stories« je v »paperbacku« na voljo tudi v ljubljanskih knjigarnah.

Povej mi, kdo te preganja, in povem ti, kaj si napisal. V to sintagmo se lahko strne stanje sveta, ki je razburilo angleškega Bombayčana (zlasti njegova osebna izkušnja s tem) in ga pognalo v pisanje fantazijske avanture. Pravzaprav gre za alegorično apologijo sebe-vmestitve v svet in svojega besednega kazanja, oblačeno v pravljličnost Arabskih noči in satiro, ki kljub trudu ne dosega swiftovske duhovitosti in ostrine v Vojni knjig. Preveč surovo sugestivna in mestoma rahlo patetična je, zlasti ko pred oči nenehno vrinja (privatni) kontekst.

Zgodba z močnimi avtobiografskimi vmestki teče takole: Rashid Kalifa - prvi pripovedovalec dežele (le njemu je omogočeno napajanje iz oceana izvirov zgodb) presahne. Zgodbe nehajo pritekati k njemu, pa tudi žena, ki pobegne s sosedom. Tako pobit se s sinom Harounom odpravi na pot. Ponoči se oba izsanjata v Deželo oceana izvirov zgodb, tam junaško in duhovito opravita s temnimi silami, ki želijo onesnažiti in kontrolirati vs Izvire Zgodb, potem pa zmagoslavno prisanjata nazaj v mehke odeje realnega.

Rushdieju ni uspelo pobegniti v fikcijo, čeprav naj bi prav za pravljico veljalo, da je najbolj; fiktivna od vsega. (Vendar pa pravljice, podobno kot SF filmi, pravilno ne znajo izkoristiti brezkončnega prostora in graditi lastne, povsem avtonomne ontologije, uiti zemeljskemu ustroju stvari, marveč skrbno gradijo neko notranjo logiko in ob vratolomnem kolovratenju prej ali slej zbežljajo v smešna protislovja.) Nasilen vdor v fikcijo se je končal z alegorijo, naperjeno proti duhovnemu nasilju velikih zgodb (zlasti religiji, ki najbolj »zadane«) in sploh vsem oblikam onesnaževanja in uničevanja čistih zgodb, pri tem pa sam kali lastne izvire, ko fikcijo degradira v orodje, zgolj sredstvo posiljeno v smotrnost. Tu manjka zlasti domišljija - v smislu domišljevanja, ne izmišljevanja.

Ej, Salman, Salman. Z Islamom ni dobro češenj zobati. Saj poznaš kristjanovo izkušnjo z jabolkom. Rushdie zdaj pogosto razglašá svoje kesanje, spoznanje prave vere, znova drveč po avtocesti korana. Ne pomaga. Nama pa: knjiga »na dah« - prijetno in celo duhovito branje, zlasti če pozabiš na kontekst. Kaj pravi Borges? Spi...

Vlado Škafar

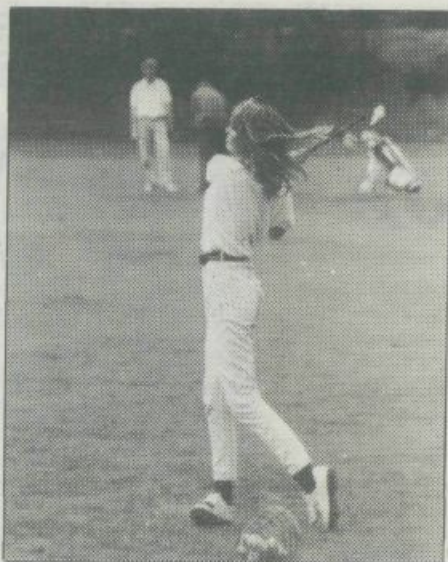
STENE SO TANKE

Po osrednji informativni torturi si lahko naredite sendvič in greste na stranišče, ali pa takoj prešaltate direktno v Vojno za svobodo, ki pa jo je HTV v zadnjih dneh preimenovala v Program za svobodo. Kar nedvomno zveni bolj pomirjujoče, čeprav prispevki niso nič boljši.

Ob devetih preklopite na SKY News. Nekaj bodo gotovo povedali tudi o nas, ampak lahko se počutite užaljene, če slučajno ne bomo med headlines. Ob desetih je spet čas, da začnete loviti lokalne dnevnikove. Z malo sreče si boste lahko ogledali tako ljubljanskega kot zagrebškega. Potem je na vrsti YUTEL. Opolnoči vam Hrvati postrežejo s televizijskim izborom iz večine jugo-dnevnikov, uro za tem pa večer zaokrožijo zadnja poročila.

Po vsem tem bi se človeku prilegla kakšna pijača, ampak pravi problemi se tukaj šele začnejo. Kot sem že prerokoval, nova, demokratična ljubljanska oblast demokracijo razume predvsem kot pravico odsluženih državljanov do nemotenega počitka vsaj štiriindvajset ur na dan. Ker jih iz humanitarnih predsodkov ne more ekspeditno premestiti na Žale, jim pač namerava priskrbeti mir in pokoj kar v mestnem središču. Tako se je ljubljaniška riviera letos skrčila na prostranstvo med Julijo in Valvazorjem. In to kvečjemu do polnoči. Poslovanje slednjega naj bi bilo ob teh nekrščanskih urah namreč ilegalno, lastnikovo ignoriranje spokoja željnih okoliških duš pa je bilo kaznovano s spektakularno aretacijo.

Nov zapiralni čas so odredili tudi saxofonistu in gostincu Urbanu U., tako da si boste tisto je...o pivo po prej opisanem medijsko-političnem udejstvovanju najverjetneje morali privoščiti v Drami. To je bolj ali manj vse, če želite tudi vedno bolj jesenske

IN SLUŽBA

Najtlajft je zadnje čase nadvse razburljiv. Že nekaj pred sedmo zvečer lahko začnete preklapljati nemške satelitske programe na domačem televizorju: RTL, SAT 1 in 3 SAT vas ne bodo razočarali in vam bodo gotovo postregli z razburljivimi posnetki iz bivše širše, a še prebližnje domovine. Ob pol osmih je čas za Dnevnik, načeloma je najbolj razumna izbira med ljubljanskim in zagrebškim, s tem da prvi poročila bolj pregledno, drugi pa ima bolj sveže informacije z bojišč. Ob sobotah vsekakor priporočamo Saturday Night Fever z beograjskim dnevnikom na drugem programu.

noči preživeti na svežem zraku. Sicer pa vas čakajo zakajene ljubljanske kleti, ki jim lastniki ponosno rečejo diskoteke in klubi.

Sšolskimi zvonci se je oglasil tudi K4, katerega otvoritev je s svojo prisotnostjo počastil tudi znani g. Capuder, sicer aktualni minister za kulturo. Če bi upravljalci to vedeli, namreč da se bo minister odzval njihovemu vabilu, gotovo še ne bi postavili tabel, ki označujejo sanitarije. Ker so te ob samem vhodu, vsak prišlek najprej naleti na dva prekržana tiča, ki bržkone simbolizirata pisoarje, medtem ko je risba pred damskimi toaletami bolj abstraktna in dopušča različne interpretacije. Kako bo klub zaživel v novi sezoni pa bomo kmalu videli, s tiči ali brez. Dva diskotečno-klubski večera pa bosta stalnici verjetno tudi v novi sezoni. Čez poletje so se obdržali četrtki v Turistu in petki v Palmi. V Turistu že dolgo nisem bil, ker ne morem

razumeti, kaj je tako posebnega tam doli ob četrtkih. Frendi mi pravijo, da pač četrtek kot tak... Ne vem, verjetno se preveč trudim, da bi v vso to zadevo okoli alkohola vnesel kakšno logiko. Zato se mi je začelo občasno dogajati, da mu kdaj tudi ne podležem.

Po drugi strani mi je jasno, kaj je bo petkih posebnega v Palmi (poleg tega, da je petek); zadeva funkcionira do neskončnosti, kar daje dober občutek, da vas ne bodo napodili ven, ko bo najlepše. Prav tako motoriziranim gostom ni treba skrbeti, da jih bodo ob odhodu prestregli sicer vedno prisotni balonarji. Ko zadnji obiskovalci zapuščajo Palmo, je nočna izmena prometnih miličarjev že v posteljah. Urnik pa prav pride tudi odvisnikom od mestnih avtobusov, ki lahko na toplem počakajo na jutranje vožnje. Tiste po-polnočne so namreč ukinili.

Gary Gray

OB ŠESTIH

Jazz festivali - Dunaj + Saalfelden

KAJ AVSTRIJA IMA, ČE NIMA MORJA?

Če je v znaku jazza potekala letošnja pomlad pri nas, je bilo to znamenje čez poletje rezervirano v glavnem za Avstrijce. Predvsem oddiha željni Slovenci so »posthumno« obiskali našo obalo, ljubitelji takšnih festivalov pa so se jim priključili z upanjem, da jim bo jesenski del ljubljanskega festa prinesel zamujeno. Vsega jim gotovo ne bo mogel, namreč tako dolgega seznama nastopov Avstrija na tem področju še ni imela.

Ne v eni sezoni in tudi v enem letu ne. Mi, večidel pobirajoč drobtine, ki se tranzitno približajo našim odrom (z izjemami, seveda), tega našemu poslušalcu ne bomo mogli omogočiti. Od junija do avgusta so po festivalih v bivši monarhiji zaigrali (naštel bom najpomembnejše): DIZZY GILLESPIE ORCHESTRA & MIRIAM MAKEBA, PAQUITO D'RIVERA SEZTET, PHAROAH SANDERS QUARTET, JOE ZAWINUL SYNDICATE, THE YELLOWJACKETS, ARCHIE SHEPP QUARTET, JOHN HICKS TRIO, ELVIN JONES JAZZMACHINE s SONNYJEM FORTUNEOM, ASTRUD GILBERTO, CHARLI HADEN & LIBERATION MUSIC ORCHESTRA vključno z JOHNOM STUBBLEFIELDOM, MICKOM GODRICKOM, PAULOM MOTIANOM ter AMINO CLAUDINE MYERS, KIP HANRAHAN - SPECIAL PROJECT s CHICOM FREEMANOM, DONOM PULENOM in MILTONOM CARDONO, JOHN ZORNA & NAKED CITY z WAYNEOM HORVITZOM, BILLOM FRISELLOM ter FREEDOM FRITHOM, JOE SE FRANCESCO QUINTET, OSCAR PETERSON QUARTET, BENNY CARTER SWINGAMERICA z basistom

MILTON HINTONOM, JAN GARBAREK GROUP, JOHN SCOFIELD QUARTET z JOEOM LOVANOM in MARCOM JOHNSONOM, DON GROLNICK QUINTET z JOEOM HENDERSONOM, RANDYJEM BRECKERJEM in EDIEJEM GOMESOM, TITO PUENTE s CELIO CRUZ, BOB MOSES, TIM BERNER'S CAOS TALE, DAVID MURRAY QUINTET, HAMIET BLUIET & BOBSTEWART PROJECT - »MINGUS AND FRIENDS« vključno s STEVEOM TURREJEM ter AMINO CALUDINE MYERS, FRED FRITH & DE LA GUEULE, BILL FRISELL & WAYNE HORVITZ, GERI ALLEN & CHARLIE

HADEN & PAUL MOTIAN, ANDY SHEPPARD & CARLA BLEY & STEVE SWALLOW, RED SUN & SAMUL NORI z WOLFGANGOM PUSCHNIGOM, LINDO SHARROCK ter JAMAALADEEN TACUMO, EGBERTO GISMONTI - solo, CHARLIE HADEN - solo, STEVE LACY & KRONOS QUARTET, ODEAN POPE TRIO, ob posebnih priložnostih pa še: PAT METHENY GROUP, THE MANHATTAN TRANSFER, JAMES BROWN, GEORGE BENSON & COUNT BASIE ORCHESTRA, CARLOS SANTANA & SALIF KEITA, MILES DAVIS BAND, GILBERTO GIL, JOE PASS, JOHN ABERCROMBIE...!?!... No, brez žalosti. Tudi moja prva misel je bila: zato pa Avstrija nima morja.

Tak program je bil prikazan na treh velikih festivalih: na Dunaju in v Wiesenu julija ter Saalfeldenu avgusta. Najskromnejši je bil fest v Wiesenu, in sicer zaradi razmer, ki so nastale po sporu med tamkajšnjimi lokalnimi in glavnimi dunajskimi prireditelji. Dunajčani so za kazen pobrali Wiesenu glavnino jazzovske smetane. Toda nerespretna dunajska koordinacija je ta zlat oreh izrabila na dokaj neuspešen način. BIG BOP, kakor se je imenoval tridnevni jazzovski

maraton, so namestili v »Messepalast«, staro avstroogrsko palačo, ki nudi streho nad glavo trem velikim koncertnim odrom, Vanguard, Birdland in Factory. Zaradi gigantskega programa z 31. posameznimi koncerti so izvajalce razdelili na vse tri dvorane, v katerih je program nemoteno potekal vzporedno (!?). Tako se je nepozabni Pharoah Sanders pokrival z nastopom Joeja Zawinula, bobnarska zvezda Elvin Jones z enkratnim Kip Hanrahanom ali Johnom Zomom, veteran Benny Carter s prvoličnim Johnom Scofieldom, Gillespie z Archiejem Sheppom in tako dalje. Nepopravljiva napaka. Le sreča, da se je nekatere delo pred časom ogledati pri nas, je lajšala odločitve. Elvin Jones se je pojavil z isto zasedbo ter programom kot aprila v Ljubljani, Gillespie pa je nekatere jazzovske mačke iz svoje United Nations zasedbe (Cankarjev dom, oktober 1990) zamenjal z zborom vodilne afriške vokaliste Miriam Makebe, kar je njegovemu latinsko bopu dodalo akcent afriške etnične glasbe. Zelo dobro vsekakor. Astrud Gilberto je v programski shemi zamenjala skupino nedavno

umrlega Stana Getza, s katerim je nekoč naredila več projektov, toda vodeni nastop ni z ničemer mogel nadomestiti velikega saksofonista. Veliki adut Big bop-a je posebej Kip Hanrahan, ki je poskrbel za prvovrstno vzdušje kljub dejstvu, da je v svoji 13-članski ekipi imel »samo« dva svetovno proslavljena velemojstra: Chica Freemana ter Dona Pulena, kar je znatno manj kot na njegovih studijskih posnetkih. Tam se pojavlja na kupu tudi več kot deset imen, ki nosijo s seboj že fantastične solo kariere na najvišji ravni. Hanrahan se na teh posnetkih pojavlja s tolkali in vokalom, na Dunaju pa se je predstavil zgolj kot aranžer in leader, ki med koncertom hodi od enega do drugega muzikanta in suflira, kako naj odigrajo. Njegovega »percussionizma« ob petih odločnih tolkalcih v zasedbi ni bilo pogrešati, za vodilni vokal pa je poskrbela fascinantna pevka Carmen Lundy z izredno prepričljivostjo svojega vokala in pojavnostjo samo. Latinsko jazz, ki ga ni mogoče pozabiti. Najboljše na tržišču.

Isti dan (6. julija) se je pod žarometi pokazal Joey de Francesco, bivši klaviaturist pri Milesu Davisu. Je eden redkih, ki od učitelja Davisa niso tako očitno prevzeli glasbenega izraza. Igra rhythm & blues, pomešan s stari rockom in virtuzozno začinjjen z vibratom njegovih Ham-

mond orgel. Tip je mlad, poln humorja, ustvarjen za vzdrževanje žive atmosfere. Ljudje so se zato veličastno zabavali.

Oscar Peterson je označil začetek zadnje etape dunajskega festivala. Bil je tudi osrednja osebnost medijskega povpraševanja v tem večeru, njegova pojava pa je nedvomno pritegnila tudi puristične entuziaste klasične glasbe, kakršni pogosto obračajo glave stran od jazzu. Peterson je namreč genijalec in svetovni prvak v vseh kategorijah svojega klavirja. Nastop Petersonovega klasičnega kvarteta je izpod njegovih plavačočih prstov zadišal po swingu pa tudi po klasični glasbi. Edinstven dogodek za ljubitelje tradicije in klavirja. Takoj za njim se je na odru Vanguard prikazal še ne velikan, prav tako medenjaka za privrženca starega jazzu, Benny Carter, eden največjih saksofonov swinga. Njegove zvoke so včasih neizčrpno porabljali v Hollywoodu, njegov opus in sodelovanje z Ellingtonom, Benom Websterjem, Milesom Davisom, Cabom Callowayem, Bennyjem Goodmanom, Gillespiejem ter Maxom Roachom pa sta ga napravila nesmrtnega. Orkester je igral glasbo, ki deluje še danes sveže. Rezultat: fešta s torto za rojstni dan bobnarja Louisa Bellsona.

Tudi klub Birland je poskrbel za izjemen spored, toda predstavil je glasbo, ki je bliže avantgardi. Sprva dve super zasedbi: John Scofield quartet in Don Grolnick quintet (z briljantnim saksofonistom Joejem Hendersonom). Obe skupini sta odigrali brezhibno, vendar nista mogli izpolniti morebitnih komercialnejših pričakovanj. Zato je prišel Big bop zaključiti s svojo univerzalno, vesoljno mistično glasbo norveški saksofonist Jan Garbarek, ki je pod oblake popeljal mlado in staro, trezno in netrezno. Priporočljivo za konec festivala, ugodno za intimne večere in nadnaravno za zasanjane.

Od 23. do 25. avgusta je nato stekel 13. mednarodni jazz festival v tirolskem Saalfeldenu, seveda s povsem drugimi ekipami. Dunajski Big bop se je v celoti gledano nagibal poudarjanju akustične komponente z manjšim deležem jazzovske avantgarde kot take, v Saalfeldenu pa je bilo skoraj obratno.

Žal mi ni znano, kakšen je bil nastop med kritiki priljubljenega altsaksofonista Tima Bernea, vsekakor pa David Murray, ki je v kvintetu zaigral s tenorsaksofonom, ni razočaral, ker tega preprosto ne zmore. Po moji presoji je dokazal, da je med tenoristi na najvišjem delu svetovne lestvice, predvsem kot izvajalec pa tudi kot aranžer. Za nedeljo (25. avgusta) napovedan nastop kitarista Egberta Gismontija v sodelovanju z basistom Charliejem Hadenom je pod šifro »Dialogues« propadel in se zaradi prepira med glasbenikom sprevergel v dva monologa. Verjetno je bilo to še boljše, saj je občinstvo lahko spoznalo Gismontija tudi kot izrednega solista za klavirjem, ne samo kot virtuozna na desetstrunski kitari. Zvenel je čutno in lirčno, s perfektno tehniko, medtem ko Charlie Haden ne glede na obladovanje instrumenta v svojem solo nastopu večine ni prepričal, čeravno velja trenutno za enega vodilnih tovrstnih uporabnikov akustičnega basa v svetu.

To so zato naredili muzikanti, skriti za priložnostnim imenom Alpine Aspects. Idejni vodja zanimive osvežitve je bil mednarodno priz-

nan avstrijski saksofonist Wolfgang Pusching; rezultat njegove domišljije pa nekakšna »novokomponovana« avstrijska narodna glasba, podkrepjena s strahovitim ritmom ali z drugimi besedami: bobni, trobenta, sax, nepreglasljiva tuba Johna Sassa plus doktor E-basa Jamaaladeen Tacuma, vse v sintezi polk in maršev. Zanimivo in izvorno. Muzikanti so se v takšni simbiozi imenitno zabavali, ne samo domačini. Wolfgang Pusching pa je poskrbel še za vokalno opremo, napisal angleške tekste in zaposlil fantastično pevko Lindo Sharrock, da je s svojim izrednim vokalnim razponom ter baržunastim glasom postavila pokonci dlake vesojnemu avditoriju. Dan poprej, ko je nastopila v zasedbi Red Sun & Samul Nori (Pusching in Tacuma v sodelovanju s korejskimi glasbeniki), je ob izteku neke skladbe Linda zapela s tako šokantnim občutkom, da je ves bend prenehal igrati, publika pa ji je servirala nazaj najmočnejše možne ovacije. Tudi po moji presoji sodi ta pevka poleg Cassandre Wilson v najmočnejši tabor ženskega vokala mlajše generacije. Za interesente: oba projekta sta izdana na ploščah WOLFGANG PUSCHING - Alpine Aspects ter RED SUN - SAMUL NORI.

Kot zadnji nastop, ki ga ne gre izpustiti, je zopet saksofon, tokrat tenor Odeana Popea. Odean je glasbenik starejše generacije, sodelavec Maxa Roacha, Archieja Sheppa, Pharoah Sandersa, v Saalfeldenu pa je dokazal svojo neusahno kreativno moč, segajočo iz okvirov jazzu v rock in moderni funk, kar pa spričo njegovih dveh pomagačev morda niti ni bil najtrši oreh. Na plošči »Out for a walk« se v triju pojavi funk duel Gerald Veasley (E-bas) ter Cornell Rochester (bobni), v koncertni zasedbi pa je bil iz neznanega razloga bobnar zamenjan, kar ni niti najmanj poslabšalo vtisa. Slednji je garal kot mravljičica ter bil izreden v izvedbi, Geralda Veasleya pa se da slišati tudi v boljši forini. Pope je prispeval še demonstracijo igranja s pomočjo krožnega dihanja, kar (če odštejemo Davida Murraya) ni ravno česta vrlina še delujočih saksofonistov.

ZAKLJUČEK: Upam, da bom v življenju doživel še veliko tako vznemirljivih trenutkov.

Aktualno obfektualno dogajanje, če te zanima, je ponovno prebujena Woodstock scene. *Peace & love will never die*, kot kaže.

Dejan Štampar

ANARHO PRIROČNIK / II.

Izdelava TNT

Med najpomembnejše eksplozive današnjega časa še vedno prištevamo TNT (trinitrotrotoulen). Omenjeni eksploziv in ostali eksplozivni kloni te družine so zaradi svoje fantastične moči in izredne stabilnosti, neobčutljivi na vlago, temperaturo (do 400C) in udarce nepogrešljivi v oborožitvenem sestavu vsake resnejše teroristične skupine. Dodatna odlika TNT je možnost taljenja pri približno 880C kar omogoča nenevarno oblikovanje in modeliranje eksploziva - z malo domišljije in kančkom spretnosti lahko tako iz TNT-ja oblikujemo prav prirčno novoletno darilo.

Postopek za izdelavo TNT

1. Vzemite dve posodi. V prvi pripravite 76 % raztopino žveplene kisline, 23 % raztopino dušikove kisline (HNO₃) in 1 % destilirane vode. V drugi posodi zmešajte 75 % raztopino dušikove kisline in 43 % raztopino žveplove kisline. Pri izračunavanju procentualnega deleža raztopin uporabljajte utežne in ne volumenske procente.
2. Zatehtajte 10 g raztopine iz prve posode in jo prelijte v prazno čašo, ki ste jo že prej umestili v ledeno kopel. V čašo dodajte še 10 g toluena in nato raztopino mešajte nekaj minut. Čašo po nekaj minutah mešanja vzemite iz ledene kopeli in jo počasi med mešanjem segrevajte, dokler temperatura v čaši ne doseže 50C. Priporočljiva je uporaba natančnega termometra.
3. Iz prve posode zatehtajte dodatnih 50 g kisline in jo premestite v segreto čašo z raztopino.
4. Potem, ko kislino iz prve posode primešamo raztopini v čaši, dvignemo temperaturo na 55C. Če do sedaj pri postopku

nismo naredili nobene napake, se bo v čaši nad kislino raztopino začela izločati oljna tekočina.

5. Po približno 10 do 20 minutah ogreto čašo vrnemo v ledeno kopel tako, da se raztopina ohladi na 45C. Ko raztopina v čaši doseže 45C, se oljna raztopina spusti na dno čaše. Na tej točki postopka iz čaše odstranimo odvečno kislino raztopino z injekcijo.

6. Ponovno dodamo 50 g kisline raztopine iz prve posode in počasi povišujemo temperaturo v čaši, iz katere smo v prejšnjem koraku odstranili vso odvečno tekočino. Temperaturo v čaši sedaj dvignemo na 83C in jo naslednje pol ure ohlajamo.

7. Raztopino v čaši ohladimo na 60C in obdržimo konstantno temperaturo naslednjih 30 minut.

8. Z injekcijo ponovno odstranimo prebitok kisle raztopine tako, da na dnu čaše ostane le oljna tekočina.

9. V čašo dodamo 30 g žveplene raztopine, medtem ko oljno tekočino v čaši počasi segrevamo do 80C. Temperaturo povišujemo izredno počasi in pazljivo.

10. Potem, ko smo dosegli željeno temperaturo in smo dodali vseh 30 g žveplene kisline, primešamo še 30 g raztopine iz druge posode. Temperaturo povečamo iz 80 na 104C. Temperaturo ohranimo naslednje tri ure.

11. Po treh urah mešanico ohladimo na 100C in počakamo še pol ure.

12. Z injekcijo odstranimo oljno tekočino iz čaše, jo premestimo v prazno, čisto čašo, dodamo vrelo vodo, ki jo takoj zatem odstranimo iz čaše. Postopek dodajanja in odstranjevanja vrele vode nekajkrat ponovimo.

13. Oljno tekočino v čaši počasi mešamo - opazimo, da se oljna tekočina prične strjevati.

14. Ko strdek operemo s hladno vodo, se le-ta oblikuje v kroglice.

15. Odlijemo vodo in že imamo pred seboj prvovrstni TNT.

16. Kroglice segrejemo na 82C in maso oblikujemo v zeleno obliko.

Izdelava tetrila in pikrinove kisline

Sledeča recepta detaljno opisujeta postopek izdelave tetrila in pikrinove kisline. Obe spojini se po navadi uporabljata v eksplozivnih sredstvih, v kombinaciji s TNT.

Postopek za izdelavo tetrila:

1. Manjšo količino dimetilanilina raztopimo v koncentrirani žvepleni kislini.
2. Mešanici dodamo enako količino dušikove kisline.
3. Čašo umestimo v ledeno kopel in raztopino premešamo.
4. Čez nekaj minut tetril filtriramo in ga operemo pod tekočo mrzlo vodo.
5. Preostanek tetrila zlijemo v posodo z mrzlo vodo, in primešamo manjšo količino sode bikarbone, da nevtraliziramo kisli prebitok v tetrilu. Postopek ponavljamo toliko časa, da lakmusov papir ne zazna prisotnosti kisline v tetrilu.
6. Tetril ponovno filtriramo, da odstranimo odvečno vodo nato pa ga na zraku posušimo. Ob detonaciji je reakcija tetrila po moči zelo podobna reakciji TNT-ja.

Postopek izdelave pikrinske kisline

1. Fenol stalimo in ga nato zmešamo s koncentrirano žveplove kislino. Zmes med

mešanjem segrejemo do 95C ter jo pri tej temperaturi ohranimo 4-6 ur, odvisno od količine fenola v mešanici.

2. Kislo raztopino nato razredčimo z destilirano vodo in dodamo dušikovo kislino, ki naj bo s fenolom v utežnem razmerju 1:1. Prisotnost dušikove kisline bo imela za posledico burno reakcijo, katere stranski produkt bo visoka temperatura. Vkolikor cenimo svoje zdravje, moramo burno reakcijo omejiti; dušikovo kislino prilivamo počasi, čašo pa umestimo v ledeno kopel, v katero po potrebi dodajamo led, da temperatura v čaši ne preseže 110C.

3. V približno 10 minutah se pikrinova kislina dokončno izloži. Za razkisenjevanje uporabimo postopek za vodo in sodo bikarbono.

4. Tetril posušimo na zraku, vendar ne popolnoma. Hranimo ga v 10% raztopini destilirane vode, ker postane suha pikrinova kislina izredno nestabilna. Pikrinove kisline nikakor ne smemo hraniti v kovinskih posodah, ker omenjena kislina v kontaktu z metali tvori metalni pikrat, ki ima to nevšečno lastnost, da eksplodira spontano.

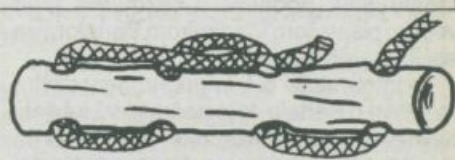
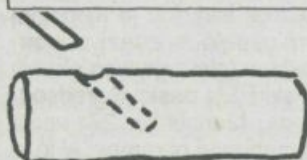
1. V koncentriran amonijev hidroksid (20ccm) dodajte manjšo količino jodovih kristalov. Kristale dodajte toliko časa, dokler se ne izloči rjavkasto rdeča oborina.

2. Raztopino filtrirajte in jo najprej sperite z alkoholom, nato pa še z etrom.

3. Trijodid mora ostati vlažen, drugače se njegova nestabilnost še poveča.

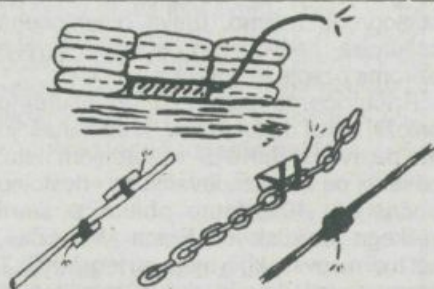
1. TNT detoniramo z električno detonatorsko kapico oziroma zažigalno vrvico, ki mora proizvajati tako visoko temperaturo, da se eksploziv destabilizira. Najpogosteje uporabljena metoda

detoniranja eksploziva z vžigalno vrvico je prepletanje. Pri eksploziji moramo paziti tudi na varnostno razdaljo, ki jo izračunamo po sledeži formuli: $150m \times ?$ kg TNT.

3. Pri miniranju s TNT-jem moramo paziti, da eksploziv primerno zadelamo npr. z vrečami peska, ker se v nasprotnem primeru vsa moč eksplozije usmeri v zrak.

2. Tudi ovijanje eksploziva okoli zažigalne vrvice je precej zanesljiva pot do detonacije.

4. Uporaba eksploziva pri miniranju podpornih drogov in verig.

5. G. Molotov

Izdelava dušikovega trijodida

Dušikov trijodid je najbrž najbolj nestabilen eksploziv, zato naj bo pričujoči postopek le informacija, česa se moramo pri izdelavi eksploziva izogibati. Kljub svoji nestabilni naravi pa je omenjeni eksploziv precej popularen med teroristi amaterji, ker je postopek za izdelavo precej enostaven, sestavine zanj pa lahko dostopne. Kljub enostavnosti izdelave vam postopek še enkrat iskreno odsvetujemo, saj lahko med izdelavo detonacije povzroči že muha, ki pade v mešanico - kot trdijo tisti, ki so postopek preizkusili in preživeli.

Molotov koktejl

Zveste bralce v želji po objektivnem in natančnem informiranju obveščamo, da recept za t.im. molotov koktejl, objavljen v hrvaškem časopisu Globus (30. avgusta 1991) ne drži. Koktejl molotov ni mešanica bencina, žveplene kisline in kalijevega klorata, kot to trdijo v Globusu, temveč je mešanica bencina in nafte v volumenskem razmerju 2:1. Kot dodatek h klasičnemu receptu za izdelavo koktejlja pa še sledeče: milo narežemo na majhne koščke, ga pomešamo z nafto in mešanico rahlo segrejemo. Milo se v nafti raztopi. Mešanici prilijemo bencin tako, da se ohrani klasično volumensko razmerje med bencinom in nafto. Dobimo mešanico, katere učinek je po delovanju zelo podoben napalmu. Želatina v steklenici se ob uporabi koktejlja razprši in prilepi na površino. Ko želimo gorečo želatino pogasiti, jo lahko le razmažemo, kar pa še dodatno spodbudi gorenje.

B.K.

Odprto pismo nekemu uglednemu kulturniku, neekonomistu.

Spoštovani,

Z velikim zanimanjem smo prebrali Vaš članek v KL Dela od 29. avgusta letos, ki ima kot naslove na 1. strani »Iz delovanja predvojnega slovenskega PEN«, na 4. strani »Naloga in poslanstvo« oziroma »Predvojni slovenski PEN v boju za jezikovne in človekove pravice«. Iz obširnega članka, ki obsega 14 stolpcev, smo z zadovoljstvom zvedeli, da se je ohranil arhiv predvojnega slovenskega PEN-kluba. Obračamo se torej na Vas, ki ta arhiv raziskujete, z vprašanjem, ali je v arhivu najti podatke o razmerjih med velikim pisateljem Vladimirom Bartolom na eni in slovenskim PEN na drugi strani.

Te informacije bi bile uporabne v okviru razstave o Bartolu, ki jo načrtuje v Ljubljani turistično podjetje Kompas, z oziroma na priznanje, ki ga ta slovenski pisatelj do zdaj ne preveč cenjen v svoj domovini, že precej časa dosega na tujem. Kot piše v odmevnem in znanem »Kramljanju pod lipco« so to razstavo pod vodstvom upravnice Galerije Kompas na Titovi št. 12 po prvotni zamisli načrtovali za letošnji avgust... Obiskovalce razstave bo gotovo zanimalo, če je V. B. bil sploh član slovenskega PEN, na čigavo pobudo in kdaj je bil vanj sprejet, ali je v slovenskem PEN-klubu opravljal kakšen funkcije, končno, kako je slovenski PEN-klub reagiral, ko je bil pisatelj preganjan in so na ta način bile kršene njegove človekove pravice.

Kot gotovo veste, se je to najprej zgodilo v zvezi s predstavitjo njegove sijajne drame Lopez, zaradi katere je moral bežati iz Ljubljane, kjer so mu, kot je sam kasneje napisal, »tla postala prevročča«. O tem priča sam pisatelj v neki številki Primorskega dnevnika iz 50. kot tudi v 80. letih v mariborskem časopisu Dialogi. Nekaj podobnega se je pripetilo po objavi znamenitega Alamuta, ko mu je sovražna kritika takorekoč »izruvala pero iz rok«, če dobesedno ponovimo, kar je sam pozneje izjavil v že omenjeni številki Primorskega dnevnika.

PEN-klubom predvojni slovenski arhiv vsebuje poleg tega podatke, ki se nanašajo na prisotnost oziroma neprisotnost pisatelja Bevka na mednarodnih kongresih PEN-kluba v Dubrovniku (1933) ter Barceloni (1935), iz česar je mogoče sklepati, da se je nekaj podobnega ohranilo v zvezi z Bartolom, se pravi, ali se je V. B. udeležil, oziroma neudeležil omenjenih kongresov. Organizatorji razstave bi vam bili seveda zelo hvaležni za morebitno gradivo o vsem tem.

Ob tej priložnosti Vas prosimo, da dostavite vodstvu sedanjega slovenskega PEN-centra gradivo, ki obravnava kršitev človekovih pravic v naših dneh. Ker

obramba le-teh gotovo še danes kot nekoč spada v področje dejavnosti PEN-centra, se vam je bržkone zdelo primerno, da seznanite omenjeno vodstvo s priloženim »Kramljanjem pod lipco«, podnaslovljenih »Poezija v konfilaciji«, kot tudi s korespondenco med Mednarodnim komitejem na eni in uglednim ljubljanskim kulturnikom na drugi strani (čigar identiteto boste gotovo uganili). Odprto pismo MK temu uglednemu kulturniku je že bilo v avtoriziranem prevodu iz francoskega izvirnika, objavljeno v zadnji Tribuni. Odgovor, ki ga je MK dobil med tem, čaka še na objavo...

Ali bi ne bilo pretirano upanje, da današnji slovenski PEN doseže glede konfinirane pesnice isto, kar je njegovim predhodnikom uspelo v zvezi s konfiniranim F. Bevkom (glej zahvalno pismo, ki ga je slovenski PEN naslovil predsedniku italijanskega, Marinettiju, 27. aprila 1934); da ne omenjamo obrambe, ki jo je bil deležen s strani takratnega slovenskega PEN-kluba politično preganjani nekaj let kasneje Prežihov Voranc (glej zadnje tri stolpce vašega članka)?

Ali danes obramba konfinirane pesnice ne sodi med »nalogo in poslanstvo« slovenskega PEN? Mar ni napočil čas, da (seveda s prizadevanjem slovenskega PEN-centra) se navsezadnje obrne na boljše »grenka usoda Nelly Schuster«, da se izrazimo kot že omenjeni ugledni slovenski kulturnik, pravnik in ekonomist, ki ga je le-ta posebno prizadela. Mimogrede rečeno, izjava omenjenega kulturnika, nedvoumno osvetljuje vzroke oziroma ozadje te »grenke usode«.

Pričujočemu pismu si dovoljujemo priložiti nekaj dokumentov, ki se nanašajo na dejavnost MKDLT v zadnjem letu, posebej pa na prizadevanja za »dostojno počastitev 100. letne obletnice smrti velikega jezikoslovca Frana Miklošiča«, kot tudi na ovire, ki jih mora pri tem MKDLT premagovati, kar je dobro razvidno iz pisma že omenjenega uglednega kulturnika.

Z zahvalo vnaprej Vas s spoštovanjem pozdravlja

vodstvo MKDLT.

PISMO GOSPODU LOJZETU PETER-LETU

Spoštovani predsednik!

Očitno ne poznate mojih težav v zvezi s pridobitvijo poslovnih prostorov v občini Ljubljana-Center, zato vam jih bom na kratko opisal. Že od samega začetka Demosove vladavine na to občino pošiljam prošnje za pridobitev poslovnih prostorov za knjigarno in založbo. Predsednik komisije za poslovne prostore gospod Metod Tigler je izjavil, da imam

največje možnosti, vendar pa je za moj primer pristojen g. Branjo Cvelbar, predsednik občinske vlade. Če pa so vse vlade takšne, kot je njegova, bomo kmalu ponovno hlapci. Desetkrat sem bil pri Cvelbarju, ki me je zaslíševal ter snemal na magnetofon, na koncu pa mi je zabrusil, da nimam možnosti za nikakršen prostor, dokler je on na oblasti. Za to imam tudi priče, poleg tega pa sem tudi sam posnel njegove besede kot dokaz, kako Demos podpira podjetnike. Verjemite, gospod Peterle, da je početje vašega gospoda Cvelbarja bedno in žalostno. Pa ne gre samo za njega. To sem sporočil g. Jožetu Strgarju, ki me je potolažil, češ da g. Cvelbar ne bo dolgo ostal na čelu občine Center. Pa vendar je Cvelbar še vedno tam. Očitno se je župan samo šalil. Zato vam tudi pišem, videli pa bomo, če se bo

splačalo. Povedati moram, da sem na začetku vaše politične kariere na vaše delovanje gledal z neskritimi simpatijami. Če se spomnite, sva celo govorila o vaši knjigi. Vem, da boste igrali in plesali tudi brez mene. Toda tudi jaz sem narod. Zato se, gospod Peterle, odločite, ali boste stopili na mojo ali Cvelbarjevo stran.

Dušan Cunjak,
predsednik Društva za zaščito
stare Ljubljane

Med prejetimi pravnimi rešitvami za Krtovo nagradno križanko sta bili izžrebani:

1. Magdalena ŠKVARČ
Col 17
65273 COL
2. Irena FURAK
Dornava 11 a
62252 DORNAVA

ČESTITAMO!

Kijevo, hrvaška Guernica

Ob poboju in rušenju, ki ga je v hrvaški vasi Kijevo uprizorila soldateska JLA, opominjam, da se v naši sosesčini rojeva blaznost, ki utegne pokončati vse načrte za mir in ogroža civilizacijo v njenih osnovnih zakonitostih.

Kadar si prilasti orožje blaznež in začne pobijati vse, ki pridejo pred njegove bolne oči, bolnika razorožijo. Um, ki se izživlja v uničenju, je nevaren in je izrojen um. Z njim se ukvarjajo psihiatri. Zblodelost, ki ukazuje JLA, je bolna. Treba ji je odvzeti orožje, treba jo je onemogočiti v njenih uničevalnih naklepih. Za to smo odgovorni vsi, ki smo na strani mirnega in varnega življenja, ki nam je pri srcu dom, kultura in beseda. Beseda z ubitih ust prebivalcev Kijeve mora postati živa beseda živih, sicer nas bosta pokopala molk in norost.

Dane Zajc, predsednik

Društva slovenskih pisateljev

Predsednik jugoslovanske Sekcije mednarodnega društva likovnih kritikov (YU AICA),
Želimir Koščević

VSEM ČLANOM JUGOSLOVANSKE SEKCIJE,

VSEM ČLANOM AICA

Pred 25. generalno konferenco AICA v Los Angelesu, ki bo od 10. do 15. oktobra, se oglašam z naslednjim

POZIVOM
DA Z APELOM ZA MIR, RAZUMEVANJE IN TOLERANCO VPLIVATE NA MIRNO IN DEMOKRATIČNO REŠITEV KRIZE V JUGOSLAVIJI, PREPREČITE NADALJNJE PRELIVANJE KRVI. OD NAJVIŠJEGA FORUMA NAŠE ORGANIZACIJE TER VSEH NAVZOČIH DELEGATOV NA KONFERENCI ZAHTEVAMO PODPORO NAŠEMU POZIVU.

Iz izkušnje našega poklica zelo dobro vemo, kaj pomeni različnost mnenj, nasprotnost stališč in mnogostranskost afinitet. Vse te razlike niso nikoli ovirale našega sodelovanja. Ne glede na institucionalne ali formalne oblike našega dela v prihodnje in upoštevajoč dejstvo, da še vedno obstajamo kot Jugoslovanska sekcija AICA, vas pozivam, da se

pridružite pozivu, s katerim zahtevamo prekinitev vseh sovražnosti, obsodimo agresijo armade in zahtevamo, da se vsi spori rešujejo po mirni poti.

Dragi kolegi iz vsega sveta, pozivam vas, da s svojim ugledom v medijih pomagate, da se jugoslovanska kriza razreši na miren način in da se pridružite našemu pozivu. Prosim vas, da ga objavite povsod, kjer je to mogoče.

Vojna v Sloveniji, vojna na Hrvaškem, vojaška sojenja civilnim osebam, krizna žarišča po vsej Jugoslaviji, grozeča nevarnost splošne državljanske vojne, mrtvi, ranjeni, begunci, grobi napadi na človeška življenja in osebno integriteto ljudi, uničene civilizacijske in kulturne dobrine na Hrvaškem in v Sloveniji nam ne dovoljujejo, da ostanemo mirni in nevtralni. Nihče od nas ne more mirne vesti pisati likovnih kritik, pripravljati razstav in pisati knjig! Ugled našega poklica doma in po svetu je veliki kapital in močno orožje, s katerim lahko pomagamo, da se jugoslovanska kriza reši po mirni poti. Zato vas prosim, da se vsak od vas v svojem okolju angažira v imenu miru, razumevanja in strpnosti za posamično in skupno prihodnost.

Poziv predsednika jugoslovanskega AICA bo preveden v francoščino, angleščino in nemščino in poslan vsem nacionalnim sekcijam AICA, uredništvom najpomembnejših likovnih revij in magazinov, kulturnih rubrikam dnevnih časopisov doma in v svetu. Prav tako ga bomo poslali Sekretariatu AICA v Pariz, jugoslovanski komisiji za UNESCO ter sedežu UNESCA v Parizu kot tudi vsem pristojnim ministrstvom v Jugoslaviji.

Predsednik jugoslovanske sekcije
AICA

Želimir Koščević

SPOROČILO ZA JAVNOST

Odbora skupščine Republike Slovenije za mladinska vprašanja

V preteklih dneh so se na Odbor za mladinska vprašanja obrnili predstavniki staršev fantov, ki so se pravkar vmili iz JA s prošnjo za pomoč pri ugodni rešitvi problema, ki zadeva opravljanje sprejemnega izpita na univerzah.

Po pogovoru rektorja Univerze v Ljubliani prof. dr. Borisa Sketa in predsednika Odbora Boruta Pahorja je kolegij rektorja 21. avgusta 1991 sprejel naslednji dve priporočili:

1. Vodstvom fakultet predlaga, da brez opravljanja sprejemnega izpita dodatno vpišejo vse tiste kandidate, ki so bili po 1. juniju 1991 odpušteni iz JA;
2. da z dodatnimi roki omogočijo vsem prizadetim opravljanje izpitov, pri prehodih v višji letnik pa upoštevajo tudi

olajšave, ki jih predvideva Zakon o usmerjenem izobraževanju za izredne primere.

Priporočili sta podprla rektor Univerze v Ljubliani prof. dr. Boris Sket in predsednik Univerzitetnega sveta prof. dr. Franc Lazarini.

VODSTVO UNIVERZE SPET POZABILO NA ŠTUDENTE

28.08.91 je bil na Univerzi v Ljubliani sestanek, na katerega predstavniki študentov po stari navadi niso bili vabljeni. In to kljub temu, da so na njem sprejemali pomembne odločitve za študente - olajšave za prestopne pogoje za vpis v višji letnik.

V zvezi s tem dogodkom je Študentska vlada ŠOU na izredni seji 02.09.91 sprejela naslednje zahteve:

1. Od vodstva Univerze zahtevamo, da o vseh sklepih z zgoraj omenjene seje takoj obvesti vse študente na enak način, kot so to storili ob začetku vojne, s priporočilom o odločitvi vseh študijskih aktivnostih.
2. Če se je priporočilo junija nanašalo na vse študente in ne le na vpoklicane v TO, naj bo vodstvo Univerze tudi sedaj dosledno v svojih ukrepih in sprejme za vse študente enake pogoje.
3. Preneha naj se ignoriranje predstavnikov študentov pri odločitvah, ki so pravzaprav najbolj študentske.

Obrazložitev:

Zaradi razmer, ki so vladale v Republiki Sloveniji konec junija na višku izpitnega obdobja, je rektorat Univerze sprejel priporočilo, naj se VSE študijske aktivnosti prenesejo na jesensko izpitno obdobje.

Ker takrat rektorat ni predlagal, naj se izpiti odložijo le za pripadnike TO ampak za vse študente, naj sedaj sprejme tudi ustrezen protiužrepanje.

Nihče ne more trditi, da je opravljanje dveh izpitov v enem tednu enakovredno opravljanju dveh izpitov v enem mesecu.

Ne verjamemo, da je katerakoli komisija fakultete pristojna ugotavljati, kateri študent je bil v času vojne in po njej preveč prizadet, ampak naj komisije razpravljajo, kot do sedaj, le o izjemnih primerih. Za vse študente pa se mora enakovredno in ustrezno omiliti prestopne pogoje.

Zavedamo se, da bo vsak ukrep nosil za seboj tudi negativne posledice, toda ta delni ukrep vodstva Univerze, za katerega smo študentje izvedeli preko časopisov, je od vseh najslabša rešitev.

Vodstvo Univerze naj bo dosledno v svojih ukrepih ali pa naj se izjasni, da bomo posledice vojne nosili izključno študentje.

V tem primeru nam spet ostane le demokratična javnost in Ministrstvo za šolstvo in šport, ki je tudi izdalo 01.07. odredbo, katere protiužrepanje še čakamo.

Študentska vlada

Sestavi: SIMON BIZJAK	STOLETJE, VEK	DEL POKRAJINE KOSOVO	SL.PISEC (1853-1910, "POPOTNI SPOMINI")	REKA V SREDNI ANGLIJI	GLAVNI ŠTEVNIK	IME HUMO- RISTKE ERŠNIK	OZEK KOS BLAGA	DELAVEC, KI NAKLADA	STANCA, OKTAVA	MILO, SLADKO (GLASEJ)	VINORODNA RASTLINA
ZNAMENI- TOST, ODLUČNOST											
VRSTA SPREJEM- NIKA V TEHNIKI											
EGIPČANSKI BOG SONCA					SOL MLEČNE KISLINE KRAJ BLIZU BREŽIC						
LEONARDO DA VINCI	VSE V REDU (ANG.)			ORINETAL PECIVO							
LISA	PERUNIKA			IVANA KOBILICA							
						BARJU	ST.RIMSKI POZDRAV VODNA RASTLINA				TRIBUNA

TRIBUNA	ATOMISTIKA	MESTO NA JAPONSKEM ATOMSKA BOMBA	POKRAJINA V Z.SLOVENIJI UKANA								KAJNOV BRAT	TRIBUNA
RIMSKI DRŽAVNIK, CEZARJEV PRISTAS						ATLETINJA BIKOVA						IVAN KRILOV
IND. MESTO V KATALONIJI					OSEBNI ZAJMEK		ODSOTNOST S KRAJA ZLOČINA					
OGIBANJE				RENU	OPRAVLJA- NJE SVOJE OSNOVNE NALOGE	EGIPČANSKA BOGINJA NEBA	POSNETEK ALUMINIJ					
SLABŠALNI NAZIV ZA ITALIJANA							OSEBA IZ PRODAJE NEVESTE					TRIBUNA
IZVRŠNI SVET		VRSTA JABOLKA							IT.RADIO- TEHNIK (GUGLJELMO)	VRSTA JELENA	OKRASNI KAMEN, VRSTA KREMENA	RADUJ
PRISLOV VZROKA				KONEC POLOTOKA 3.POTENCA ŠTEVILA		STAR GERMAN			KRATERJU PODOBNA ODPRTINA			
ŽENSKA, KI GOVORI EKAVŠČINO					POGANJEK ST.ŠPANSKI TENISAČ (MANUEL)			KRSTA FILMSKI "SANDOKAN" (KABIR)				
ČAS BREZ VOJNE			ŽLEBIČ V DESKAH				ČLOVEK, KI POKRIVA STREH S SLAMO	MESTO V TURCIJI				
							JANEZ ERŽEN					TRIBUNA

												JAPONSKO MESTO NA HONŠUJU
DEŽELA V ITALIJI												
IT.IGRALKA MAGHANI							TIROLSKA REKA				UČENJE	
MESTO V CADU							ČESKA PRL TRDILNICA				RIMSKO MIT, PODZEMLJE	
ODMEVANJE								NIGERSKI PO- LITIK (HAMANI)				
								JANEZ JANSA				
EINSTEINU							SL.DRUŽBE- NOPOLITIČNI DELAVEC (EMIL)				KRAJ PRI VIROVITICI	
												ORINETAL- SKO BARVILO ZA LASE

OLIMPIJSKE IGRE

nadaljevanje sledi